R. 30.976 14.726

Alphonſus Manrrique: Hiſpalenſis Archieps. Generalis Inquiſitor.

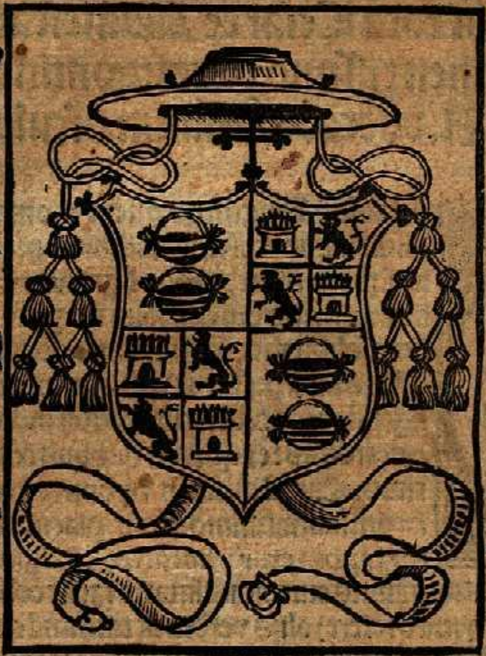

¶ Perutilis ⁊ ſingularis q̄ſtio: ſeu tractatus ſuper noua paganorū regni Valentie cōuerſione: Editus ꝑ accutiſſimuꝫ J. V. doctorem dominum Ferdinādum de Loazes Oriolēꝰ ciuitatꝫ ex ꝑdicto valētie regno ciuē: ſcꝫqꝫ īquiſitionis dicti regni aduocatū fiſcalem.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Donacion Guillen Robles

Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo preſuli dño Al
phonſo Manrique: Hiſpalenſi Archiepiſcopo
digniſſimo: Inquiſitorique Generali: ac religio
nis Chriſtiane in tota Ceſaree Maieſtatis dicione cenſo
ri maximo et clementiſſimo patri: domino ſuo: Ferdinan
dus Loazes J. V. doctor manuum oſculum pro ſalute.

Ctauius Auguſtus quem Romani diuum appellarunt:
illuſtriſſime ac Reuerendiſſime preſul (vt Suetonius Ge-
liuſque narrant) duobus grecis verbis et dicere in ſermoni-
bus: et ſcribere in epiſtolis frequentiſſime ſimul et elegantiſ-
ſime ſolit⁹ erat: Feſtina lente: aut (quemadmodum Aulus
gelius interpretarur) Matura: per quod monebat: vt ad rē
agendam adhiberetur ſimul et induſtrę celeritas: et diligen-
tię tarditas: ex quibus duobus contrarijs conflatur matu-
ritas. Quod quidem verbum adeo Tito Veſpaſiano Ce-
ſarum laudatiſſimo arriſit: placuit: et probatum eſt: vt Hie-
roglyphis exaratum literis: inſignium vice ille foret: ac ſym
boluz quoddam: vt ex antiquiſſimis eius nomiſmatis facile colligitur: id quod ſcitiſſime
Cato (vt diuus Hieronymus refert) alijs verbis at tantundem pollentibus dicere ſole
bat: videlicet ſat cito ſi ſat bene. Expectare te arbitror pater Ampliſſime: hec tam longe
repetita principia quo ſpectent. Id ergo habeto propterea a me in meum vſum aſcitum
eſſe: quod cum a plęriſque cotidianis propemodum conuicijs efflagitarer: vt quid ſenti-
rem de Mahumethicolis: qui ſuperioribus annis in hoc noſtro Valentino regno vel in
uiti ad fidem baptiſmumque tracti ſunt: ab ijs qui ſacra ꝓphanis intermiſcentes: ac phas
que nephaſque confundentes vniuerſa ſurſum ac deorſum inuerterunt: cogēdine vt eam
quam etiam vi fidem ſuſceperunt obſeruent: an ſit in eorum nephariç vitę licentia conni-
uendum: ingenue faterer: adque teſtarer. Statui equidem de duoruz imperatorum ada
gio ſymboloque admonitus: tacito pede ac pedetentim: et vti bos placide quod ferunt
incedere: preſertim cum rei de qua diſiniendum erat magnitudine vel doctiſſimus quiſ-
que deterreri poſſet. Et quod in prouerbio eſt: ante tubam quoque trepidare: quippe cuz
in huiuſcemodi re influeret identidem quod exhauriretur. Itaque rebus omnibus ſur-
ſum deorſumque penſitatis: viſum eſt multo ſatius pręſens in tempus omittere: quam a
nimi mei ſententiã libere teſtari: ſi quidem tacendo potius quã loquendo omni ex parte
mihi conſulere videbar. Etenim Aſcreus Heſiodus poetarum prudentiſſimus (q̄mad
modum refert Gellius qui eius gręca verba citat) linguam non vulgandam ſed recon-
dendam eſſe dicit: perinde vt theſaurum: eiuſque eſſe in promendo gratiam plurimam: ſi
modeſta: ſi parca: ſi modulata ſit. Optime igitur a veteribus oratio non in ore naſci: at in
pectore debere exiſtimata eſt: qui linguam aiunt (ut Gellianis verbis vtar) non eſſe libe
ram nec vagam: ſed vinclis de pectore imo ac de corde apertis moueri: et quaſi guberna-
ri. Quare petulantię verborum coerçende vallum eſſe oppoſitum dentium Nobiliſſim⁹
poeta Homerus: quem ingenij celeſtis vatem Valerius maximus appellat: luculentiſſi
me dixit: vt loquendi temeritas non cordis tantum cuſtodia adque vigilia cohibeatur:

Sed et quibuſdam quaſi excubijs in ore poſitis ſepiatur. In ſumma (quo iam illud ci-
tem quiſquis eius aucthor fuerit vulgatiſſimum:) locutos aliquando per mnltos poeni
tuit: tacuiſſe nunquam. Ad vero nunc: vbi ſub tua cenſura clementiſſime pater res poſita
eſt: non potui non rumpere altum illud et longum ſilentium noſtrum: non verbis tantū:
verum ſcriptis quoque: quid de hac re ego cenſeam patefaciens: ne (quia videbam vari-
os nec de infima claſſe viros varia autumare) aliquis ad errorem ingreſſus adituſque pa
teret: nec (quod aiunt) errandi auſa relinqueretur: Simul vt aſſiduis complurium effla-
gitationibus obſequererer inſeruirem: ac proinde conceptę de me opinioni expectationi
que ſatiſfacerem. Et quod ego omnium grauiſſimum exiſtimo: quo catholicę fidei poten
tiſſima ſimul et clariſſima veritas: pro qua ad ſanguinis vſque effuſionem vnicuique fide
li certandum pugnandumque eſt: luculenter eluceſceret ac ſplendeſceret. Iā vero: vt tuę
amplitudini quantulūcūque hoc nr̄um ſcriptū. eſt nūcuparemꝰ: per multe cauſe fuerūt:
Primum: quod maximus ac ſane integerrimus religionis noſtrę cenſor es: fideique tu
tiſſimum propugnaculum. Neque enim de rebus fidei definitio poterat alij haud indecē
ter dicari: quam ei qui dux eſt: et fidei tutela firmiſſima. Deinde: quod omnis generis vir
tus ita cum ſanguinis nobilitate generiſque claritate in te coniuncta eſt: vt quemadmo-
dum natalium ſplendore et antiquitate nulli es Hiſpanorum ſecundus: quippe qui ma
ioribus ſis editus Regibus: ita morum honeſtamento adque ſingulari quadam comi-
tate ac dexteritate omnium extiſtis facile princeps: ac primus. Adde rerum omnium pe-
ritiam et potiſſimum ſacrarum literarum: canoniſmatumque cognitionem tantam: quā
ta ſummo omnium pontifici et ſanctiſſimo et vigilantiſſimo ſatis ac ſuper eſſet. Denique
quenam ſunt vel naturę dotes vel ornamenta fortunę: quid diuinitus a ſuperis dari mor
talibus poteſt: quod in te non fuerit et eximium et cumulatiſſimum? Accedit ad hec ar-
cana vis quedam diuinitus inſita: qua fit vt non ſecus ac magnes quidam: regum: gen
tium: noſtratium: externorum: breuiter omnium mortalium in tui rapias amorem: qua
quidem re quid poteſt homini mortali vel clariſſimo contingere felicius? Vt enim hiſpa-
niam omittam: teſtis eſt Germania: teſtis Britania: quantum Ceſari noſtro inuictiſſi-
mo non modo quos noſtra vidit etas: ſed quos veterum etiam annales referunt: corda-
tiſſimo: fueris obſequentiſſimus: addictiſſimus: et probatiſſimus: ad eo: vt Manriquo
rum regię familię que hiſpanis vſque principibus fidiſſima fuit: ſis tu exemplar: norma:
et regula fidelitatis: ſplendorque virtutis eximius. Et vt in ſumma dicam: es inter doc-
tos nobiliſſimus: inter nobiles doctiſſimus: inter preſules pientiſſimus: religioſiſſimus:
vigilantiſſimus: inter omnes optimus: illud adijcendum modeſtiſſimus: denique non
iſtius ſolum ſed maximi quoque pontificatus digniſſimus: id quod haud dubie ſpero fu
turum: quippe cum ſis principi qui vel breui ſit orbis terrarum monarchia adepturus:
omnium nec iniuria longe chariſſimus: iucundiſſimus: gratiſſimus. Quadrat porro in-
te illud Vergilianum.

In freta dum fluuij current: dum montibus vmbrę
Luſtrabunt: cunuexa polus dum ſydera paſcet:
Semper honos: nomenque tuum: laudeſque manebunt.

Proinde foelices oppidoquam omnes chriſtiāos Ceſareę maieſtati ſubiectos ego: ego
autem? Immo omnes exiſtimant eſſe: quibus tu in ijs que ad pietatem ſpectant: pater
clementiſſime preſis: cuius vota magnifica ſemper: ſancta ſunt et maxime pia. Refert e-
nim in omnibus non parui: qualem habeas moderatorem. At deum immortalem tan-
tus vere citra fucum tui tuorumque omnium laudandi campus patet: vt non modo non
mihi: ſed ne alij quidem vel eloquentiſſimo ac exercitatiſſimo currere per eum prorſus ci-

tra laſſitudinem liceat. Accedit preterea ad ſuperiores cauſas: quod auunculus es illuſ-
triſſimi magnificentiſſimi ac magni omnino animi illius herois et plane principis petri
fagiardi murgetanorum proregis: Veliſque marchionis digniſſimi domini mei: qui et
me et familiam meam aſſiduiſ vſqꝫ beneficijs cumulatiſſime proſecutus eſt: pro ſua bene-
ficentiſſima et plane regia natura: cui ego (vt Daui Terentiani verbis vtar) hoc pro ſer
uicio debeo conari manibus pedibuſque: nocteſque et dies capitis periculum adire: duꝫ
ei inſeruiam: obſequar: Et gratiſſimum faciam. Accipe igitur illuſtriſſime et Reueren-
diſſime preſul haſce diſputationes de ea re que ſub tua maxime inquiſitione adque cenſu
ra continetur: hoc eſt de fide: de religione: de pietate: quas me Jeſu (quo cum ſuperiori-
bus hoc quoque adnectam incitamenti) vigilijs aliquot: et lucubrationibus intra pau-
ciſſimos dies e ſanctorum patrum ſanctionibus vt cumque collegi: vt cognoſceres te in
deligendis ad huiuſce ſancte inquiſitionis: cenſurequemunera viris conſcientię vſque
ad ſacietatem: quod eſt in adagione: rationem habuiſſe: quaſque etiam ad dignationem
tuam mittimus: tanquam numen ſuum adoraturas. Suſcipe: queſo: oro: ſupplico: hila
ri fronte: fautore: ac renidenti vultu: animoque benigno: ne ſit opus poenitenduꝫ: quod
tametſi omni ex parte ac vndecunque abſolutum non fuerit. (Neque enim tantum mihi
aſſumo: vt omnia de me pollicear:) poſſit tamen ad maiora his animus accendi: quod do
optimo maximo fauente breui erit futurum: vt ſub tuo preclariſſimo nomine nonnulla
prodeant in vulgus: facias tamen primum in his lucubrationibus preiudicium: quę ſis
non nihil (ni fallor) probaturus. Interim tamen: ſcriptum hoc quantulumcunque eſt: q̃
ſo ne aſpernere: quamuis non ſit te dignum: quando quidem Caius Julius Ceſar Im
peratorum omnium clariſſimus et humaniſſimus aſparagorum Lancem mediolani ab
ab annicula oblatam: per humane a Suetonio laudatur accepiſſe. Vale Excellentiſſime
et Chriſtianiſſime preſul: Hiſpanię laus ęterna: fideique ornamentum ac decus: bonoꝝ
que omnium preſidium: et Aſyllum. Salue Viueque diutiſſime.

Col. I.

¶ Perutilis et ſingularis queſtio ſeu tractatus: ſuper noua paganoꝝ regni Valẽtie cõuerſione: edit⁹ ꝑ accutiſſimũ. J. V. doctorẽ dñm Ferdinanduz de Loazes: Orioleñſis ciuitatis Ex predicto Valẽtie regno ciuem: ſancteqz inqſitiõis dicti regni aduocatum ⁊ promotorem fiſcalem.

Viſa iformatione per
officiũ ſancte inquiſi
tionis regni Valen-
tie recepta: ſuꝑ noua
paganoꝝ dicti regni
conuerſione: licet res
ardua et põderoſa eſ
ſe videatꝛ: Prius tñ
diuino inplorato ꝓ-
ſidio: premiſſaqꝫ ſacroſancte matris eccleſie
ac illuſtriſſime dominationis vre Veſtrũqꝫ
omniuz pſes ampliſſimi correctione: Cum
mee ſit intẽtionis illud ſentire dicere et affir-
mare: qd̃ et ſancta matꝛ eccleſia ſentit dicit et
affirmat: ſub dicta ꝓteſtatione et nõ alias: a
pluribus requiſit⁹: īfraſcripta et que in hoc
ſenſerim ſcribere decreui. Cum eni ita et tali
ter notoriũ ſit quod nullaten⁹ celari põt: di
cti regni Valentie populares rebelionẽ con
tra Ceſareã ac catholicã maieſtatez pro ma
iori ꝑte cõmiſiſſe: Necnon ciuitates: caſtra:
oppida: ac alia quaſi totius regni emolumẽ
ta violenter ſibi occupaſſe: et tiranice ac de
facto penes ſe habuiſſe: Et in dicta rebelio-
ne exiſtẽtes et pſeuerantes: magnoqꝫ cũ exer
citu per totũ regnũ depredando deãbulan-
tes: terroribus ac maximis minis et penis di
ctos paganos ad baptiſmi ſuſcipiendum ſa-
cramentũ induxiſſe: videbatur prima facie
dicendũ: predictos paganos ſic per vim et ti
ranoꝝ predictorũ metu baptizatos nullum
baptiſmũ ſuſcepiſſe: Nec ad ſeruandã fidez
quã ſemel de facto et tiranice ſuſceperũt eſſe

Col. II.

cõpellendos. ¶ Validiſſimum eñ in iure 1
et indubitatũ de matrimonio carnali ad ſpi
rituale eſt argumentũ. c. ſicut. vij. q. j. c. qm̃
frequent. §. porro. vſi. ſi vero. vt litte. nõ. cõ
teſ. tradunt doc. in. c. tue d̃ ſponſa. et in. c. ij.
de tranſlatio. epiſ. prepoſitus et alij. In. c. ſu
per eo de cõditio appoſitis. ¶ Immo ma- 2
gis matrimonio ſpirituali quam carnali: tã
quam digniori eſt fauendũ: cum per eũ chri
ſto et ſic imortali ſponſo ſe quis coniungat.
c. que Chriſto. c. nuptiaꝝ bonum. xxvij. q. j.
Et a chriſto plus virgines quam coniugate
diliguantur: vt inquit glo. in. c. j. in glo. ff. de
ſumma trini. et fide catho. ¶ Et in notabi 3
li caſu de pře relinquẽte filie centũ ſi religio-
nẽ ingrederetur et mille ſi matrimoniũ con-
traheret vt ſemꝑ et vtroqꝫ caſu mille conſe-
quatꝛ: traddit ⁊ concludit. Bar. in. l. ij. ff. de
hijs que pene noie. Ricar. malumbre et alij
antiqui quos refert et ſeqtur. Joãnes andr.
in additio ad ſpecu. i titu. de ſtatu monacho
rũ ſuꝑ Rubrica col. ij. vſi diſputata fuit hec
queſtio. Alberi. de roſa in. l. deo nobis. C. d̃
epiſco. et cleri. et in. ij. parte ſtatutoꝝ. q. ciij.
Anto. ⁊ alij in. c. in pñtia vbi latiſſime feli.
in. xviij. col. de probatio Roma in. l. ſtipula
tio hoc modo cõcepta. ff. de verboruz oblig.
Joannes de Jmola. in. l. lucius. vbi dicit ita
fuiſſe iudicatũ. ff. de here. iuſti. Matheſi in
notabili. lij. incipienti nota quod ſi teſtator.
Alex. in cõſilio. xxxv. incipienti ſuꝑ conten-
tis col. iij. vſi ſeptimo vol. iij. ſocinus in. d.
l. ij. Jaſſon in auctẽtica. ſi qua mulier col. ij.
et. iij. C. de ſacroſancte eccle. Thomas ferra
tius in cautela. ix. Crotus de mõteferrato in
i repeti. l. nemo poteſt col. xxvij. ff. de lega. j.
¶ Et in ſtatuto diſponẽte aliquid contra
cognoſcentẽ mulierem nuptã: vt habeat lo- 4
cuz in cognoſcente monialem: tradunt doc.
in multis locis: maxime ſocinus in Repe.
c. qualiter et quãdo el. ij. col. viij. de accuſa-
tio. et faciũt que traddit feli in. c. cũ nuntius
col. ij. de teſtibus. ¶ Sed ſic eſt: quod que
libet violentia etiã non preciſa: ſed conditio 5
nalis: vel iuſtus met⁹ in matrimonio carna
li interueniẽs: facit matrimoniũ carnale: eſ-
ſe ipſo iure nullũ. l. ticia in pricipio ⁊ ibi doc.
ff. de verborũ oblig. l. ſi mulier. §. ſi dos me-
tu. ff. quod metus cauſa. c. cũ locum vbi la-
tiſſime doc. de ſponſa. c. ſignificauit. de eo ꝙ
duxit in matrimoniũ: quã poluit per adulte
et eſt glo. i. l. j. in fine. ff. de aucto. et conſenſu

A iij.

Ferdi. de loazes. J. V. doctor.

Col. III.

tutoꝝ.et.l.c.abbas.đ hijs q̃ vi:metꝰ ve cau-
ſiunt.et.in.c. veniens el.j.et in.c. veniẽs el.
ij.et in.d.c.cũ locũ de ſponſa.et in.c.ſignifi-
caſti.xxxiij.q.v.et in.c.int̃ cetera:et ibi doc.
xxij.q.iiij.et traddũt doc. in locis ſupra alle
gatis:maxime Bal.in Rubri.de cõtrouer-
6 ſia in veſtiture.in vſibus feu. ⁋ Ubi inq̃t:
ſpiritũ ſanctũ in oꝛe pretoꝛis poſuiſſe: quod
metu geſtũ eſt:ratu; non habebo. traddit et
Jaſſon.in.l.pacta nouiſſima.col.penul.C.
de pact.et in.l.interpoſitas.col.j.C. de trã-
7 ſactio. ⁋ Quod ꝓcedit:etiã ſi contrahens
matrimoniũ per metũ : cauſam metui dediſ-
ſet:vt notabiliter inquit poꝛtiꝰ.in principio.
col.ij.inſtitu.de patria poteſ.et traddit Jaſ-
ſo.in.d.l.ticia in pricipio.in.iij.col.ff.de ver
boꝝ.obliga. et Paulꝰ đ mõte picho.in.l.ij.
C.đ tranſactio et tẽxt.glo.in.d.c. abbas.ſ.
8 allegato. ⁋ Si eni matrimoniu; carnale:
vi vel metu contractũ:eſt ipſo iure nullũ:ita
et matrimoniũ ſpirituale:vi vel metu cõtra-
ctũ:erit ipſo iure nullũ. vt notabiliter iquit.
glo.in.c.bone.el.j.in verbo metuebãt:et ibi.
doct. de electio. et traddit Abbas in.c. licet
col.penul.co.titu.⁊ Alex. in ꝯſilio.xcviij.in
cipi.qm̃ per excellentiſſimũ col.ij xſi.et pa-
9 riter vol.iij. ⁋ Immo facilius matrimoni
um ſpirituale metu contractum: anullatur:
quã matrimoniu; carnale : quod euidenter
10 oſtẽditur. ⁋ Nã licet metus reuerentia-
lis:in matrimonio carnali adhibitꝰ: matri-
moniu; nõ impediat:nec anullet:niſi minę:
verbera patris:vel alia precedãt: vt cõmuni-
ter concludũt ſcribẽtes:in infinitis locis: ma
xime in.c. cum virũ de regularibus. et in.c.
cauſam matrimonij de officio delega. tamẽ
propter ſolũ reuerentialẽ metũ:in matrimo
nio ſpiritali adhibitũ: ſpiritale matrimoniũ
retractat̃ : et anullatur. vt elleganter voluit
glo.in.c. preſens clericus in verbo patrem.
xx.q.iij.quã pro ſingulari refert:et ſequitur
Alex.in.l. ſicum dotẽ.§.eo autẽ tp̃e col.pe-
nul.ff. ſoluto ma.et Jaſſo.in.§. quadrupli.
11 col.ix.in fine inſtituta đ actio. ⁋ Et quod
per baptiſmũ:quis ſpiritualiter matrimoni
um contrahere dicatur:ſicut ⁊ qui religionẽ
ingreditur:eſt tex.ſolẽnis:in.c.debitũ de ba
12 ptiſmo. ⁋ Et patet:quia ꝑ baptiſmũ:quiſ
ſpiritualiter renaſcitur:et membru; Chriſti
efficit̃:c.quia paſſus;circa finẽ.de conſecra.
diſtinc.ij.c.ad hoc baptiſmus.cũ ſimilibus.
đ conſecra.diſtinc.iiij.in quo nec gemitꝰ nec

Col. IIII.

plantꝰ requiritur: ſed ſola fide oĩa condonã
tur: ⁊ ſic oꝛiginale:et actuale peccatũ remitti
tur.c. ſine penitẽtia.c. regenerãte dicta.iiij.
diſtinc. ⁋ Et ideo: cum baptiſmus:funda 13
mentũ et ianua alioꝝ ſit ſacramentoꝝ.c.cũ
itaq;:ad finẽ dicta diſtinc. ⁊ abſq; baptiſmo:
matrimoniũ carnale cõtrahi minime poſſit.
c.caue ibi ꝓma cõiugij fides:caſtitatiſ gratia
eſt.xxviij.q.j.merito : quod de matrimonio
carnali iudicat̃:ſilicet:vt ſi vi vel metu ſit cõ
tractũ:ſit ipſo iure nullu;: debet iudicari de
baptiſmo:et ſic de eo:ſine quo matrimoniu;
carnale:eſſe nõ poteſt. ⁋ Quod eni de re: 14
vel aliquo actu iudicatur:debet et de illo iu-
dicari:ſine quo res vel actꝰ expediri non po
teſt.l.ij.vbi Jaſſo.et moder nõnulla notabi
lia inferunt.ff.de iuriſ.omni.iudi.l.binas e-
des.xſi non aũt.ff.de ſerui.vrbanoꝛu; pre-
dioꝝ.l.j.§. Item ſi vſufructu.ff.ſi vſuſfructꝰ
petat̃.l.penul.ff.de vſu et habita.l.tabulaꝝ
§.inſpectio.ff.quẽad.teſta.appe.l.ſeruum ſi
lij.§.ſi.l.ſi fundum.§. qui fundũ ibi ſed incli
nandũ eſt.ff.de lega.j.l. qui penũ.§.ſi.in.fi-
nalibus verbis.ff.đ penu.legata.l.legatis.ff.
de alimẽ. et ciba.lega.l. veteres et ibi glo.et
Bar.ff.de itinere.actuq; priua.c.preterea.
vbi late per moder : maxime per Philip de
ciu;.col.iij.in vltimo notabili.et in.c.de cau
ſis:cũ ſimilibus đ officio delega. ⁋ Et quod
in baptiſmo ꝑ dictos paganos recepto: vio-
lentia et iuſtus metꝰ eis illatus fuerit: et con
tra eoꝝ voluntatẽ baptiſmũ receperunt:cla
riſſime per dictã informatione; demoſtrat̃.
Nã tirani:et rebelles cũ magno exercitu:ar
mati:depredando: et ſue rebelioni ac praue
volũtati cõtrarios occidendo:per ciuitates:
villas:et oppida totius regni deãbulabant:
preconia: ac alia edicta publice et notoꝛie fa
ciendo:q̃bus cauebatur : quod quilibet pa-
ganus intra certaꝝ hoꝛaꝝ terminu;:baptiſ-
mũ ſuſciperet:al's occideretur: prout al's nõ
nullos ex paganis:baptiſmũ nõ ſuſcipienti-
bus occiderũt. ⁋ Quo caſu:licet quilibet 15
metus ad reſcindendũ actũ nõ ſit ſufficiens:
ſicut nec dolus ſufficit: niſi talis fuerit dolꝰ:
qui etia; prudentiſſimos falleret: vt egregie
inquit innocẽ.in.c.cũ dilectus.quod metus
cau.de quo. exclamat Bal. in Rubri.C.đ
reſcinden. vendi.tamẽ in caſu noſtro:mani-
feſte ac notoꝛie patet: Juſtiſſimũ metu; illis
illatũ fuiſſe:iuſteq; timuiſſe.cũ ille iuſtꝰ me-
tus reputetur : qui in conſtante; viꝝ cadere

Col. V.

poteſt. l. metū: et per totū titulū. ff. quod me
tꝰ cau. c. ad audientiā. c. cū dilectus. et p to=
tū titu. de hijs que vi metuſue cau. fiūt. c. ve
niens. c. cōſultationi cū alijs infinitis iuribꝰ
16 de ſponſa. ¶ † Et quod iſte ſit metus: qui in
conſtantē viꝝ caderet: eſt plus quā clarū: et
in iure notoꝛiū: et ideo ſupperfluū eſſet inſi=
ſtere: cū latiſſime ponāt ſcribētes: in locꝭ ſup
perius allegatis: tā de terroꝛe armoꝝ: quaꝫ
de minis: et timoꝛe moꝛtis: cruciatuqꝫ coꝛpo
ris: perditioniſqꝫ oium bonoꝛū: et ſimilium:
iuſtū metum inducentiuꝫ. ¶ Et in ſpecie: de
moꝛtis timoꝛe: ac coꝛpoꝛis cruciatu: tradūt
abbas. et doc. in. d. c. cū dilectꝰ. et eſt tex. in.
l. interpoſitas. C. de tranſactio. et in. l. ſi vo
lūtate. C. de reſcinden. vendi. et in. l. conti=
net: in fine. ff. quod metꝰ cau. ¶ Et de terro
re armoꝝ: eſt tex. et ibi Bar. et doc. in. l. iij.
§. qui armati. ff. de vi. et vi armata. ¶ Et de
minis potentiū: eſt tex. in. l. ſi. ff. quod metꝰ
cau. et traddūt abbas. et doc. in. c. j. co. titu.
et vltra predictos doctores: tradit Bal. in.
c. j. §. iniuria de pace iura. fir. in vſibus. feu.
et. in. queſtione ſua de ſciſmate: poſita ſub ti
tulo. C. ſiquis aliquē teſta. prohi. in. vij. col.
doc. in. c. j. de officio delega et in. c. ſup. hoc.
de renūtia. et in. c. cōſtitutis el. j. de teſtibus
et in. c. inſinuāte qui clerici vel vouentes. et
in. l. j. C. vnde vi. et in. l. de pupillo. §. ſiquis
ipſi. ff. no operis nuntia. tradit etiā glo. in. c.
fuerūt in. ꝟbo. metu. vij. diſtinc. ⁊ in. c. j. xv.
q. vj. et in. c. ꝯuenioꝛ in ꝟbo moꝛere. xxij. q.
viij. Bal. in cōſilio. ccclxiiij. vol. iij. cardi.
in cōſilio. ix. incipi. in facto dñe guayete. col.
ij. gemi. in conſilio. xv. incipi. Reuerēde pr
col. iiij. ꝟſi ſuper ſecundo dubio. Petrus de
ancha. in conſilio. ccxcix. incipi. Viſa ſupra
dicta facti narratione. Philip coꝛneꝰ in cō=
ſilio. xlj. incipi. videtur in hac conſultatione
vol. ij. Alex. in cōſilio. xcviij. incipi quoniā
per excellentiſſimū. et in cōſilio. xcix. incipi
in caſu predicto. vol. iij. et in conſilio. clvj. in
cipi. viſo proceſſu. col. j. vol. v. barba. in con
ſilio. lx. incipi ſapient ſcripſit pſalmiſta. col.
v. vol. j. Philip decius. in conſilio. xliij. inci=
17 pi. et pro facultate mea i. v. col. ¶ † Et ideo
dici ſolet: edictū quod metꝰ cauſa non fuiſſe
tā verbū hominis: quā verbū dei. vt inquit
egregie Bal. in. d. Rubrica. de cōtrouerſia
inueſti. in vſibus feu. et in cōſilio. cxlviij. in=
cipi. in caſu propoſito. col. j. vol. j. et in conſi
lio. ccccxlj. col. j. vol. v. barba. in cōſilio. liiij.

Col. VI.

incipi illud afferam. col. v. vol. j.
ET quod dicta violentia ſeu me= 18
tus: dictis paganis in noſtro ca
ſu a tiranis illatꝰ: faciat: vt que
per tiranos et rebelles pdictos:
ſeu coꝝ metu geſta ſunt: nullius
ſint valoꝛis nec efficatie: latiſſime et notabi=
liter concludit Bar. in tracta. de tirania. in
iij. col. et traddit. panoꝛ. in. c. p. ⁊. g. in finali
bus ꝟbis de officio delega. Petrꝰ de ancha
in. c. fundamēta. col. ſi. ꝟſi venio ad tertium
de electio. li. vj. Philip decius. in conſilio.
cxcj. incipi. in cauſa que agitatur. col. iij. ꝟſi
ſecūdo reſpōdetur. ¶ † Et ideo notabiliter 19
dixit abbas. in. c. licet de vitanda. col. vj. cir
ca finē de electio. quod ſi tiranus iuit ad li=
berā ciuitatē: cum magno exercitu: et propt
exercitus timoꝛē: ciuitas dictū tiranū in do
minuꝫ elegerit: oēm iuriſdictionem in illum
transferēdo: nō valebit quod tali tēpoꝛe ac=
tū fuerit facit. tex. et que ibi traddūt doc. in.
c. j. de hijs que vi. metꝰ. ve. cauſa fiūt. ⁊ trad
dit. bal. et doc. in. l. decernimus. C. de ſacro
ſanct. eccle. et innocen. in. c. dilectꝰ. col. j. de
capellis mona. ¶ † Alibi. dixit bal. in. l. nec 20
ſi volēs. C. de liberali cauſa. quod ſi franco
rū rex faciat confiteri aliquā ciuitatē eſſe ſu
am: et ſibi fidelitatē iurare: cum ſua non ſit:
talis confeſſio et iuramentū nihil valebunt.
et idem dicit in papa: et in imperatoꝛe: quia
tūc: ad inſtar tirani redigūtur: quod dicit p
petuo notandū: refert et ſequitur. Iaſſo. in.
tracta. feudoꝝ. col. xix. ꝟſi. nota etiam. Et d
iſtis tiranis copioſe ſcribit barba. in. Rꝛa. de
teſtamē. col. xv. cum pluribus ſequentibus.
¶ Hinc notabiliter dixit ange. in. l. j. §. remo
uet. ff. d poſtulādo. quod ſpōſa: violēter cog
nita a ſponſo: pōt eo inuito monaſterium in=
gredi ſicut antea poterat. ¶ Et hoc ideo qꝛ
nō perdit virginitatē immo eaꝫ auget vt in=
quit Ioannes de anna. in. c. iij. col. ij. de fur
tis. allegat tex. et ibi. glo. in. c. j. et in. c. Ita
ne. xxxij. q. v. ¶ Alibi. dici ſolet quod ſi ti=
ranus per vi rē cum aliqua muliere habue=
rit: filij inde nati: quo ad matrē nō erunt ſpu
rij vt notabiliter cōcludit. bal. in. l. cumquā
col. vj. ꝟſi. et ſcias. C. de fidei cōmi. et in. l. ſi
qua illuſtris. ꝟſicu. quid ergo ſi mat. C. ad
oꝛficianū. ¶ † Qui enī homini tirano ⁊ po= 21
tenti: ꝓpter eius timoꝛem obtemperat: talis
obtemperatio ſibi nocere non debet: l. iſdā=
nuꝫ. §. eius vero. ff. de regu. iur. ¶ † Et ideo 22

notabiliter dixit bal. in. c. j. §. iniuria. col. fi.
verſiculo. Sed pone. de pace. iura. firmā. in.
vſibus. feu. quod ſi potens mihi mādauerit
quod ticiū occidā: alˀs me interficeret: ſi ego
propter eius timorē ticiū interfeci: ſecuto ho
micidio venio excuſandus: quia aliter vitā
meā ſaluare non poterā: vbi allegat ita te
nuiſſe petrū. et Cynū. in. l. ſcientiam. §. q cū
aliter. ff. ad. legē. aqui. quos refert et ſeqtur:
philip. decius. in. d. §. eius vero. et licet ipſe.
amplius nō dicat: illā. bal. doctrinā p mul=
tū ſing. refert: et ſequitur barba. in. c. j. col.
iiij. vbi alia ſimilia adducit: de officio. de le=
ga. et in conſilio. lx. incipi. ſapienter ſcripſit
pſalmiſta. col. v: vol. j. et Jaſſo. in. §. ſi minᵒ
23 col. vij. inſtitu. de actio. ¶ † Bene facit: quia
in materia iſta metᵘ et violētie: qualitas mi
nantis eſt cōſideranda: vt cōcludit: abbas.
et doc. in. d. c. j. bar. et doc. in. l. j. §. que hone
rande. ff. quar. rer. actio. nō detur. et in. l. ſi
donationis. et in. l. metū. C. quod metᵘ. cau.
et etiā qualitas perſone minate: vt doctores
24 traddūt in locis proxime allegatis. ¶ † Et
ideo glo. notabilis. in. d. c. cū locum. de ſpon
ſa inquit: quod minor metus in muliere ſuf=
ficit: quā in maſculo. ¶ Si enī minantium
et ſic rebelliū qualitatem inſpicimus: quis
dubitationē ſue potentie: durante tempore
ſue rebelionis imponit: certe nemo: cū et ip
ſi tiranice ad ſue voluntatis libitū: omnia q
deliberabant: effectualiter executioni cū ri=
gore magno mandabant. ¶ Et ſi pagano
rū qualitatē inſpicimus: nemo eſt qui neſci=
at: ipſos omnibus alijs timidiores eſſe: vt per
25 experientiā pluries eſt demonſtratū. ¶ † Et
quia in multis varijſq; locis maxime in ſu=
pradictis: latiſſime iſta metᵘ et violentie ma
teria tractatur: tā de violentia et metu adhi
bito in cōtractibus: i ſententijs: in cōpromiſ
ſis: in teſtamētis: in votis: in electionibus: ⁊
ſimilibus: et cōmuniter cōcluditur: omnia p
violentiam etiā conditionalē: vel per metū
facta: in quibuſdā caſibus eſſe ipſo iure nul=
la: et in quibuſdam retractanda: quor dicta
referre et tranſplantare eſſet ſuperfluū: et
q2 copioſe cumulauit: hyppolitus in. l. j. §. p
terea. col. iij. cū duabus ſequē. ff. de queſtio.
vbi latiſſime videri poteſt: ſat mihi videtur:
pro iſto pmo fundamento ſuppradicta ſuffi=
cere. ¶ Ex qbus clariſſime patet: dictum ba
ptiſmū ſic per dictos paganos vi vel iniuſti
mo metu receptum: nullum eſſe: vel ſaltim in

futurum minime obligatorum.
Nec predictis obſtat ſi dicatur:
quod pdicti pagani poterāt au=
fugere: quia contrariū dēmōſtra
bitur vt inferius dicemᵘ: nec eſt
veriſſimile: quod ſi tute aufuge
re poſſent: acceſſiſſent ad illos q ſibi minati
erāt ⁊ minabantur. ¶ † Nam quod viſimile 26
eſt: attendendum eſt. c. quia viſimile. vbi. p.
abba. et. doc. de preſumptio. l. nō eſt viſſimi
le. ff. qd metus. cauſa. ¶ † Et ideo dixit bal. 27
in. l. ſcripture. col. ij. vſi quedā ſunt. C. de fi
de. inſtru. quod in teſtibus et pbationibus:
id qd veriſſimile eſt cōſideratur. tradunt in
nocē. et doc. in. c. auditis. de pſcrip. ⁊ feli. in.
c. licet cauſam vſi. nota. decimo. de probatio.
¶ Sic pbatio non veriſſimilis: nō eſt admit
tenda: vt inqt bal. in. l. fi. in fine. C. de eden
do. ¶ † Alibi dixit idē bal. in. c. j. §. ſacramē 28
tū col. ij. de cōſuetu. recti. feu. in. vſi. feu. qd
quādo teſtis ſup eo quod nō eſt viſſimile de
ponit: non pōt iuramentū in ſupplementū
pbationis deferri. ¶ † Hinc eſt: quod ad p= 29
bandū illud quod viſſimile non eſt: clario=
res pbationes reqruntur: vt tradit. ſpecu. i.
titu. de pbatio. §. fi. col. fi. vſi. quintū. alex.
in. cōſilio. c. ij. incipi. in caſu predicto col. fi.
vol. iij. et in. l. tranſactionē poſt. bal. ibi. C.
de trāſactio. philip. decius. in conſilio. cxcv.
incipi. ſtudēdo breuitati. col. iij. vſi. et iſta cō
cluſio. ¶ † Et ideo dixit petrus. de. ancha. 30
in cōſilio. cclvij. incipi. ex ordine contractu=
um: in vltima col. quod nō viſſimilibus iu=
dex fidē dare non debet: q2 allegans nō viſ=
ſimilia: non eſt audiendus. vt. inquit. idem.
ancharra. in cōſi. clvij. incipi. viſſa facti nar
ratione. col. vij. in fine. ¶ † Imo teſtis non 31
viſſimilia deponēs: ſuſpectᵘ de falſo eſſe di=
citur: vt alex. traddit: in cōſilio. ccccxxviij.
incipi. circa primū. in. penul. col. ¶ † Quia 32
quod longe a viſſimile eſt: quedam falſitatis
imago eſt: vt inqt. bal. in. l. j. col. iij. c. de her=
bis. fugi. ¶ † Maior enī viſſimilitudo mino 33
rē vincit: vt dicit idem bal. in. l. ſiue poſſide=
tis circa finē. C. de pbatio. et traddit: philip.
decius. in cōſilio. C. incipi in cauſa inquiſi=
tionis. col. vj. vſi. tertio. allegatur. ¶ † Sic 34
et nō viſimilis cōfeſſio confitenti aliquando
minime nocet: vt inqt bal. in. l. ſi quis in hoc
genus. col. j. C. de epiſco. et cleri. petrus. de
ancha. in cōſilio. xxiij. incipi. viſa inqſitiōe.
et traddit hippolitus de marſi. in. l. j. i pnci.

in. xv. col. ff. de queſtio et dixi. in repeti. titu.
inſtitu. de iuſticia et iure. §. hijs itaqꝫ. col. xij.
in fine: que communiter habetur impreſſa.
SEcundo pro hac opinione et ꝓ
dictorum ſarracenorum ſeu pa
ganorum parte accedat. nã cuꝫ
ipſi pagani ſint in partibus iſtis
ſub ſecuritate et principis ſaluo
conducto: non debent in aliquo contra eorũ
voluntatem moleſtari. lege eniꝫ ſeu foro reg
ni valentie cauetur ⁊ prohibetur: ne ſarrace
ni dicti regni contra eorum voluntatem criſ
tiani fiant: et baptiſmum cohacte recipiant:
nec a regno expelli poſſint. vt in foro. Regis
Ferdinandi: ſub Rubrica. dels moros que
1 no ſien fets criſtians per força. ¶ † Cum igi
tur contra legis diſpoſitionem ſint baptiza-
ti: baptiſmus eſt ipſo iure nullus: quia quan
do lex vel ſtatutum actum fieri prohibet: li-
cet vltra anullando non procedat: tamen ac
tus contra legis prohibitionem factus: eſt ip
ſo iure nullus. vt eſt tex. ſing. licet vulgatus:
quẽ. ibi notant. Bar. Bal. Fulguo. Pau.
decaſ. ⁊ omnes in. l. non dubium. vbi Jaſſo.
in. iiij. col. in fine. C. de legi. c. vides. x. diſtic.
2 c. que contra ius. ꝺ regu. iur. li. vj. ¶ † Et eo
ipſo quod moleſtia: vis: vel metus eis infer-
tur: ſecuritas eiſdem non ſeruatur. Jlle eniꝫ
dicitur ſecurus: qui efficacem et inexpugna
bilem habet ſecuritatem. vt inquit. Bal. in.
l. j. in finalibus. verbis. C. ſi aduerſus. ſolu-
tio. et ſocci. in conſilio. xciij. incipi. circa pri-
3 mum. col. j. vol. j. ¶ † Et ideo notabiliter di
xit. Abbas. in. c. accedens col. j. de procura.
non valere contractum factum per carcera-
tos qui a carceribus extrahuntur: et ſtatim
facto contractu retrodunt: et damnat practicã
aduocatoꝝ et ꝓcuratoꝝ ſimilia facientiũ. et
illud dictũ ꝓ valde notabili refert et ſequitur.
feli. in. c. innouamus. col. j. de tregua. et pace.
4 ¶ † Et de hac ſecuritate plene tractat. feli. ibi.
⁊ Bar. i. l. j. vbi dixi. ff. ad. l. Juliã maieſta.
Philip. decius. in. cõſilio. li. incipi. ⁊ ꝓtenui
facultate. col. ij. ⁊ idẽ. feli. in. c. ego enim. col.
iiij. de iure iurãdo. Joãnes. Frãciſ. Balbus.
in. tracta. preſcriptio. in. ij. parte ſexte partis
principalis. col. ij. verſi limitatur. iſta cõcluſio.
TErtio ꝓ iſta parte accedat. naꝫ
nõ ſolum dicti tirani et rebelles
hoc facere minime potuerũt: im
mo nec princeps poſſet contra
ſecuritatem eis conceſſam veni

re: nec dictis paganis violentiã ſeu vexatio
nẽ aliquã inferre: nec a regno expellere: ⁊ ſic
nec violenter ad baptiſmũ ſuſcipiendũ com
pellere poſſet. ¶ † De iure eni naturali et di 1
uino eſt: quod quecunqꝫ princeps vult ſibi
iuſte fieri: et alijs maxime paganis et ſic ſer-
uis ſuis tributarijs facere debet. nã chriſtus
in euangelio inquit: vt habetur. Mathei. c.
vij. omnia quecunqꝫ vultis vt faciant vobis
homines: et vos eadem facite illis. ⁊ eſt. tex.
in. c. humanũ. genus. j. diſtinc. ¶ † Et ideo 2
appoſtolus: tractando de dominis qualiter
cũ ſeruis ſuis obedientibus ſe habere debe-
ant: ad. Epheſios. vltimo. c. inquit. et vos
domini eadẽ facite illis remittentes minas:
ſcientes: quia et illorum et noſter dominus
eſt in celis: et perſonarum acceptio non eſt a
pud deum. ¶ Et ideꝫ apoſtolus ad coloſſen
ſes. c. vltimo in principio dicit: dñi quod iuſ-
tũ eſt et equũ ſeruis preſtate: ſcientes qm̃ et
vos dominũ habetis in celo. ¶ Nec pñceps
alijs facere debet quod ſibi ab alijs fieri nol
let. c. dilecti. cũ ſimilibus. de maiorita. et obe
di. c. licet plerumqꝫ. xlv. diſtinc. Sed certum
eſt: principẽ nolle ad infideliũ ſectã ſeruan-
dã compelli: ergo nec ipſe ad ſeruandã fideꝫ
noſtrã criſtianã infideles compellere debet.
¶ † Reguũ eni officiũ eſt nemini maluꝫ in- 3
ferre. immo vi oppreſſis auxiliuꝫ prebere: et
ipſos de calumniantiũ manibus liberare. vt
inquit. tex. in. c. reguum officium. xxiij. q. v.
¶ † Preterea: principes ſicut ſe ipſos ita et 4
paganos ex toto corde ſuo diligere debent:
inquantuꝫ ſunt ſue nature participes. vt no
tabiliter dicit. tex. in. c. charitas. el. ij. verſi.
nonnulli. de peniten. diſtinc. ij. dum inquit:
non tantum proximi noſtri credendi ſunt
quos nobis gradus ſanguinis iungit: ſed ꝓ
ximi noſtri credendi ſunt omnes homines
nature noſtre ſicut dixi participes. Qua ꝓp
ter inquit ille tex: chariſſime: tota dilectio-
ne ſattage: vt bonum quod tibi vis velis et
proximo: Sed ipſos paganos vexare: vim
inferre: et ad Fidem compellere: eſt contra
charitatis precepta: cum dilectio proximi
malum compulſionis vel aliud non opere-
tur. vt habetur ad Romanos. capitu. xiij.
¶ † Hinc eſt: quod paganis de iure Natu-
rali et ex charitate in neſceſſitatibus ſubue- 5
nire et elemoſinam facere tenemur. c. quieſ-
camus. xlij. diſtinc. c. non ſatis. lxxxvj. diſ-
tinc. ¶ Et ratio eſſe poteſt: q2 inter oues xpi

creatione: gubernatione: et redemptione ex
parte criſti computantur. vnde illud: paſce
oues meas. non diſtiguēdo int̄ has ⁊ alias.
6 ¶ † Et quod talibus quiete degētibus nul-
la ſit fienda moleſtia: eſt. tex. appertus in. l.
criſtianis. C. de paganis. et. in. c. diſpar. cuꝫ
ſimilibus a contrario ſenſu. xxiij. q. viij. et la
te per predicta et alia conſuluit. Oldradus.
in. conſilio. cclxiiij. incipi iſta videtur proba
bilior ſententia ſub titulo de iudeis ⁊ ſarra.
quem refert et ſequitur corſetus eius verba
tranſplantando: in tractatu. de poteſtate et
excellentia regia. in octoageſſima quarta q̄ſ
tiōe. et Abbericus. in. Ra. C. de iudeis. Sꝫ
ſi princeps vt diximus non poteſt dictos pa
ganos ad fidem noſtram ſeruandā et ſic ad
baptiſmum ſuſcipienduꝫ compellere: ⁊ tamē
eſt verꝰ dominus et omnimodam habet po
teſtatem: multo minus tirani et rebelles hoc
facere potuerunt. facit. tex. appertus ⁊ ſingu
laris. in. c. qui ſincera. xlv. diſtinc.

QUarto ꝑ iſta ſarracenoꝝ parte
accedat: nā licet per baptiſmuꝫ
dicti ſarracēi meliores facti ſint:
quia de malo in bonū ſtatū ſu-
uꝫ mutarunt: tamen quia ipſis
inuitis baptiſmū ſuſceperunt: in validū dic-
tū baptiſmū fuiſſe exiſtimandum eſt: nec ad
eius et fidei criſtiane obſeruantiā ſunt com-
1 pellendi. ¶ † Expreſſum eni in iure reperi-
mus: que in aliquoꝝ fauorē ipſis prohiben-
tibus et contra coꝝ voluntatē facta ſunt: mi
nime rata ipſi habere coguntur. l. ſi ex duo-
bus. l. qui aliena. §. libertas. ff. de. dego. geſ-
tis. l. fi. vbi glo. pulcram deſcidit queſtioneꝫ
quam ibi. doc. communiter ſecūtur. C. eo. ti
tu. l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus et. l. ſi prote
preſente cum ſimilibus. ff. mandati.

QUinto in dictoꝝ paganorum fa
uorem facit: nā cum dicti paga-
ni ſua ſint per tiranoꝝ et rebeli-
um violentiā libertate priuati ⁊
ſpoliati: dato quod actus et ſic
baptiſmus non eſſet ipſo iure nullus: merito
ante omnia erant reſtituendi. c. in litteris: et
per totuꝫ titulū de reſtitu. ſpolia. l. ſi quis ad
ſe fundū: cum ſimilibus. C. ad legem. Iuli.
1 de. vi. publi. ¶ † Immo et quod fortius eſt:
quia et propria auctoritate ad primeuaꝫ ſec-
tam et ritus reddire: meſquita ſqꝫ et alia loca
que antea libere poſſidebant et ad exercitiū
ſue ſecte ꝺputata erant: occupare potuerūt.

vt in ſimili traddit. Anto. in. c. cum dilectus
ꝟſi. verum in. iiij. notabili per illum. tex. de
ordine. cogni. vbi inquit: quod ſi aliquis fue
rit poſſeſſione bonorum priuatus cum ipſe
proprietateꝫ haberet: licite poterit poſſeſſio
nem vocantē propria auctoritate occupare.
allegat Innocen. in. c. licet cauſam. ꝺ proba
tio. quem refert et ſequitur. Philip decꝰ. in
cōſilio. cc. incipi. in. caſu. propoſito. circa pri
cipiū. ¶ † Que eni de facto fiunt: ecōtrario 2
de facto reuocari poſſunt ⁊ debent: vt ē. tex.
notabilis licet vulgatus. in. l. j. §. et hoc edic-
tum. ff. ſi mulier ventris nomine cum ſimili
bus. et traddit Bal. in. l. ſi pacto quo penā.
col. j. C. de pactis. poſt. glo. in. l. minor. xxv.
annis. ff. de minoribus. Innocen. in. c. quere
lam. col. j. de electio. Idem Bal. in. l. ij. C.
de ſeruitu. et aqua. et in. l. ſi deſerta. per tex.
ibi. C. ſi propter publicas penſita.

SExto: quod dicti pagani ſic per
vim baptizati non ſint ad fideꝫ
noſtram catholicam ſeruandaꝫ
compellēdi: immo in ſua prime-
ua mahomethica ſecta tolleran
di: accedat: quia cum ipſi non propria auc-
toritate ſed ſummi pontificis diſpenſatione
et voluntate ad primeuos ritus redierunt:
merito tamquam a ſummo pontifice diſpē-
ſati tollerandi ſunt. ¶ † Et qꝺ ſummi pon- 1
tificis diſpenſatio interuenerit patet: nam
ſummus pontifex Adrianus dum in iſtis A
ragonie partibus reſideret: et plenam notici
am dicti baptiſmi ſic violenter recepti: ⁊ qua
liter pagani poſtea ceſſante violentia ad pri
meuos ritus reddierunt haberet: viſus fu-
it eos tollerando et aliter non prouidendo:
ſuper eorum tollerantiam cum eiſdem diſpē
ſare. vt in ſimili traddit. ſali. in. l. nullus. C.
de iudeis. vbi ſingulariter inquit: quod ſtan
te ſtatuto quod banniti poſſint impune offē-
di: non poterit offendi bannitus qui per ciui
tatem a ſuperiore tolleratur. quia talis pati-
entia et ſuperioris tollerantia conſenſum ip
ſius ſuperioris inducit: volentis ipſum ha-
beri pro non bannito: quod dictum pro val
de ſingulari refert: et ſequitur Alex. in. l. fi. ī
appoſtillis. ad Bar. ff. ad. legem. Iuli. de a
dulte. ⁊ in. cōſilio. ꝓmo. icipi circa ꝓmū dubi
uꝫ. col. fi. vol. ij. et in cōſilio. cclix. incipi. ꝓ
inueſtigatione. col. fi. eo. vol. Iaſſo. in. l. om
nes populi. col. x. circa finem. verſi quarto li
mitta. ff. ꝺ iuſtc. et iure. feli. i. c. ſic. col. j. circa

Col. XIII.

ſinē. poſt Joannē. de annania ibi de iudeis
Hippolitus ꝺ marſilijs in. ſingulari. lxxvij.
2 incipi patientia. ¶ + Alibi dixit Guiler. de.
cu. in. l. j. in. princi. ff. de exercitoria. qꝺ ſi q̄s
pro locū tenente alicuius ſuperioris ſciente
et patiente ipſo ſuperiore ſe geſſit: videtur ſu
perior tacite ſibi mandaſſe vt pro ſuo locum
3 tenente ſe gereret. ¶ + Alibi etiā dixit. Bal.
in. l. ij. ff. de noxalibus. qꝺ procurator facit
dominū in penā incidere licet ſpeciale man=
datū non habuerit: quando dn̄s ſcit et pati=
tur: q: patientia et tollerantia loco mādati
habetur. allegat. aūc. qua in prouincia. C.
vbi de criminibus agi. opportet. quez refert
et ſequit̃. Hippolitus. in. l. j. §. ſi quis dicatur
col. penul. circa finez. ff. de queſtio. facit. tex.
in. l. j. §. ſcientiaz. ff. de tributoria. et. in. l. j. §.
magiſtrū autez accipimus. ff. de exercitoria.
glo. in. c. cū. J. et. a. in. verbo potuerunt cir=
ca mediū. de reiudica. et q̄ traddunt. Inno=
cen. et doc. in. c. ex parte. de cani de reſcriptis
et in. c. in noſtra. de procura et in. c. illud. de
preſumptio. Bar. Bal. et doc. in. l. ſiue poſ
ſidetis. C. de probatio. et in. l. j. c. q̄ admitti.
et in. l. ſi filius. C. de petitio. here. et in. l. qui
in aliena. §. ſed ⁊ ſi non adierit. ff. de acq̄ren.
here. Ange. in. l. ſi duo. co. titu. doc. in. l. poſt
mortē. ff. de adoptio et in. c. licet Hely. de ſi=
monia. Cardi. i. c. requiſiſti de teſtamē. Pe
trus. de ancha in. clementi. j. de priuilegijs.
ludo. Roma. et doc. in. l. ſciendū. ff. ꝺ verbo
rū. obliga. Barba. in. repeti. Re. col. iij. C.
q̄ admitti ⁊. hec in paganoꝝ fauorē ſufficiāt.

IStis tamē non obſtā
tibus que in veritate
nō obſtant: contrariā
ſententiā exiſtimo ve
riorē. imo quod quā=
tūcunq; violenter ⁊co
hacte dicti pagāi ſint
baptizati: nihilominꝰ
tamen ſacramentum
baptiſmi ſuſceperunt: et fidem noſtrā catho=
licā ſeruare tenebūtur. et licet iſta opinio plu
ribus diſplicere videatur: qui animaz ſuam
dictis paganis fauendo in inferiuz ponunt:
veritatē tamen exprimere: ſequi: et idem ad
1 herere decreui. ¶ + Magna eni vt inq̄t Iſi
dorus eſt vis veritatis: que omnia ingenia:
aſtucias: et caliditates ſupperat: que contra
ficta ſimulataq; figmenta ſe ipſam defendit:

Col. XIIII.

q̄ deniq; poſt deum colenda eſt. ¶ + Et ideo 2
qui veritatē manifeſtare tenentur: illā occul
tando falſum cōmittere dicūtur ſicut et ille
qui mendatiū dicit. c. j. ꝺ falſis. xj. q. iij. c. q̄ſ
quis. Bar. in. l. eaque. ff. de. contrahē. emp
tio. Bal. in. l. preſbiteri. per illū. tex. i. quar
to notabili. de epiſco. et. cleri. Philip. decius
in. c. ſi duobus. col. iij. de appella. ¶ + Alibi 3
dixit. tex. in. c. qui exscandalizauerit ꝺ regu.
iur. quod plus permittetur ſcandalū naſci:
quā veritas occultet̃. ¶ Non eni eſt veritas
mutanda propt̃ doctoꝝ ſubtilitates. l. in re=
bus. C. de iure. dotiū. immo adiuuāda ⁊ cū
ingenij ſubtilitate defendēda. ¶ + Quia me 4
lius eſt pro veritate pati ſuppliciū quaz pro
adulatione beneficiū. xj. q. iij. c. nemo perito
rū. ¶ + Sanctū eni eſt pre honorare verita= 5
tē. vt inquit Philip. deciꝰ. in. conſilio. cli. i.
principio. Cū ipſa veritas omnia vincat. fa=
ciūt q̄ dicit. Abberi. in. l. j. C. ſi minor ab he=
re. ſe abſti. et de ꝟitate. aliqua traddit Pau.
decaſ. in. conſilio. cccij. vol. ij. Petrus. ꝺ an
cha. in. conſilio. cccxvij. incipi. in. cauſa i p̄n
cipio Lucas. de peña in. l. quotiēs. C. ꝺ nau
fra. libro. xj. Barba. in conſilio. xlvij. icipi.
preclare. vol. ij. Alex. in. conſilio. liij. incipi
in preſenti conſultatione. col. j. vol. iiij. Joā.
de neuizanis in tracta ſilua nuptialis. folio.
xxiij. col. ij. cum duabus ſequentibus. et dixi
in princi. col. ij. inſtitu. de iuſti. et iur.

ET pro hac mea opinione eſt p̄ſu
ponendū: quādā vi preſciſſaz ſi
ue abſolutā. quādā vero condi=
tionalē in iure reperiri. ¶ + Uis
eni preſciſſa ſiue abſoluta ē illa:
quādo vi inferentis intētio eſt talis qꝺ nihil
in arbitriū ſeu voluntatē vi paſſi relinq̄re in
tendit: imo preſciſſe et abſolute ſuā volūtatē
adimplere deſiderat: et vi paſſi intentio eſt
totalit̃ contradicere et cōtradicit. exēpluz in
eo q̄ ligatis pedibus et manibꝰ ipſo ſemp cō
tradicente ad baptiſmū duceret̃: quo caſu:
cū voluntas deliberata vi inferentis ſit illū
baptizare vellit nolit: et volūtas vi paſſi ſit
abſolute nō baptizari: merito talis vis p̄ſciſ=
ſa ⁊ abſoluta reputat̃: ⁊ talit̃ violent̃ baptiza
tꝰ nec ſacramētū nec ſacramēti rē reſcipe in
dubitatū eſt. ¶ + Uis ꝟo cōditionalis ē illa:
quando intentio et voluntas vz inferētis nō
eſt preſciſſa et abſoluta: quia in voluntatem
ſeu arbitrium vim paſſi aliquid ponit: et in=
tentio vi paſſi nō eſt totaliter et abſolute cō=

Col. XV.

tradicere. Exemplum i eo cui ab aliquo vis
infertur vt baptizetur: ⁊ niſi baptizetur ſibi
mortem vel aliud damnum ſeu detrimentū
in perſona ſeu bonis minatur: vt in caſu noſ
tro factum fuiſſe dicitur: quo caſu cum deli-
berata voluntas vim inferentis non ſit il-
lum baptizare velit nolit: immo in arbitriuꝫ
vim paſſi ponit vt deliberet ſeu eligat mor-
tem vel baptiſmum: et vim paſſi voluntas
non ſit abſolute non baptizari: quia potius
baptiſmum quam mortem elegit: merito ta-
lis violentia dicitur conditionalis: vt in plu
ribus locis tradunt Panor. ⁊ doc. maxime.
in. c. ad audientiam et in. c. ſacris. de. hiſ. q̄.
vi. metuſue. cau. fi. et eſt. tex. ſolemnis in. c.
maiores. §. item queritur de baptiſmo. Quo
caſu taliter violenter baptizatus caractereꝫ
ſuſcepit criſtianitatis: quia licet baptizari no
luerit: eligendo tamen potius baptiſmū quā
mortem: dicitur conditionaliter voluiſſe.
3 ¶ † Et quod pagani iſtius regni ſic per re-
belium violentiam baptizati ſacramentum
baptiſmi et ſic caracterem criſtianitatis rece
perūt: et ad fidei criſtiane obſeruantiam ſint
compellendi. eſt. tex. ſing. et appertus. in. c.
de iudeis. xlv. diſtinc. inquit enim ille. tex. qđ
licet ad credendum nemini ſit vis inferenda:
quia cui deus vult miſeretur et queꝫ vult in
durat: cum liberum homini ſit datuꝫ arbitri
um: qui cum propria arbitrij voluntate ſer-
penti obediens perijt: ſic ecōtra: propria mē
tis conuerſione credendo ſaluari debeat: ta
men ſi aliqui ad criſtianitatē cohacti fuerit:
prout factū fuit tēporibus religioſiſſimi pri-
zipis ziſebuti: quia conſtat illos ſacramētis
diuinis aſſoſſiatos: et baptiſmi gratiam ſuſ-
cepiſſe: et criſmate vnctos eſſe: et corporis do
mini participes extetiſſe: opportet vt fidem
quam etiā vi vel neſceſſitate ſuſceperunt: te
nere cogantur. Cū ergo per dictā conſtet in-
formationē dictos paganos licet violenter
baptizatos: criſmate vnctos: et ſacramentis
diuinis aſſoſſiatos: corporiſqꝫ domini parti-
cipes fuiſſe: certūqꝫ et notoriū ſit: q̄ per mul
tum tēpus poſt baptiſmū predictū eccleſias
frequentarūt: ibidēqꝫ diebus dominicis ⁊ feſ
tiuis ac alijs temporibus diuina audierunt
officia: oblationeſqꝫ ſicut et ceteri fideles p̄ſ-
tarunt et alia ſimilia fecerunt: merito indu-
bitanter dicendum eſt p̄dictos paganos bap
tiſmi ſacramentum ſuſcepiſſe: et ad fidei nr̄e
criſtiane obſeruantiam eſſe compellendos.

Col. XVI.

SEcūdo pro iſta parte in fidei fa
uorem accedat alius. tex. ſingu
laris. in. d. c. maiores. §. iteꝫ que
ritur de baptiſmo. vbi ſi illi qui
ſupplicijs et terroribus ad bap
tiſmum violenter attrahuntur: baptiſmi ſa-
cramentum ſuſcipiunt et fidem quam violē-
ter ſuſceperunt ſeruare compelluntur vt ibi
dicitur: quanto magis predicti pagani qui
non ſupplicijs ſed quibuſdam preconijs et
alijs minimis terroribus ad fidem fuerunt
compulſi: eam ſeruare compellentur.

TErtio in noſtre fidei criſtiane fa 1
uoreꝫ accedat ſolemnis. tex. in.
c. contra criſtianos. đ hereticis.
li. vj. vbi clariſſime eſt deciſſuꝫ:
quod ſi aliqui mortiꝫ metu et ſic
coactiſſime baptizati fuerint: nō ſolum bap-
tiſmi ſacramentum ſuſcipiunt et fideꝫ ſerua
re compellentur: immo ſi poſt dictum baptiſ
mum ſic violenter receptum ad priſtinos ri
tus reddierint: contra eos tanquam contra
hereticos erit procedendum. Et quod đ fau
toribus: receptatoribus: et hereticorum de-
fenſoribus iudicatur: ſic đ fautoribus: recep
tatoribus: et talium defenſoribus decidit iu-
dicandum. Sicut enim violētia ſeu mortis
metus caracteris impreſſionem nom impe-
dit vt ibi: ſic et in caſu noſtro: rebeliū violen
tia ſeu metus dictis paganis illatꝰ ſacramē
tum baptiſmi minime potuit impedire.

QUarto pro hac oppinione in fa 1
uorem fidei et baptiſmi tale ac-
cedat fundamentum. nam licet
vulgata ſit regula ſilicet non eſ-
ſe fienda mala vt eueniant bo-
na: de qua late. xiiij. q. v. per totam queſ. et
per Panor. ⁊ doc. in. c. nouit. col. viij. verſi.
tertio. oppono. đ iudicijs. tamen quando ex
alicuius delicto ſeu damnoſo facto et repro-
bato bonus ſortitur effectus: ita factuꝫ dam
noſum ſicut bonum effectum et ſic vtrumqꝫ
pariter conſideramus: vt effectus qꝛ bonus
laudetur et approbetur: faciens vero quia
malo zelo fecit caſtigetur. vt egregie voluit
Petrus. de. ancha. in. c. j. folio. xxxix. verſi.
ponit Seneca. de. conſtitutio. ¶ † Ubi no- 2
tabiliter inquit: quod ſi ingreſſus banchū
ſeu domum mercatoris animo furandi ſit fu
ratus ſcrineum ſeu capſam: qui credens in
ea fore pecunias apperuit: in qua capſa lit-
teras proditionis Ciuitatis inuenit: hoc

per ipſum furē patefacto: nullatenus penaȝ
furti euitabit. cū animū furandi ſiue ſubtra
hendi habuerit: vnde fortuna que felix ciui-
tati fuit et laudabilis: nō debet ad eius excu
ſationē attendi. quod dictū pro ſing. refert ꝛ
ſequitur Barba. in. c. dilectus. col. iiij. verſi
ex iſta glo. de reſcrip. et feli. in. c. j. col. ſi. vſi.
et iſtū. tex. de preſumptio. Cū ergo ex rebeli
um ac tiranoꝝ violentia et ſic ex facto dam-
noſo et reprobato bonus ſit ſecut⁹ effectus:
qꝫ pagani batiſmū ſuſceperunt: dictum bap
tiſmū ſic receptū laudabimus et approbabi
mus: rebelles vero caſtiguādos nō dubita-
3 bimus. ¶ + Alibi dixit tex. notabilis. in. l. ſi
ſeruus ſeruū. §. et ſi puerū. ff. ad legez aqui.
quod ſi quis puerū caſtrauerit: licet euȝ me-
liorē fecerit: quia perpetuo caſtuȝ: nihilomi-
4 nus erit puniendus. ¶ + Hinc dixit tex. non
minus ſing. in. l. deſertorē. §. in bello. ff. d re
militari. quod ſi capitaneus armorum cui
a principe mandatū ſeu preceptuȝ fuerat vt
cū hoſtibus non preliaretur: ſpreto principis
mandato ſit preliatus: quāuis res bene ſuc-
ceſſerit: puta quia rūpit hoſtes: debet tamen
penā mortis vel capitis pati. quem tex. pro
valde notabili cōmendat Cremēſis. in ſing.
cl. incipi. mādatū. facit tex. in. l. quāuis. que
eſt ſexta in ordine. et que ibi latiſſime in eius
5 cōmentu dixi. ff. de furtis. ¶ + Immo et ali-
quando ſi ex alicuius delicto ſeu facto repro
bato: reipublice prouenit vtilitas: non ſoluȝ
effectus laudatur: ſed et delinquens premia
tur. vt inquit. tex. notabilis. in. l. ij. §. poſtea
cū appius claudius. ff. de origine. iur. vbi il-
le qui librū legū ſubſtraxit: et populo roma
no tradidit: factus fuit tribun⁹. de cuius. tex.
intellectu plene dixi. in. d. l. quāuis proxime
6 allegata. ¶ + Et quod bonus effectus ex ma
lo facto proueniens ſit validus et laudan-
dus: faciens vero puniendus: eſt. tex. multū
ſolēnis. in. c. relegentes et ibi. glo. ſing. in. vꝰ
bo. bona. xxiij. q. v. inquit enī ille. tex. Sed
quia ſcimus occulto dei iudicio animam veſ
tram et ſi. per aliquoꝝ iniquitatem et ſuper-
biam a contaminatione ſciſmatis cuſtoditā.
Egimus omnipotenti deo gratias: qui etiaȝ
de malis hominum actibus bona operari
conſueuit: nec enim ſine illius prouidentia
factum eſſe credendum eſt. ꝛc. Sic igitur in
propoſito nam licet metum et violentiam in
ferre ſit delictum: et per conſequens punibi
le: et perſone metum ſeu violentiam inferen-

tes ſint tirani homines: peſſimi: et rebelles:
tamen cum baptiſmus et ſic effectus ſit bo-
nus et laudabilis tamquaȝ quid ex dei pro-
uidentia proueniens: validus erit et ſeruan
dus: et quilibet ad obſeruantiaȝ fidei et bap
tiſmi quem ſuſcepit: compellendus. ¶ + Si 7
enim videmus iudeorum factum attenta eo
rum intentione et mala voluntate prauum
et iniquum eſſe: et grauiter redemptoreȝ noſ
trum perſequendo peccaſſe: ꝛ attenta patris
voluntate volentis filiuȝ pro redemptione
noſtra pati: et filij volentis mortem pro no-
bis ſuſcipere: eius paſſionem: mortem: et re-
demptionem noſtram laudamus: et tamen
dixit pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix
iſte: ſin autem: fiat voluntas tua: cur baptiſ-
mū predictū et ſic tantum bonum prouidē-
cia dei proueniens: aſſumptū: et receptū nō
laudabimus. Naȝ ſi violentia ex parte infe-
rentiū et non effectus conſideraretur: et bap
tiſmū predictū nō valere ab aliquo affirma-
retur: eo quia violenter ad dictū baptiſmuȝ
ſuſcipiendū fuerunt dicti pagani iducti: per
conſequens fateri videretur: paſſioneȝ criſti
nō valuiſſe: nec efficatiā aliquā habuiſſe: ex
eo quod per malitiaȝ et malo animo iudei ei
dem paſſionē et mortē iniungerunt: quod ē
hereticū. facit quod dicit glo. in. c. j. in. vbo.
qualitas de. colluſione. detegen. ¶ + Et qꝺ 8
credenduȝ ſit: hoc diuina prouidentia fuiſſe
factū. ex pluribus exterioribus ſignis eſt de-
monſtratū. ¶ + Nā ante predictam rebelio- 8
nē paucis retro annis: in valentinenſi ciui-
tate: inſolita: repentina: ac inaudita venit a
quaꝝ inundatio: que magnā ciuitatis partē
deuaſtauit. ¶ Admirabilē igneam cōmetaȝ
in campanile eccleſie eiuſdem ciuitatis an-
tea cecidiſſe omnibus notū eſt. ¶ Succeſſit
etiā in eadē ciuitate ſcandalū magnum: oēs
enī habitatores quendā leonē p ciuitatem d
ambulantē vidiſſe affirmabant: cū falſuȝ eſ
ſet. ¶ Et finalit populoꝝ rebelio poſtea ſuc-
ceſſit: q populares abſqꝫ fundamēto: cauſa:
et ratione: in dictaȝ rebelionē conuolarūt: p
ſumēdū ē enī dicta flagella ideo fuere: vt ad
meliora cōpelleremur et inclinaremur: nos
ad meli⁹ viuēdū: ſarraceni vo ad baptiſmū
ſuſcipiēdū. ¶ + Iuxta illud: felix neceſſitas 9
q nos ad meliora cōpellit. facit. tex. ſing. i. c.
a d fidē. xxiij. q. v. vbi dicit: qꝺ licet null⁹ ad
fidē ſit cogēdus: aliquādo tn̄ flagellis et tri-
bulationib⁹: ei⁹ pfidia caſtigat. ¶ + Et licet

noſtrum non ſit: immo dei futura preſcire.
xxvj.q.v.c.j. cogitare tamē et preſumere poſ
ſumus: inundationem aquarum veniſſe: ig
nemq; celeſte in eccleſia maiori cecidiſſe: ni=
hil aliud eſſe et ſignificaſſe: niſi baptiſmum
predictum: in eccleſia et ab eccleſia eſſe per
paganos ſuſcipiendum: cum baptiſmus alt
ſit flaminis: alter vero aque. Et quid ſcan=
dalum predictū poterat ſignificare: niſi qd
per ſcandaloſos: tiranos: rebelles: et peruer
ſos homines: erat baptiſmus effectuandus.
10 ¶ + Nā quod a peruerſis bene fit: diuina p
uidencia factum fuiſſe credendū eſt. vt inqt.
11 tex. in. d. c. relegentes. ¶ + Quia quod raro
contingit: miraculoſe contingere dicitur. vt
inquit tex. notabilis. in. Aūc de conſulibus.
col. ij. prope finē. collatio. iiij. et traddūt mo
der in. l. eaque raro. ff. de regu iuris. ¶ + Et
12 ideo egregie poſt longā diſputationem con=
cludit Lucas de pena in. l. ſi quis forte: que
eſt pima in. ordine. C. de deſertoribus: et oc=
culta. col. vij. vſi. ſed pone dāmatus. li. xij.
quod ſi dānatus ad mortē: dum laqueo ſuſ
penderetur: effracto laqueo cecidit in terrā:
credendū eſt: illud miraculoſe fuiſſe factū:
et p conſequens concludit: illū eſſe liberan=
dū. quod dictū pro multū notabili et ſingu=
lari: refert et ſeqtur Philip decius. in. regula
fauorabiliores in. fi. vbis. ff. de regu. iur. Si
eni predicta miraculoſe: et ex dei puidentia
facta fuiſſe exiſtimam⁹: a volūtate dei rece=
13 dere non debem⁹. ¶ + Nā multotiens deus
populos ad aliquod bonū faciendū excita=
uit: et poſtmodū qz populi mala intentione:
et malo aio: iudicia dei executationi manda
runt: eos caſtigauit. vt inquit tex. litteris au
reis ſcribendus: qui quaſi ponit caſum noſ=
trum: multa ſimilia exempla adducens. in.
c. remittuntur. xxiij. q. v.

1 Q Uito in fidei fauorē accedat. nā
quādo precedente alicuius mā=
dato vel precepto: aliquis facit
actū quē alias abſq; mādato eſ
ſet factur⁹: licet magna ſit inter
doctores altercatio reſpectu mādantis: an
mādans excuſetur: de quo p Bal. in. l. ſi lit=
teras. C. mādati. et in. l. j. col. ij. in fine. C. de
ſeruis fugi. et p Bar. in. l. non ſolū. §. ſi mā=
dato. ff. de iniurijs p Ange. in tracta maleſi=
cio. et ibi. Auguſ. in eius. appoſtillis i. vbo.
ſemproniū mandatorē. col. penul. vſi. xxij.
quero. p. Moder. in. l. ſi quis mihi bona. §.

ſed qd ſi mandauit. ff. de acquirē. here. et in.
c. ſicut dignū. cū infinitis alijs locis de homi
cidio. tamen reſpectu illius: cui preceptū ſeu
mandatū illud fuerat: quod et ipſe al's erat
factur⁹: nemini dubiū: niſi quod ad ſui excu
ſationē: tale mandatū vel preceptū allega
re nō poterit. vt in dictis locis habet. ſed cū
predicti paguani abſq; rebeliū ac tiranoꝝ p
cepto et mandato baptiſmū erant ſuſceptu=
ri: merito ſe tiranoꝝ mādato feciſſe: quod et
ipſi al's erant facturi: nullatenus poterūt al
legare. ¶ + Et quod al's baptiſmum eſſent 2
recepturi: et ad fidē noſtrā catholicā couer=
ſuri: habet. Eſayas. ca. x. dū inqt: ſi eni fue=
rit populus Iſrael qſi arena maris: reliquie
conuertent ex eo. Et ad. Ramāos. capi. ix.
ibi ſi fuerit numer⁹ filioꝝ iſrael tanquā are=
na maris: relīqe ſalue fient. ¶ Ad implendū
eni eſt illud quod ſcriptū eſt. Joan. decimo.
c. et alias o ves habeo: q non ſunt ex hoc oui
li: et illas opportet me adducere: et vocē meā
audient: et fiat vnum ouille et vnus paſtor.
¶ Et illud. luc. xiiij. c. et cōpelle intrare vt im
pleatur dom⁹ mea. ¶ Et illud qd dixit pſal
miſta. pſalmo. lxxj. et adorabunt eū oēs re=
ges: et oēs gentes ſeruiēt ei et alia adimplēda
ſunt: q referre breuitatis cauſa nō curo.

S Exto in noſtre criſtiane fidei fa
uorē: et ſic quod non ſolū predic
ti pagani per vim et tiranoꝝ me
tu baptizati: fidē noſtrā catholi
cam tenere et ſeruare cōpellen=
tur: immo quod nec ſummus pontifex: licen
tiā et facultatē perſeuerandi in ſua mahome
tica ſecta: talibus cōcedere poſſit: ſalua ſemp
ſacroſancte matris eccleſie correctione tale
accedat fundamentū. ¶ + Quādo pactū: ac 1
t⁹: lex: cōſtitutio: ſeu diſpoſitio: materiā ſeu
occaſionem preſtat delinquendi: tale pac=
tum: ſeu talis actus: lex: cōſtitutio: ſeu diſpo
ſitio: nullius eſt valoris nec efficatie. l. cōue=
nire vbi. tex. notabilis. ff. de pactis. dota. c.
j. §. Item ſacramenta de pace iura. fir. in vſi
bus. feu. Sed tollerare paganos predictos
per vim et metum baptizatos in ſua ſecta vi
uere: eſt occaſionem et materiam delinquen
di preſtare: cuz nomen domini blaſfemetur:
et fides noſtra catholica vituperetur: meri=
to talis tollerantia: tanquā iniqua et mate=
riā delinquendi preſtās: nō eſt admittenda:
nec approbāda: immo ne occaſio dlinquēdi
et ſic blaſfemandi: et fidem catholicā vitupe

Col. XXI.

randi preſtetur: debent ſic per vim baptizati
totaliter ad fidei obſeruantiam compelli. et
hac ratione ꝛ conſideratiõe: inter alia: facta
fuit illa. tex. diſciſio. dicti. c. ꝺ iudeis. xlv. diſ
tinc. et. c. maiores de baptiſ. ¶ + Et per pre=
2 dicta: aliquorũ theologorum opinio cõfun=
ditur: dicentiũ: melius eſſe in ſtatu paganitã
tis illos dimittere: quã tales in ſtatu chriſtia
nitatis dimittere hereticari: qꝛ immo minus
malũ eſt: quod dicti pagani ſic per vi bapti=
zati: inuiti ꝛ ꝑ penas legẽ ſeruent chriſtianã:
quã ſuſceperunt: quaꝫ quod impune contra
eã eis agere ꝑmittatur. vt ex dictis iuribus ꝛ
3 ex dicto. c. ꝯtra criſtianos colligit. ¶ + Quo
caſu: minus malũ eſt eligendũ. c. duo mala.
xiij. diſtinc. c. non ſoluꝫ cũ ſimilibus. xxij. q.
iiij. ¶ Licet eni vt aliqui theologi dicunt ve
rũ ſit: poſſe ſic baptizatos hereticari: tamen
qꝛ maior abominatio eſt: eos tollerare: cum
per coꝝ tollerantiã nomen dñi blaſſemetur:
et fides noſtra vituperetur: merito minime
exiſtimo tollerãdos: immo potius ad catho
lice fidei obſeruantiã cõpellendos. Et quia
predicta iura hanc rationẽ potiſſime vt dixi
conſiderare videntur: et qꝺ papa nullatenꝰ
poſſit: ſuper dicta tollerantia diſpenſare: ſal
ua ſemper ſacroſancte matris eccleſie correc
tione: pro dicte rationis et huius fundamen
ti corroboratione: illuſtriſſime ac Reueren=
diſſime preſul: nonnulla ſingularia ac nota
bilia dicta: in multis varijſqꝫ locis diſperſa:
a nemine congreguata: hic adducere et con=
gregare decreui. ¶ Et vltra iura ſupperius
allegata: quod lex: conſtitutio: ſeu diſpoſitio
materiã ſeu occaſionẽ delinquendi preſtãs:
non ſit ſeruanda: et qꝺ nulliꝰ ſit valoris nec
efficacie: facit. tex. in. §. illud vero ſatis in. ꝓ=
hemio. ff. et. in. l. cuꝫ hij. §. ſi cumlis. ff. de trã
ſactio. et in. l. ſi legationis. ff. de iudicijs. et i.
l. j. in. ꝓnci. ꝟſi. ꝛ niſi hoc eſſet ſtatutũ. ff. nau
te. caupo. ſtatu. et in. l. ij. §. diem. ff. quemad
mo. teſta. appe. et in. l. ij. in fine. C. de indic.
vidui. tollen. et in. l. j. §. ille autẽ. ꝟſi ſed ne=
furandi. C. de latina. liber. tollen. et in. l. me
minerint. C. vnde. vi. et in. §. qꝛ tamen. ꝟſi.
ſed ne dũ talia cũ ſimilibus inſtitu. vj. bono
rũ. rap. ¶ + Et ideo pulcre dixit. Bal. in. d.
4 §. Jtteꝫ ſacramenta. col. fi. ꝟſi. deinde nota.
quod ſi aliquis promittat ſe non denuntia=
tuꝝ maleficiũ: et iuret: non valebit tale iura
mentũ: qꝛ iniquitatis via ad delinquenduꝫ
apperiri non debet. allegat. Jnnocẽ. in. c. ad

Col. XXII.

noſtrã de iure iurã. refert et ſequitur. Jaſſo.
in. l. ſi vnus. §. illud nulla. ff. de pactꝭ. ¶ + A 5
libi notabiliter dixit. dominicus in. c. j. col. fi.
ꝟſi. quid ſi epiſcopus de filijs. preſ. libro. vj.
quod ſi conſtitutio habilitat illegitimos ad
beneficia: non intelligitur de illegitimis futu
ris: ne delinquendi materia detur. ¶ + Fa= 6
cit tex. in. l. ait pretor in. ꝓnci. ff. ꝺ iure. iurã.
et in. c. ex parte. de conſue. Perqueꝫ tex ibi
Abbas. in ſecundo notabili inquit: non va=
lere ſtatutũ vel conſuetudinẽ: per quod quis
ad delinquẽduꝫ induceretur. ¶ + Et hac ra 7
tione multũ egregie conſuluit Federi. de ſe=
nis. in. conſilio. cclxxv. incipi. caſus talis eſt:
non valere ſtatutum diſponens: quod filijs
ſpurijs aliquid puta quarta quinta ſeu alia
pars hereditatis relinqui poſſit. Jdem. te=
nent. Bar. Bal. Ange. et Jmola. vbi areti
nus dicit iſtã eſſe cõmunẽ. opi. in. l. teſtamen
ti factio. ff. de teſta. Bal. in. l. j. vbi etiã dicit
cõmunem eſſe opinionẽ. C. de iure aureorũ
anulloꝝ ideꝫ Bal. in. l. omnes populi. ff. de
iuſti. et iure. et in. l. j. C. de ſumma. trini. et fi
de. catho. Petrus. de ancha. in. regu. poſſeſ
ſor. de regu. iur. li. vj. Barba. in conſilio. ix.
incipi. illud in. mediuꝫ referam. col. iiij. poſt
mediuꝫ. vol. iiij. Jaſſo. in. d. l. ait pretor col.
ij. circa finẽ. ff. de iure iurã. Bartholomeus.
ſocci. in. conſilio. xlvij. incipi. in preſenti con
ſultatione. vbi hanc dicit cõmunem opinio=
nem. col. penul. et in conſilio. xcv. incipi. nul
li dubiũ eſt. col. ij. vol. iiij. Philip. decius. i.
c. ij. col. ij. ꝟſi ſecundo nota in. ij. lectu. de cõ
ſtitutio. ¶ + Nec conſuetudine hoc fieri poſ 8
ſet. vt tradit hoſtien. in ſumma. qui filij. ſint
legitimi. §. qualiter. ꝟſi quid ſi imꝑator. An
to. et alij in. c. per venerabilẽ. eo. titu. Bal.
in. conſilio. ccxxvj. in. iij. col. Pau. de caſ. i.
conſilio. ccxxvij. Petrus. rauc. in ſuis. con=
cluſionibus ꝯſuetudinis in. vj. col. Rochꝰ.
de curte in tracta. ꝺ conſuetu. c. fi. in. vij. col.
licet aliter voluerit ſentire. Bal. et male in.
conſilio. cclxvij: incipi. ad obedientiam. cir=
cã finem. vol. j. de quo dixi. in repeti. tituli.
inſtitu. de iuſti. et iure in. Ra. in. iiij. col. in fi
ne. quod eſt notandum ꝛ memorie tenendũ:
pro intellectu et validitate legis none in. le=
gibus. de toro. in partibus caſtelle: incipien=
ti. los fijos baſtardos. ¶ + Alibi pulcre dixit 9
Roma. in. l. in illa. ff. de verboꝝ oblig. refe=
rendo quãdã Rote deciſionẽ. nõ valere cõ
ſuetudinẽ diſponentẽ: quod tempus et locus

contractꝰ in inſtrumēto nō apponatur: ne ð
linquendi materia detur: cū per ipſaz: facul
tas docendi de falſitate tollatur. quez refert
et ſequitur. Barba. in cōſilio tertio. Incipi.
illud referam. col. j. i fine. vol. iij. Rochus ð
curte in. d. c. fi. col. vij. circa finē. de cōſuetu.
Contrariū tamen in hoc. tenuit Bal. in cō-
ſi. lv. incipi. Anno. dñi. col. j. in medio. vol.
ij. et. Oldra. in. cōſilio. cv. incipi videtur di-
cendum. et Alex. in. l. de pupillo. §. qui nun
tiat. in. j. col. ff. noui. operis. nuntia: vbi dicit
Jacobum et Cinum. ita tenuiſſe. in. l. opti-
mam in. iij. q. C. de contrahen. et cōmitten.
ſtipu. verioꝛ tamen mihi videtur precedens
opinio: per ſuppꝛadicta et que inferius dice-
mus: quam etiaz tenet Philip. decius. licet
aliqualiter dubitet in. c. ij. col. viij. in. pnci. ð
pꝛobatio. et. clarius in. c. dilecti. el. j. col. iij.
10 de appellatio. ¶ Hinc dici ſolet: non vale-
re ſtatutum ſeu conſuetudinem: quod liceat
interfectoꝛem patris interficere. ſecun. Joā-
nem. Andre. Panoꝛ. Anto. et omnes in. d.
c. fi. de conſuetu. alias enim eſſet delinquen
tibus viam apperire: quod minime eſt con-
cedendum. Nam quāuis ratio ſit quod ho-
mo ſuum inimicuz pꝛoſequatur: non tamen
pꝛodeſt ad ſalutem. vt inquit. glo. notabilis
in. c. conſuetudo. in. verbo. quod ſaluti. j. diſ
tinc. quamuis in hoc contrariū teneat Bal.
in. c. ad noſtram depꝛobatio. ¶ Hinc etiaz
11 dicitur: non valere ſtatutum diſponens: qð
poſt pꝛobatum delictum per teſtes idoneos:
liberetur delinquens ſi vellet negatiuam ſi-
licet ſe non delinquiſſe: per iuramentum vel
per leuem famam pꝛobare. ſecun. Roma. in
ſingulari. clxxij. incipi. valet ne conſuetudo
et eſt tex. notabilis. vbi latte de materia. in.
d. c. ad noſtram depꝛobatio. ¶ Facilitas
12 enim venie incentiuum tribuit delinquendi.
c. clericoꝛuz. in pꝛinci. de vita. et honeſ. cleri.
c. eſt in iuſta in fine. xxiij. q. iij. c. loci. xxxv.
q. ix. et in. l. j. in. pꝛinci. cum ſimilibuſ. ff. nau
13 te. caupo. ſtabu. ¶ Et ideo ſing. dixit. ſa
li. poſt. Marti. ſilla. et Jacobuz. butri. in. l.
caſtitati. in. j. col. C. de adulte. quod reſcrip
tum dans remiſſionem pene infingende an
te delictum commiſſum non valet: quia ad
delinquenduz inuitat. ſequitur. Jaſſo. in. d.
l. ſi vnus. §. illud nulla. ff. de pactis. et in. l.
reſcripta. col. iij. C. de pꝛecibus impera. offe
ren. Philip. decius in. d. c. ad noſtram. col.
ij. vſi ſecundo noto. Crotus de monteferra-

to. in. repeti. l. omnes populi. col. xxxj. in pꝛi
ci. ff. de iuſti. et iur. ¶ Alibi etiam dicitur: 14
non valere ſtatutum diſponens: quod indiſ
tincte pꝛoſe et contra ſe libꝛis mercatoꝛū cre
datur: quia ſic eſſet dare materiam falſuz fa
bꝛicandi: et ſic delictum committendi. ſecun
Bal. in. l. vnica. col. iij. in fine. C. de confeſ-
ſis. quem refert et ſequitur. Abbas. in. c. bo-
ne. el. ij. col. fi. de poſtula. pꝛela. Alex. in. cō-
ſilio. cxlv. incipi. in cauſa et litte vertente in-
ter habꝛaham. col. penul. vol. ij. Barba. in.
Ra. col. penul. de conſue. Rochus de curte
in. d. c. fi. col. viij. et. col. xxix. Bartholeme
us cepolla. in conſilio. xxxix. incipi. Lucius
in. vj. dubio. col. ix. verſi itez pꝛo hoc. Jaſſo.
in. l. de quibus. col. xviij. ff. ð legibus. Alex.
in. l. quedā. §. numularios. ff. ð. edēdo. Phi
lip. deciuſ in. d. c. dilecti. el. j. col. iij. de appel
la. Et licet in hoc contrariuz voluerit Bal.
in. l. comparationes. col. ij. C. de fide inſtru.
et in. l. omnes populi. col. ix. C. ð ſumma tri
ni. et fide. catho. Bar. et Bal. i. d. l. quedā.
§. numularios. Petrus. de ancha. in. c. ca-
nonum verſi pꝛocedo vlterius. de ꝯſtitutio.
Anto. et. Jmola in. c. ij. in. iij. col. de fide in-
ſtru. Federi. de ſenis in. conſilio. cxix. incipi
nulli dubium circa finem. Alberi. poſt odo-
fre. in. l. ij. in fine. C. de conſtitu. pecu. Ra-
pha. Cuma in. cōſilio. cxxxvj. incipi viſis in
ſtrumentis. in. fine. Pau. de caſ. in. l. admo
nendi. col. penul. ff. de iure. iurā. coꝛū tamen
deſciſio pꝛocedit: quando tale ſtatutuz non
indiſtincte ſed cum quadaz moderatione lo
queretur: vt puta quod mercatoꝛum ſcriptu
ris credatur cōcurrente conſcientia iudicis.
vt declarat Bal. in. d. l. vna. col. iij. de cōfeſ
ſiſ. et Panoꝛ. in. d. c. bone. col. fi. de poſtula
pꝛela. Barba. in ꝯſilio. xlvj. incipi. illud ad
ducā. col. vij. vol. iij. Alex. et Moder in. d.
l. quedā. §. numularioſ. Jaſſo. in. repeti. d. l.
admonendi. col. xlvj. vbi videndū eſt. et ibi.
Frāciſ. de curte in. xciij. col. ff. de iure. iuran.
Claudiꝰ de ſeyſſello in. l. j. §. fi. ff. de vboꝛuz
obliga. Philip. deciꝰ i. c. ij. col. vij. i fine ð p
batio. ¶ Nec etiā valeret pactū qð puate 15
vniuſ ſcripture ſtaretur: vt voluit Jnnocen.
in. c. cum. p. tabelio. de fide inſtru. Bal. in.
l. Jmpatoꝛ. ff. ð ſtatu. homi. Roma in. l. nu
da ratio. col. penul. ff. ð donatio. feli. in. c. ve
niēs. el. j. col. penul. ð teſti. Alex. et cōmunit
oēs. in. d. l. j. §. fi. de vboꝝ obli. Crotꝰ de mō
te ferrato. i repeti. l. nēo poteſt: col. xxij. ff. de

Col.XXV.

16 lega.j. ¶ Alibi dici ſolet: nõ valere conſue
tudinẽ quod cõtra probationem teſtiuꝫ alia
teſtiũ probatio fieri non poſſit: quia per ea-
via ad veritatẽ detegendã impeditur. vt eſt
tex.in.c.ſeries.et ibi doc.cõmuniter.de teſti.
17 ¶ Et per iſta dicitur: nõ valere conſuetu-
dinem diſponentẽ: nõ eſſe neſceſſe teſtes eſſe
in cõſpectu teſtatoris: ne materia ſeu occaſio
fraudãdi et malignandi detur. ſecũ.ange.et
imola.in.l.ij.ff.de teſtamẽ.quos refert et ſe
quitur philip.decius.in.conſilio.xxxvij.in-
cipi.in cauſa riguroſe accuſationis.col.ij.cir
ca finẽ. ¶ Hinc eſt: nõ valere ſtatutum diſ
18 ponens: qđ quis pecunialiter pro homicidio
puniatur: qꝛ propt paruitatem pene eſſet de
linquentibus viã apperire. vt tenet.ioan.an
dre.boſtien.anto.panoꝛ.et oẽs.in.d.c.fi.de
cõſue.idem: hoſtien.anto.et abbas.in.c.ij.đ
delic.pueroꝝ. archi.xxiij.q.iiij.c.duo.et in.
c.fi.vbi. dominicus.ne.clerici.vel.mona.li.
vj.bal.in.℞.de cõſtitutio. dominicuſ.poſt.
pau.in.c.ij.de cõſuetu.li.vj.bal.in.l.cũctos
populos in.vj.col.C. de ſumma trini.ꝛ fide
catho.bar.bal. pau.decaſ.et ſali.in.aũc.caſ
ſa et ſirita.C.de ſacroſanct.eccle. idem.bal.
in.c.ad noſtrã deprobatio alberi. đ roſa.in.
ij.parte ſtatutorũ.q.cxxiiij.ange. de arectio
in tracta. malefici.in. verbo et ex internallo
dictꝰ ticiꝰ.col.iij.vſi ꝛ aduerte.folio.lxxvij.
tancre. de corneto in ſua cõpendioſa.in.xij.
℞.q.vltima in fine francis. de arectio in.cõ
ſilio.lviij.incipi. diligẽter.in.vj.col. barba.
in conſi.xxxj.icipi. oĩa quecũqꝫ. col.iij.vol.
iiij.philip.deciuſ in.c.de cauſis.col. penul.i
pnci. de officio.delega. et in.c.ij.in.j.col.in.
j.lectu.vbi dicit iſtã eſſe cõmunẽ.opi. de con
ſtitutio.hippolituſ.de marſi in.l.j.in princi.
col.iij.in finẽ.ff.ad legẽ.corne.de ſicca ꝛ iſta
eſt magis cõmu. opinio.aqua in iudicando
et cõſulendo non eſſet de facili recedendũ. li
cet contrariuꝫ voluerit ſentire. abbas. et ibi
doc.in.d.c. de cauſis et bar.in.l.j. vſi vlteri
us quero.ꝛ ibi imola.ff.de publicis iudi.idẽ
bar.in.l.j.ff.vi.bonoꝝ.rap.ſpecu.in titu. de
fide in.§.j.vſi ſed pone.ioan.de ana.in.c.ſi-
gnificauit.de iudiciijs.bal.in.c.j.§.iniuria in
penul.col.de pace iura firmã.in.vſibuſ.feu.
et in.l.grachus.C.đ adulte.et in.l.data.C.
de donatio.et panoꝛ.in.c.fi.in.vlti.col.de ſe
pul.ange.in.l.iſqui cũ telo.C.ad.l.corne.đ
ſicca.ſed precedens.opinio.eſt verioꝛ. et cõ-
munioꝛ.de cuius veritate latiſſime dixi. in.

Col.XXVI.

℞.ff.de priuatis.delic. ¶ Et ex iſtis ſaluo 19
rectius ſententis iudicio non credo verum
quod pulcre cõſuluit petrus.de ancha.in cõ
ſilio.cclxviij.incipi.iure diuino. vbi elegan-
ter tenuit: valere ſtatutũ pro vicio ſeu crimi-
ne ſodomie penã pecuniariã imponens: quẽ
refert et ſequitur.philip.đcius in cõſilio.xc.
incipi.et pro tenui facultate.col.ij. vſi ſecun
do.quia cũ tale vicium nefanduꝫ ſit: et iure
diuino ac humano grauiter puniatur.l.cuꝫ
vir.C.de adulte.merito potius in eo quã in
homicidio: tale ſtatutũ valere non deberet.
¶ Maius enĩ et grauius delictũ eſt: ſodo- 20
mie: quã cũ propria matre peccare vt inquit
tex.in.c. addulterij.xxxiij.q.vij. Et quod i
tali vicio tã nefando: tale ſtatutũ non vale-
at.reperio cõſuluiſſe et tenuiſſe barba.in. cõ
ſilio.lxiiij.col.x.in pncipio.vol.j. ¶ Alibi 21
etiã dici ſolet: quod ſi fiat ſtatutũ quod qui-
libet bãnitus ſoluendo deceꝫ extrahatur de
bannõ: tale ſtatutũ non habebit locuꝫ in eo:
qui poſt ſtatutũ conditũ fuerit bannitus: ſed
in illis in preteritũ iã bannitis: quia ſi ad fu
tura traheretur: materiã daret delinquẽdi:
quod eſſe nõ debet.ita.bar.bal.et alij. in.l.
cum.lex.per illũ.tex.ff.de legibus.idẽ.bar.
in.l.omnes populi.in.vj.q.pncipali vſi qđ
de tẽpoꝛe.col.penul.ff.de iuſti. et iur et in.l.
ij.in fine.ff.de cõditio.et demõſ.bal. et imo-
la.in.l.cũ tale.§.penul.eo.titu.idem.bal. et
ſali in.l.leges et cõſtitutiones.col.ij.C.đ le-
gi.et in.l.ſi quis ſeruo.col.ij.C.de furtis.ab
bas.in.c.ij.de cõſtitutio.anto.imola.et mo-
der.in.c.fi. eo titu. iaſſo in.d.l. ſi vnus.§.il-
lud nulla.ff.de pact.et licet ipſe non referat:
idem tenuit alberi. de roſa in. vltima parte.
ſtatutorũ.q.lvj.incipi ſimilis queſtio.ange.
in conſilio.lxvij.incipi.ex themate in.ij.du-
bio.ſali.in.l.ij.per illũ.tex.C.de generali.a
bolitio bal.et imol.in.l.cuꝫ in ſecundo.ff.de
iniuſto.rupto.idẽ bal.in.c.fi.ad finẽ.de preſ
criptio.auto.in.c.quia circa. de priuilegijs.
imol.in clementi.fi.col.xvij.de reſcrip.Con
trariuꝫ tamen tenet nellus.de ſancto. gemi.
in ſuo tracta.bannitoꝝ in.tertia parte ſecun
di tpĩs.q.x.circa finẽ. dũ vult dictam deſci-
ſionẽ procedere: quando ex toto delictũ im-
punitũ remaneret: ſecus vero ſecundum euꝫ
quando pena minueretur: et ideo in predic-
ta queſtione dicit: quod cũ ſoluendo decem
nõ liberetur in totũ ſed pena mittigetur: per
hoc nullatenus delinquendi occaſio preſta-

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

bitur. idē tenet ioānes baptiſ. de ſancto: ſeue
ri. in. repeti. l. omnes populi. i. xxiij. charta.
col. j. ff. de iuſti. et iur et ibi crotus. de monte
ferrato. in. xxxj. col. vſi. ſeptima. concluſio.
ſed coꝝ opinio eſt falſa: precedēs vero tenen
da: q: quamuis in totum pena conſueta nō
tollatur: ſed minuatur: nihilominus occaſio
delinquendi preſtari dicitur. vt eſt tex. ſing.
in. l. ſi operis. C. de penis. et precedentē di=
xit cōmunem opinionē philip. decius. in. c.
22 ij. col. j. in. j. lectu. de cōſtitutio. ¶+Hic etiā
dici ſolet: nō valere ſtatutū permittens cō=
ſanguineis mortē ſuoꝝ conſanguineoꝝ vin=
dicare. ſecū. ioanē. andre. in additio. ad ſpe=
cu. in. titu. d cōſtitutio. idē tenet. panor. bar
ba. et alij. in. d. c. fi. vbi per rochum de curte
in. xxij. col. vſi quarto infertur. de conſuetu
dine. anto. imola. et alij. in. c. que in eccleſia
rū. vbi feli. in. iij. col. in fine. de conſtitutio.
ſanctus tho. ſecūda. ſecūde. q. lxiiij. arti. iij.
faciunt q̄ ſuperius dixi non valere cōſuetu=
dinē: vt liceat interfectorē patris interficere.
23 ¶+Hinc dixit bal. in repeti. l. penul. col. ij.
circa finē. C. de emācipa. libe. nullatenus d
linquendi licentiā preſcribi poſſe: licet prete=
ritoꝝ delictoꝝ regulariter accuſatio preſcri=
batur. vt plene traditur in. l. querela. C. de
24 falſis. ¶+Et ex iſtis etiā dicitur: quod ſi ali
quis promiſſionē pro delicto cōmittendo a=
licui fecerit: talis pmiſſio eſt ipſo iure nulla
vt eſt. tex. vulga. in. l. ſi plagij. cū ſimilibus.
ff. de verboꝝ. oblig. impia enī eſt promiſſio
que ſcelere adimpletur. vt inquit tex. in. c. in
malis pmiſſis. xxij. q. iiij. facit. tex. notabilis
in. c. ſi ad peccatū. ea. queſtione. vbi dicitur:
fidē appellandā non eſſe: que ad peccandū
25 faciendū admittit. ¶+Alibi etiā dicitur: qd
ne delinquētibus via apperiatur: ſed a deli=
quendo homines ſe abſtineāt: ſi princeps lo
cū in quo furcas ad terrorem maloꝝ erigere
poſſit nō habuerit: poteſt habentē locum cō
modū compellere: vt ipſum ei vendat: et ibi
erigantur. vt inquit ioan. andre. in. additio.
ad ſpecu. ſup. Ru. de executione ſentētie in
fine. et conſuluit. oldra. in. cōſilio. clxj. incipi
thema. tale ē. col. ij. vſi. et ex hijs patet. quos
refert et ſequit. feli. in. c. nōnulli. col. xxv. po
26 medium de reſcriptis. ¶+Et per predicta
al's in. Ru. ff. d priuatis. delictis. dixi quod
quemadmodū teſtator in creditoꝝ preiudi=
ciū: heredi confectionē inuentarij remittere
non pōt: quin illis adita hereditate non con

fecto inuentario vltra vires hereditarias te=
neatur. ſecū. bal. et doc. in. l. fi. §. cum igitur.
col. penul. C. de iure. delibe. et in. l. fi. C. ar=
bitrium. tutelle. et tradūt. pau. de caſ. areti.
alex. et alij. in. l. nemo poteſt. ff. de. lega. j. ita
eodē modo in legatorioꝝ preiudicium: nul=
latenus talis inuentarij remiſſio fieri permi
tetur: cū per eam heredi occaſio malignādi:
⁊ ipſos legatarios fraudādi preſtetur. §. ſi ve
ro non fecerint. in. auc. de here. et falcidia.
colla. j. ita egregie. voluit bal. in. d. l. fi. C. ar
bitriū. tute. Sed quia contrariū tenēt. pau.
areti. alex. et oēs in. d. l. nemo poteſt proxi=
me. allega. iaſſo. poſt alios in. l. cū neceſſita=
te. C. de fidei cōmi. videnda ſunt que latiſſi=
me in. dicta. Ru. ſcripſi. ¶+Alibi etiam ne 27
ad delinquendū ſeu malignandum occaſio
ſit preſtāda: pulcre dici ſolet: quod cū tutor:
curator: vel q̄libet adminiſtrator: ſue tutel=
le: cure: ſeu adminiſtrationis rationē redde=
re teneatur. l. j. §. officio. cū ſimilibus. ff. d tu
tellis. et ratio diſtra. vbi iaco. de are. et doc.
illū tex. qui loquitur in totore: ad aliū quē=
cūq; adminiſtratorē extendūt. et notat. Ro
ma in cōſilio. clxviij. incipi. circa primū quo
q̄ritur. in. tertio dubio. et in. cōſilio. ccccxiij.
incipi. quo ad primū in. pncipio. Abbas. in.
cōſilio. xij. incipi. vt clare materia thematis.
i. ſexto dubio vol. j. et facit. tex. in. l. rationis.
C. de adminiſ. rato. et in. l. ij. cū ſimilibus. ff.
de neguo. geſ. Non valere diſpoſitionē teſta
toris diſponētis: nullatenus dictos curato=
res ſeu adminiſtratores rationes reddere d
bere: etiā ſi eis per teſtatorē ſit relictum totū
illud in quo illos occaſione adminiſtratio=
nis condēnari contingerit: et hoc ne fraudā
di: vel malignandi: et ſic delinquendi mate
ria preſtetur: et ideo non obſtāte dicta ratio=
nū reddendaꝝ liberatione: nihilominus ra=
tione doli et reliquoꝝ poterunt cōueniri. vt
notabiliter. voluit. glo. Bar. et doc. in. l. q̄=
dam decedens. ff. de adminiſ. tutorū. idem.
Bar. in. l. aurelio. §. Gayus. col. iij. ff. de li=
be. lega. vbi. vult. legē. ſi quis rationes. eo. ti
tulo: in liberatione adminiſtrationis iā facte
eſſe intelligendā. Idem tenet. ſali. dicens ſe
ita conſuluiſſe in. l. cū neſceſſitatē et ibi Iaſ=
ſo. in. fi. col. poſt alios. C. de fidei cōmi. doc.
cōmuniter. in. l. actione. vbi Iaſſo. in finali=
bus. vbis. C. de trāſactio et ita conſuluit. ſig
norolus. in cōſilio. cx. et in. cōſilio. cx. ange.
in. cōſilio. clxxiiij. incipi. circa primum. Ubi

teſtator relinquit ticiū tutorē filij ſui: et eidez
confectionē inuentarij remiſſit: et in eo i quo
ipſum tutorē condēnari contingerit: ipſum
abſoluit: cōſuluit ipſe Ange: quod tale lega-
tū ad condemnationē que fieret ratione do-
li et reliquoꝝ reſtituendoꝝ non ſe extendit:
cuius cōſilio illuſtres doctores ſe ſubſcripſiſſe
runt: vt ex ſuis apparet ſubſcriptionibus: ſi
licet. Joānes. de ligna. Petrus. de peruſio.
Donatus richi: Frāciſcus de alberguotis:
Antonius de pſbiteris de bononia. idē etiā
conſuluit idē Ange. in. cōſilio. clxxv. incipi
viſo dicto eſtatuto. ⁊ tenet practicus. papien
ſis in forma libelli quo agitur ad reddendū
rationē tutelle. charta. lxxxiij. i. verbo. ana-
logiſtas. et ſecundū iſtā opinionē: conſuluit
Petrus de ancha. in cōſilio. cxvij. incipi. ca
ſus talis eſt in. ij. dubio. fulgo. in. conſilio. c.
iij. incipi. nobilis. vir. Joānes de ānania in.
conſilio. lxxx. incipi. viſis et intellectis in. ij.
dubio. barba in. conſilio. lxviij. incipi. clemē
tiſſimi dei patris. vbi hanc. dicit cōmunē opi
nionē. col. iij. vol. ij. Bartholomeus. ſocci.
in. conſilio. lxxij. incipi. difficultatē faciebāt
col. vj. cū ſequenti. vol. iij. vbi refert Bal. in
pluribus conſilijs ita cōſuluiſſe. idē conſul-
uit. Philip. corneus. in. cōſilio. ccxliij. inci-
pi. circa primū conſultationis articulū. col.
v. vol. iij. et in conſilio. cclx. incipi. prepoſitis
hijs. col. ij. vol. iiij. Alex. in cōſilio. lxij. inci-
pi. sereniſſimus. col. ij. et. iij. vol. iiij. Frāciſ.
de curte in cōſilio. lxvj. incipi. ſapiēter opti-
mus predixit pſalmiſta. col. viij. cū duabus.
ſequē. vbi per plura hanc opinionem defen-
dit: quā dicit cōmuniter approbatā. Crotꝰ.
de mōteferrato in. d. l. nemo pōt. col. xxj. in
princi. ff. de lega. j. et ſecundū iſtā opi. cōſul-
uit nouiſſime. Philip. decius. aqua in iudi-
cando et cōſulendo inquit non eſſe receden-
duz in conſilio. clxxviij. incipi. in. cauſa que
proponitur. col. ij. verſi nec obſtat. et in. conſi
lio. cxcij. incipi in caſu propoſito. col. ij. verſi
ſecūdo principaliter. licet contrariū et male
tenuerit. glo. in. d. l. Aurelio. §. Gayus in.
glo. magna circa finē. ff. de libe. lega. Ange.
in. cōſilio. clxxxv. incipi. ſuper hoc puncto. ⁊
in. cōſilio. cxliij. incipi. ad primū. dico. Frā
ciſ. pepis de florentia. in quodā ſuo conſilio
quod eſt inter conſilia Soccini. in. conſilio.
cclxxxij. col. vj. vol. ij. Alex. in. ꝯſilio. cxcvj.
incipi. circa id quo queritur. col. penul. vol.
ij. Philip. corneus. in conſilio. cccxiij. incipi

in hac conſultatione. vol. j. Crotus. de mon
teferrato in. d. l. nemo pot. Sed precedens
opinio eſt verior et cōmunior: et ideo nulla-
tenus ab ea recedendū. ¶ + Alibi dici ſolet: 28
conſuetudinē ſeu ſtatutū duelum fieri ꝑmit-
tens: tanquā quid iniuſtū et illicitū occaſio-
nē delinquendi et peccandi preſtans: nulli-
us eſſe momenti: immo principes q talia tol
lerant peccare videntur: vt probatur in. c. j.
et ſi. vbi. doc. d purga. vulga. et voluit. Ber
tho. briſien. in. repertorio ſuo in verbo due-
lū. vbi. dicit ſe bis conſuluiſſe. ſemel regi an
glie: et ſemel regi noſtro Hiſpanie: quod nō
poterant cōcedere quod duelū foret licituz:
als grauiſſime peccaret: ⁊ voluit Jaſſō. poſt
alios. in l. ex hoc iure gentium. col. iiij. et ibi.
claudius in. vj. col. ff. de inſti. et iur. et hanc
opinionē late cōprobat. Barba. in. cōſilio.
lxij. incipi. illud in mediū referā. col. xij. cum
quatuor ſequētibus vol. j. et idē. tenet Jmo
la in. l. cum filius. §. fi. ff. de lega. ij. ¶ + Ubi 29
infert: quod ille qui dueluz acceptauit: licite
illud recuſare pōt. et dicit ita. Ange. conſul-
uiſſe: hoc. idē. tenuit Jmola in. l. iſqui reus.
col. viij. verſi nunquid tamen. ff. de publicis.
iudi. vbi etiā dicit Ange. conſuluiſſe: et cen-
tū aureos habuiſſe ab vno q ſi potuiſſet pu-
gnā recuſare volebat: idez. voluit. Joan. de
annania. in. Ra. de cleri. pugnā in. duel. cir
ca finez. et Philip decius in. c. eccleſia. ſan-
cte marie. col. xij. verſi et ex iſta queſtione de
cōſtitutio. ¶ + Alibi pulcre dixit Bal. in. c. 30
irrefragabili. §. ceterū. de officio. ordina. nō
valere ſtatutū diſponēs: homicidiū nō poſſe
puniri niſi ꝑ decē teſtes ꝓbetur: tāquā mate
riā et occaſionē delinquendi preſtans: refert
et ſequitur Jaſſo. in. l. ait ꝓtor in. princi. col.
ij. circa finē. ff. de iure. iurā. ¶ + Hinc dici ſo- 31
let: ne ad delinquendū et peccanduz homi-
nes inuitentur: nō obſtante ludendi conſue-
tudine: nihilominus ludens illud quod vin
cit: ſeu in ludo illud lucratꝰ fuerit: reſtituere
tenebitur: cū talis ludendi cōſuetudo homi-
nes ad peccandū faciliores reddat. ita nota
biliter dixit. Abbas. in. c. penul. col. fi. verſi
quo ad ſecūdū. d. vita et honeſ. cleri. ¶ + Et 32
ex iſtis licet alia multa ſimilia adducere po-
teraz: que pro nunc ōmitto: notabiliter dici-
tur: ne ad delinquendū ſeu pecanduz mate-
ria vel occaſio preſtetur: nō poſſe ſummum
pontificē cum rege ſterilē vxorem habente:
vt concubinā teneat diſpenſare. vt ſingula-

riter et notabiliter inquit Bal.in.c.latoꝛ.ꝟ
ſi.ſed quid ſi regina.de re iudica.queꝫ refert
et ſequit̃. Philip.decius in.c.que in eccleſia
rū.col.vij.circa finē de conſtitutio. quia cuꝫ
acceſſus ad concubinā et ſic fornicacio ſeu a
dulteriū ſit de ſe malū: merito papa poteſta
tē diſpēſandi nō habet: vt notat̃ per.glo.in.
c.litteras.in.ꝟbo diſpenſare non pōt.de reſti
33 tutione ſpolia. ¶+ Immo aliud et notabili=
us voluit ipſe Bal.in.d.c.latoꝛ vt non ſolū
talis diſpenſatio cū rege vt concubinā habe
re poſſit: ꝓhibeatur: verū etiā quod ipſe rex
aliā vxorē propter ſterilitatē prime accipere
poſſit: minime papa diſpenſandi facultatem
habere videt̃: quod dictuꝫ in hoc pro valde
notabili refert et ſequit̃. Feli in.d.c.que i ec
cleſiaꝝ.col.viij. de conſtitutio. ſed in hoc de
vxore. ſalua eoꝝ pace non dicūt veritatem:
qꝛ diuerſa ratio et cauſa eſt vxorē ſecundaꝫ
accipere: quā concubinā retinere: vt inferius
ſtatiꝫ dicemus: et latius dixi.in.d.Ra.ff.de
priuatis.delictis. ¶ Ex quibus clariſſime pa
tet: quod quāquā dicti tirani et rebelles ma
lo animo ac praua volūtate: dictos paganos
ad baptiſmū predictū ſuſcipiendū: metu ac
violentia induxerunt: per quod videbatur:
non eſſe ad fidē ſeruandā quā contra coruꝫ
voluntatē ſuſceperunt cōpellendos: tamen
quia maius malū eſſet: eiſdeꝫ ſic baptizatis
nomē dn̄i permittere blaſfemare: ideo vt de
lictis et pecatis obuietur: et nullatenus ma=
teria blaſfemādi et ſic pecādi preſtetur: que
al's preſtaretur ſi aliter diceremus: dicendū
eſt: ipſos ad fidē noſtrā catholicā ſeruandaꝫ
eſſe compellendos: et ſummum pontificem
nullatenus licentiam ſeu facultatem ad pri=
meuam ſectam mahomethicam reddeundi:
eiſdem concedere poſſe.

34 NEc predictis obſtat ſi dicatur:
ſummū pontificē poſſe ex cauſa
cōtra ius diuinū diſpenſare. vt
tradditur. per glo.in.c.a nobis.
in.ꝟbo exemptus. de decimis ⁊
traddit inocē.in.c.poſt trāſlationē in fine de
renūtia. Petrus.de ancha.in.repeti.c.pri=
mi.de cōſtitutio.doc.communiter.vbi feli et
moder late inſiſtunt.in.c.q̄ in eccleſiaꝝ.co.
titu. ¶+ Papa eni in omnibus preterquaꝫ
35 in articulis fidei diſpenſare pōt.vt dicūt. Vi
cen. Joā. Andre. et Abbas poſt alios.in.c.
propoſuit de cōceſſio.preben.et traddit Pe
trus.de ancha.in cōſilio.ccclxxiij. incipi re=
uocatur in dubiū. vbi conſuluit: poſſe papā
diſpenſare: vt vxorem patrui defuncti poſſit
nepos et ſic fratris filius: in vxorē accipere:
quē refert et ſequitur. Barba.in.conſilio.j.
īcipi.magnꝰ ſcripſit.col.xxij.vol.iij. ¶+ Fa 36
cit quod pulcre dixit. Abbas.in.c.per vene
rabilē in.v.col.in ꝓnci.qui.filij.ſint legi.vbi
cōcludit: poſſe ſummū pontificē ex cauſa diſ
penſare: quod patruꝰ neptē ſuam in vxoreꝫ
ducere poſſit. quē refert et ſequit̃. Joannes
crotus.in.repeti.l.omnes populi.col.xiij.pꝰ
mediū.ff.de iuſti ⁊ iure. ¶+ Et quod voluit 37
idē Abbas ibi.poſſe etiā ſummū pontificem
cū monacho vt matrimoniū contrahat diſ=
penſare.idē Abbas poſt Innocē. et alios.i.
c.cū ad monaſterium.col.ij. de ſtatu.mona
cho.late Joā.andre.in regula ſemel.d regu.
iur.li.vj. Petrus. de ancha in. d.c.j.col.v.
ꝟſi vlterius quero. et ibi doc.de conſtitutio
et in cōſilio.ccxxxix. incipi parū. dubitatio=
nis.in.j.col. Joā.de imola in.clemēti.j.col.
fi.ꝟſi ſed querit de cōſangui. ⁊ affi. Bal.in.
l.ſi tibi filius.ff.d.adoptio.maria ſocci.in.cō
ſilio.xxviij. incipi circa primū. queſitū.col.
penul.vol.j. Barba in. Ra.col.xxvj. verſi
quadrageſſimo quero. C. qui. admitti. feli
late in.c.humilis.col.fi.de.maioꝛi.⁊.obedi.
¶+ Et ex iſtis al's.in. Ra.ff.de priuatis de= 38
lic.et in.l.reſpiciendū.in ꝓnci.ff.de penis.di
cebā: poſſe papā cū rege vxorē ſterilē haben
te: vt aliā vxorē ducat relicta ꝓma ſterili diſ=
penſare. ¶+ Et hoc per ꝓdicta: et per ſolem 39
ne dictū Bal.in.l.ſi pater.§. in arrogationi
bus.ff.de adoptio. vbi inquit: quod ſi filius
regis religionē ingrediat̃: pōt papa quod il=
le ꝓfeſſus fauore regni monaſteriū exeat diſ
penſare: quia vt ipſe dicit: melius eſt genera
tioni: quaꝫ religionis ingreſſui ſtudere: et li=
cet contrariū voluerit. Bal.in.d.c.latoꝛ.d
re iudica.et feli in.d.c.que in eccleſiaꝝ i.viij.
col.mea tamē opinio verioꝛ videtur: ⁊ hanc
opinionē cōtra. Bal.in.d.c.latoꝛ.tenuit ſo
lemnis doctoꝛ Paulus de monte picho.in.
Ra.col.ij. C. qui admitti ꝓ qua licet ille ſo=
lemnis doctoꝛ amplius nō dicat. imo quod
ex magna cauſa in matrimonio carnali co=
pula cōſummato: poſſit fieri diſpenſatio: cō=
ſuluit pulchre maria.ſocci i.d.ꝯſilio.xxviij.
incipi circa ꝓmū.queſitum. per totuꝫ.vol.j.
quē refert et ſequitur Philip.decius in.d.c.
que in eccleſiaꝝ.col.v.ꝟſicu.ſucceſſiue. Ab
bas ꝓſequtur.de conſtitutio idē. tenet Crotꝰ.

de monte ferrato in repeti. l. omnes populi.
col. xvij. ṽſi. cōfirmatur ex infraſcriptis ra=
tionibus. ff. de iuſti. et iure. et ita ſi caſus con
40 tingeret conſulerē. ¶ + Sic etiā papa in ma
trimonio per ṽba de preſenti cōtracto diſpē
ſare pōt. vt tenuit glo. ſi quā ibi hoſtiē. Joā.
andre. et cōmuniter doc. ſecuntur in. c. ex pu
blico. de. cōuerſione. coniuga. Bal. in. l. do
nobis. col. iij. C. de Epiſco. et. cleri. Petrꝰ.
de ancha. in. d. c. j. col. vj. ṽſi circa matrimo
niū. de cōſtitutio. ⁊ in. cōſilio. ccxxix. ṡ. alle
gato: ⁊ in cōſilio. ccccx. incipi. viſo et diligen
ter inſpecto. in. iij. col. Jmola. in. c. ſi. vbi di=
cit ita cōmuniter teneri. de trāſactio. late. p̄=
41 poſitus in. c. ſi. deſponſa. duorū. ¶ + Alibi
etiā dicit: poſſe papā ex cauſa ſup vſuris diſ=
penſare. c. ſalubriter de vſuris. late. Alex. in
cōſilio. j. et. ij. in. ij. vol. et in cōſilio. ccxlix. in
42 cipi. pro inueſtigatione. eo. vol. ¶ + Et idem
in iuramento. vt p glo. et. doc. in. c. quāto. d
iure. iura. et in. c. auctoritatē. in glo. j. circa fi
nē. xv. q. vj. traddit. Cardi. in. clemēti. j. cir=
ca finem. vreſicu. xvij. quero. de iure iuran.
43 ¶ + Itē etiā contra irregularitatē ex biga=
mia prouenientē. vt notatur in. c. ſup eo. vbi
p innocē. Joā. andre. et doc. de bigamis. per
glo. archi. et alios in. c. lator. xxxiij. diſtinc.
Petrus de ancha in cōſilio. cxxij. incipi. cir
ca bigamos. Joā. de imola in. d. c. propoſuit
in. glo. in. ṽbo diſpenſare. vbi inquit ita cō=
44 muniter teneri. de cōceſſio. preben. ¶ + Sic
etiā pōt cū aliquo fieri diſpenſatio circa mo
dū dicendi officiū: licet ex toto illud tolli non
poſſit. vt p. Abba. in. c. j. col. ij. in vltimo no
bili. de celebra miſſaꝝ. per cardi poſt alios. p
ipſum relatos. in. clemēti. ij. in. vj. nōbili. eo.
titu. ¶ Et alia multa q̄ ex cauſa fieri permi=
tūtur: que copioſe ſcripſi in. d. l. reſpiciendū
in. p̄nci. Perq̄ videbatur: quod cū in predic
tis et ſimilibus caſibus fieri pōt diſpenſatio:
parimodo poſſet papa cū dictis paganis ſic
p vim et tiranoꝝ metu baptizatis diſpēſare:
vt in ſua ſecta mahometicha: in q̄ ante bap=
tiſmum viuebant: et nunc viuere: ſtare: et re
manere poſſunt: tanquā metus et violentia
dictoꝝ tiranorū ſit iuſta cauſa diſpenſandi.
45 ¶ + Quod eni a papa fit: a deo factū repu=
tatur: qꝛ ipſe non puri hominis: ſed vicē dei
gerit in terris. vt inquit. tex. in. c. quanto. de
trāſla. epiſco. ¶ + Et omnia pōt: que deꝰ cla
46 ue nō errante. vt tradūt hoſtiē. et doc. in. d.
c. quāto. Panor. et doc. in. d. propoſuit. de.

cōceſſio. preben. et de eius poteſtate. in mul=
tis varijs que locis tractatur. maxime. in.
c. j: vbi p moder. de cōſtitutio. ¶ Quia p̄dic=
tis reſpondetur: nullā cauſam eſſe: qua ſum
mus pontifex moueri poſſit: ad dictā diſpen
ſationē ſuper dictoꝝ tollerantia faciendam:
cū cauſa violentie predicte et timoris cuiuſ=
cūq; non ſit ſufficiens: quia contrariū in. d.
c. maiores. et in. d. c. cōtra chriſtianos. eſt ſta
tutū et determinatū. immo ſi recte conſide=
ratur: maior cauſa in dictis paganis inueni
tur: ad illos cōpellendos fidē noſtrā catho=
licam ſeruare: ſilicet pp̄ter ſcandalū quod i
dei eccleſia inſurgere poſſet: ſi aliter prouide
retur: vt infra proxime dicemus: quā quod
cū eiſdē ſuper coꝝ tollerantia diſpēſari poſ
ſet. ¶ Et quod fortius eſt: qꝛ etiam magna
cauſa exiſtente: nullatenus per papam talis
diſpenſatio fieri poſſet. ¶ Et ratio quare in
ſupradictis et ſimilibus caſibus diſpenſare
valet: eſt: qꝛ per eius diſpenſationē nulate=
nus materia pecādi et deliquendi datur: im
mo potius talis pecandi materia per diſpen
ſationē extinguitur. ſed in caſu noſtro: in fu=
turū blaſfemādi: pecandi: ac deliquendi da=
retur: quod nullo modo eſt cōcedendū: nec
ſummus pontifex in talibus diſpenſandi fa=
cultatē habere videt. vt latiſſime ex pluri=
bus cōprobatū eſt. ¶ + Et de lege pecatum 47
nutriente quod non valeat: traddunt. Pa=
nor. et doc. in. c. ex parte. in. penul. nōbili de
cōſuetu. et in. c. ſi. col. iiij. eo titu. vbi dicit: le=
gem etiā rationabilē pecatū nutrientē nō va
lere: cū felicitati eterne repugnet. idē Pa=
nor. et omnes. in. c. ad noſtrā in. vltimo. no=
tabili p illum. tex. de probatio. Joā. andre.
in regula. poſſeſſor. de regur. iur. li. vj. Phi
lip. decius poſt alios late in. c. eccleſia ſancte
marie. col. xij. in p̄nci. ṽſi vnde ratione peca
ti. de cōſtitutio. Anto. de burgos. poſt. Ab=
ba. ibi i. c. j. col. iij. ṽſi vltimo notat Abbas.
de emptio. et vendi. ¶ + Et ideo dicitur: qd 48
licet pape obediendū ſit: etiā ſi eius precep=
tū graue et intollerabile videatur: vt in. c. in
memoriā. xix. diſtinc. et. c. diſtinc. c. contra
morē: tamen vbi ex eius precepto malū im=
mineret: non eſſet pape obediēdū. vt voluit
Innocē. in. c. inquiſitioni. circa finē. de ſen=
ten. excomu. inquiens: non eſſe pape obedi=
endū: quando ex tali precepto ſtatꝰ eccleſie
pturbari preſummeretur: vel forte alia ma=
la eſſe ventura: qꝛ tunc obedientes pecant:

cũ debeant futura mala precauere: et nõ iu‑uare quẽ ibi ſecuntur. Hoſtiẽ. Joã. Andre. Petr⁹. de beſutio. Anto. Abbas. et omnes. et. Cardi. in cõſilio. cxlvij. incipi videtur. circa finẽ. et in. cõſilio. cl. incipi. queſitũ ſepe fuit. in fine. Panoꝛ. in. c. ſi quãdo de reſcriptis et in. c. cũ teneamur. de preben. Franciſ. de crute. in. conſilio. lxvj. incipi. ſapienter. col. xx. in princi. verſi et ideo dicimus. faciunt q̃ ſtatim inferius in ſeptimo principali fundamento dicemus.

NEc etiã predictis obſtat: ſi dicetur: quod attento hoc ſexto fundamento: idẽ eſſet in quocunq; etiã per violentiã preciſſam ipſo ſemꝑ renuẽte baptizato: quia et ipſe poſtea nomen dñi blaſſemaret: quo caſu: attentis ſupradictis et ipſe ne nomen dñi blaſſemetur: deberet ad ſeruandã fidẽ catholicã quã ſuſcepit compelli: cuius contrium recipitur: et abſq; dubio affirmatur. Sed huic dificulti reſpondetur: diuerſum eſſe caſum illũ a noſtro: nam in caſu illo: ſi licet in baptizato per violentiã preciſaꝫ ipſo ſemper renuente: cũ taliter de facto baptizat⁹ nec ſacramentũ nec rẽ ſacramenti ſuſceperit: et ſic paganus remanſerit: nõ ita curandũ eſt de blaſmefijs que per ipſum in futurũ fieri poſſent: ſicut et de illis: q̃ per baptizatos per metũ et vi conditionalem: vt in caſu noſtro fieri poſſent: qui ſacramentũ ſine dubio vt dictuꝫ eſt ſuſceperunt. ¶ + Grauius enĩ peccatũ in eo‑
49 dẽ genere peccati eſt illud: quod a chriſtiano cõmittitur: et magis deus indignatur: quaꝫ quod a pagano ꝑpetratur: vt inquit. tex. in. c. in eo. xxxij. q. iiij. quia vt ibi inquit. glo. infidelis non violat templũ dei: cũ et ipſe non ſit templũ dei: ſed templũ diabolo edificat ⁊ ideo nimirum ſi magis ſit in vno caſu prouidendum: quam in alio.

50 NEc etiã obſtat ſi dicatur: quod ſicut et eccleſia cũ meretricibus diſſimulat: et tamen ad eas accedere prohibitũ eſt. c. nemo. c. meretrices. xxxij. q. iiij. et earuꝫ tollerantia in futurũ materiã preſtat delinquendi: ita eodem modo poſſit papa hos ſic baptizatos in ſua primeua ſecta tollerare: qꝛ ideo meretrices tollerãtur: vt maioꝛa mala: crimina: et peccata euitentur: quo caſu: licet tollerantia eaꝝ materiã videaꝛ preſtare delinquendi: tamen quia nõ tollerare: maiorẽ delinquendi preſtaret materiã: nimiꝝ ſi vt maius malũ euitetur: minus malũ permitti poſſit. vt in propoſito tradditꝛ per. glo. panoꝛ et doc. in. c. inter opera. de. ſponſa. ¶ Ex qbus cõcludo: nullatenus ſummũ pontificẽ debere: immo nec poſſe: ſalua ſemꝑ vt dixi ſacroſancte matris eccleſie correctione: ſuper dictoꝝ tollerantiã diſpenſare: ſed potius eoſdeꝫ ſic baptizatos ad fidei noſtre catholice obſeruantiam compellere.

SEptimo in noſtre fidei fauoreꝫ: tale accedat fundamentũ. nã ſi dicti pagani ſic baptizati: p⁹ dictũ baptiſmũ in ſua primeua ſecta mahometica tollerarentur: magnũ in eccleſia dei et inter fideles ſcandalũ ſuſcitaretur: quia fides noſtra vilis ac cõtemptibilis redderetur: vt inquiunt iura predicta. ſilicet. c. de iudeis. xlv. diſtinc. et. c. maioꝛes. de. baptiſ. que potiſſime hac ratione ⁊ cõſideratione fundãtur. Et ideo ne tã magno ſcandalo locus detur: nullatenus tollerari debent: immo potius ſacramentũ ſuſcepiſſe: et ad fidei criſtiane obſeruantiã cõpellendos eſſe: iura predicta affirmant. Nã ꝫ vt ſcandalis obuietur: multotiens a regulis iuris recedimus. ¶ Et pro hoc ſeptimo fundamento: quod propter ſcandalũ predictũ qð in dei eccleſia ſuſcitari põt: debeant ad fideꝫ noſtrã catholicã ſeruãdã dicti pagani cõpelli: immo et quod fortius eſt: quod nec ꝑ ſummũ pontificẽ vt in ſua primeua mahometica ſecta tollerentur: poſſit diſpenſari: multa adducere poterã que comulauit. feli. in. c. nihil. de. preſcriptio. ſed ne eius dicta tranſplãtare videar: vltra triginta ſpecialia per eum ibi poſſita: que videri poſſunt: ſalua ſemper ſacroſctẽ matris eccleſie correctione. ¶ + Ac‑ 1
cedat illud quod dici ſolet: quod licet cõſuetudo irrationabilis et iniuſta nõ teneat: põt tamen ſi ſcandaluꝫ immineret tollerari: ita. Joã. andre. poſt. Joã. mona. in. c. ij. de. preben. li. vj. et firmat. Cardi. in cõſilio. lvij. incipi. pro magnifico domino. Rochus. ð curte. in. c. fi. col. xxxj. vͣſi nono aduertendũ eſt. de. conſuetu. de quo. per. Philip. deciũ. in. c. j. col. v. in. ꝓnci. in. ij. lectu. de conſtitutio.
¶ + Alibi etiam dicitur: quod licet papa nõ 2
poſſit ab aliquo accuſari: quia cũ de aliquo crimine illi obiecto diſputatur: nullius cogitur ſtare iudicio: vt inquit. glo. in. c. ſi quis pecuniã. lxxix. diſtinc. et facit. tex. in. c. nẽo.

et in.c.facta.et.in.c. cuncta per mundũ.ix.
q.iij.tĩ.de crimine notorio ꝺ quo ſit incorre=
gibilis:et inde ſcandalizet eccleſia:poterit ſi
ne dubio accuſari. vt inquit.glo. notabilis.
in.c.ſi papa.xl.diſtinc.de qua.glo. magnũ
fuit factũ fundamentũ contra Eugenium
quartũ in conſilio baſilienſi:et communiter
per omnes tenetur. vt inquit. Abbas.in.c.
ſignificaſti.ꝺ.ellectio.et in diſputatione ſua.
incipi.Epiſcopus.in fine ſecundi dubij. vbi
dicit:illã.glo.a toto mundo eſſe approbatã:
idẽ. Abbas.in.c. propoſuit.col.ſi.de.cõceſ=
ſio.preben.et.in.c. cũ veniſſent.col.iiij.ꝺ.iu
dicijs.idẽ.tenet. Bal.in.c.olim.col.ſi.circa
finẽ.vẽſi.idẽ dicit.de.reſcrip.vbi refert Vgu
tionẽ.in.c.ſi duo forte.lxxix.diſtinc.et illam
glo.pluribus auctoritatibus cõprobat. Ro
ma.in.cõſilio.cccccxxiij.incipi.queſtio diſcu
tienda.feli.in.c.ad audientiã de reſcriptis.
Claudius. de ſeyſello.in.tracta.feudoꝝ.in.
titu.qui.feudũ.dare. poſſunt.col.v.vẽſi. ſed
difficultas. Philip. decius.in. conſilio.clj.
incipi.maximi ponderis.col.iij.vẽſi.eſt et qn
tus caſus.vbi inquit:illã.glo.eſſe cõmuniter
approbatã: licet theologi tenuerint contra=
riũ:vt fuit Auguſtinus de anchona: Petro
de palude:et. Archi.florẽ. qui illos refert et
ſequitur.in.tertia parte eius ſumme.titu.xx.
ca.iiij.§.iij.incipi.queritur vtrũ papa.et in.
titulo.xxiij.c.ij.§.vj.in fine.et. Cardi. in.ꝺ.
c.ſi papa. vbi refert ſanctũ thomã ita tenuiſ
3 ſe. ¶ † Quia cũ non agatur de articulis fi=
dei:ſed de moribus et integritate vite: magĩ
pfeſſoribus canonũ quã theologis eſt credẽ
dũ:prout eſt in matrimonio: in voto: in deci
mis:in vſuris: et ſimilibus.vt egregie trad=
dit: Petrus.de ancha. in quadã ſua diſpu=
ta.quẽ ſequitur Joãnes.de annania in.c.in
ciuitate.in.iiij.carta.de vſuris.Alex.in.con
ſilio.cxliij.incipi. circa.primũ dubium.col.
iiij.vẽſi et ſi aliqui.vol.ij. quod ſecundũ aliã
impreſſionẽ: eſt conſiliũ primũ illius.volu.
Philip.decius. poſt alios.in.c.ne innitaris.
4 in.j.col.in.fine.de cõſtitutio. ¶ † Et exiſtis
notabiliter dicitur: quod quando inter ali=
quos eſt contentio de poſſeſſione: põt iudex
ne ad ſcandala partes veniant: et vt ſcanda
lis obuietur: vtriqꝫ ingreſſũ poſſeſſionis ꝓ
hibere:vt egregie inquiunt. Bar. Bal.flo=
ria.et ibi. Alex.in.eius appoſtillis.in.l.cõſ=
ſimũ.ꝑ. illum.tex.ff.de.vſufruc. facit.tex.i.
l.ſi.ff.de.officio. ꝓcura.ceſa.idem. tenet.ſpe

cu.poſt. Jacobũ. Bal.in.titu.de.petitorio.
et poſſeſſorio.§.j.vẽſi in. ſumma prope finẽ
illius.§.et.ibi. Joan.andre.in.eius.additio
idẽ.ſpecu.in.titu.de.libelli.concep.§. nunc.
videndũ.vẽſi.xxij.vbi etiã. Joan.andre. no
tabilẽ refert queſtionẽ.idẽ.ſpecu.in.titu.de.
ſecreſta.poſſe.et fruc.in.ꝑnci.vẽſi.quid ſi ſit
et.§.j.vẽſi.j.et.vẽſi ſed nunquid. ¶ † Quereſ 5
quid ſi inter duos eſt de poſſeſſione fundi cõ
trouerſia:et vterqꝫ vult colligere fructus: ꝺſ
cidit:quod poterit iudex ex officio vſum poſ
ſeſſionis ſecreſtare: et etiã partibus interdi=
cere:argumento dictoꝝ iurium.et.l.in. re co
muni.al's.in.communi.§. cũ de vſufructu.ff.
cõmuni.diui.idẽ.tenet. Jnnocen.in.c.in pre=
ſentia.in.j.col.de. probatio.et ibi. Joan.de
imola et doc. ſubiciens ita praticari.idẽ.te=
net. Abbas.in.c.ij.col.ij.vẽſi.venio ad ſecũ=
dũ membrũ.de.ſecreſta.poſſ.et fruc.et in.c.
examinata.col.iij.in.glo.j.de.iudicijs.et in.
c.ij.col.iij.circa finẽ.ꝺ.dolo.et contumacia.
vbi dicit neminẽ ab hac opiniõe diſcrepare:
eãdẽ opinionẽ tenet. Bal.in.l.nullus.C.ꝺ
ſumma.trini.et fide.catho.et in.l.ordinarij.
col.iij.in.fine.vẽſi.ſed hic quero.C.de rei vẽ
dica.et in.l.vnica.C.de prohibi.ſecreſta.pe
cu.et in.l.vis eius.in pricipio.C.de ꝓbatio.
et in.l.finali.col.ij.vẽſi.ſecũdo premitte. vbi
Philip.decius.in.ij.et tertia.col.C.de edic
to diui.Adria.tollen.et in.l.qſquis.C.quo
rũ appella.non recepi:et in.l.diffamari.ad
finẽ.C.ꝺ.inge.et manumi. ¶ † Vbi inquit: 6
quod aſſignatio termini ad probandũ fit ſi=
ne libello: quãdo neutra pars vult libellum
offerre: ſed armis de facto litigare. Jdem
Bal.in.l.j.§. ſuper peculio. C. de aſſertio.
tollen.et in.l.ſi.col.j.vẽſi. Jtẽ nota. C.de.or
dine.cogni.et in.l.necquicquã.§. vbi decre=
tũ.col.viij.vẽſi.quinto.ff.de.officio. pro con
ſulis.et lega.et in.l.ſi diſceptetur.ff.vbi.pu=
pillus.edu.debeat.et in.l. quidã ſtimaue
runt.vbi. Jaſſo.in.iij.col.in ꝑnci.ff.ſi certũ.
peta.idẽ Bal. Roma. Ange. Alex. et õnes
in.l.ij.§.ex hijs.igitur.ff.de verboꝝ.obliga.
Joã.andre.et Joãnes.mona.in.regula.lo=
cupetari.de.regu.iur.li.vj.Archi.in.c.que
cunqꝫ.res.x.q.j. Joã.de ligna.et. Cardina.
in.clemẽti.j.de ſecreſta. poſſ.et fruc. Ange.
in.cõſilio.cvij.incipi. ſi duo in iudicio.in.fi=
ne.practicuſ.papien.in forma.ſecreſti ſeu ſa
xamenti.col.j.vẽſicu. octauo fallit. Alex.in.
cõſilio.vij.incipi.in conſultatione premiſſa.

col. iij. i pñci. vol. v. Imola i. ꝯſilio. lxxxvij.
incipi. in caſu premiſſo. Fraciſ. de curte. in.
cõſilio. lx. incipi. ſup eo articulo. ꝑ totũ. qḋ
qualiter procedat: dixi latiſſime in. Ra. ff. ḋ
priuatis. delictis. ¶ + Hinc etiã dici ſolet: qḋ
7 ſi plures in aliquo caſtro iuriſdictionem ha
buerit: et in vſu iuriſdictionis diſcordent: vt
ſcandalis obuietur: ſunt per iudicẽ cõpellen
di vſum per tẽpora diuidere: ſecũ. Innocẽ.
ſingulariter. in. c. prudentiã. de. officio. dele
ga. quod dictũ pro nõbili refert et ſequitur.
Ange. in. l. ij. §. ex hijs igitur. et ibi. Alex. in.
iij. col. in pñci. ff. de. ꝟborũ. oblig. et eſt. glo.
ſing. in. c. licet in. glo. fi. in fine. xvj. q. iij. quã
pro. ſing. allegauit. Abbas. in. c. fi. col. j. de
reiudica. feli. in. c. que i eccleſiaꝝ. col. penul.
in. medio. de. cõſtitutio. facit. tex. in. l. lutio.
8 cũ ſimilibus. ff. de aq̃. quoti. et eſtiua. ¶ + A
libi dicitur: quod ſi ſint due ellectiones ḋ di-
uerſis perſonis per ſummũ pontificẽ facte:
põt conſiliũ vt ſcandalis obuietur vtramq;
caſſare: vt voluit. glo. ſing. in. c. ſacroſũ. in.
glo. fi. in medio. lxiij. diſtinc. dũ allegat. c. ſi
duo. lxxix. diſtinc. quã pro multũ ſing. extol
lit. Abbas. in ſermone ſuo. incipi. quoniam.
habito corã federico imꝑatore: ad iuſtifica-
tionẽ geſtoꝝ in conſilio baſilienſi contra eu-
9 geniũ quartũ. ¶ + Et ad predicta benefacit:
nã licet pactũ inter principes factũ de rebus
huic inde depredatis: finita guerra in preiu-
diciũ ſubditoꝝ non valeat: vt notabiliter in
quit. Hoſtien. vbi. Anto. et alij. in. c. j. col. ij.
de iure. iurã. Innocẽ. poſt. alios. in. c. in noſ
tra. co. titu. Bal. in. l. quicunq;. col. penul.
in fine. C. de ſeruis. fugi. dominic⁹. in. c. au-
ctoritate. §. fi. ꝟſi propriã. de priuilegijs. li.
vj. feli. in. c. que in eccleſiaꝝ. in. xx. col. de cõ
ſtitutio. et in. c. dilecti. de maiori. et. obedi. et
in. c. j. vbi. Philip. decius. in. iij. col. in fine.
10 de. probatio. ¶ + Cũ abſurdũ ſit: quod do
minus per ſuã renuntiationẽ ſeu cõpoſitio-
nẽ auferat ius ſubditi: vt inquit Innocẽ. in.
11 c. dilectis. de. appella. ¶ + Addeo quod illa
rũ reꝝ emptores ſeu detentores non erunt
tuti in conſcientia. vt traddit. Hoſtien. in. ſũ
ma. de penitẽ. et remiſſio. §. quibus et quali-
ter. ad finẽ. ꝟſi. ſed pone guerra. late petr⁹.
de ancha. in. regula. peccatũ. ꝟſicu. ſed mo-
12 ueo vnã q̃ſtionẽ. de regu. iur. li. vj. ¶ + Ta
men quãdo pax aliter haberi nõ põt: tũc vt
ſcandalis obuietur: et tranquillitati ſtudea-
tur: etiã in foro conſcientie in ſubditoꝝ preiu

diciũ valebit. vt volunt. doc. in. locis proxi-
me allegatꝭ. ¶ + Et ideo. ſing. ĩquiũt. Bal. 13
et Ange. in. l. bene a zenone. C. de quadrie.
preſcrip. quod ciuitas pro habenda pace: et
vt ſcandalis locus nõ detur: põt res priuato
rũ donare. quod pro valde ſing. refert et ſe-
quitur. feli. in. d. c. que in. eccleſiaꝝ. col. xx. ḋ
cõſtitutio. Alex. in. conſilio. Cj. incipi. viſis
inſtrumentis exẽptionis. col. v. circa finem.
vol. j. et in. cõſilio. ccclxj. incipi. nec arguẽdi
ſummus. col. iiij. poſt mediũ. vol. ij. Iaſſon.
poſt alios in. l. gallus. §. et quid ſi tantũ. in.
j. lectu. col. xvj. ff. de libe. et poſth. et in. ij.
lectu. in. xij. col. idẽ Iaſſo. in. l. venia. col. fi.
C. de in iuſ. vocã. et in. l. conuentionẽ. col. fi.
in fine. poſt Bal. Ange. Pau. de caſ. et mo-
der. ibi. ff. de pactis. ¶ + Nec mirandũ eſt: 14
quia et iudex vt ſcandalis obuietur: põt ḋ re
vnius detrahere: et alteri dare ſeu tribuere.
vt inquit. Barba. in. cõſilio. xlj. incipi. illud
afferã in mediũ. col. xiiij. vol. j. ¶ + Alibi di 15
citur: quod quando res publica per aliquos
inquietari timetur: debent diſcordantes per
iudicẽ ad concordiam faciendã compelli. vt
pulcre dixit: Bar. vbi. Pau. de caſ. et alij. i.
l. furti. §. qui iuſſu. ff. de hijs. qui. nõt. infa-
Alex. et oẽs in. l. j. §. et poſt operis. col. ij. ff.
de noui opis nũtia. feli. et omnes in. Ra. de
tregua ⁊ pace. reprobata opinione. Bal. in.
l. ex ſtipulatione. C. de ſentẽ. et iterlo. omni.
iudi. idẽ tenet. Bal. ſibi cõtrarius. in. c. cum
eccleſia vulterana. ḋ. elec. Pau. ḋ caſ. Alex.
Iaſſon. et oẽs. in. l. quidã ſtimauerunt. ff. ſi.
certum petatur. quod qualiter procedat nõ
eſt hic ſcribendũ. ¶ + Et ideo dixit Bal. in. 16
l. nullus. ꝑ tex. ibi. ꝟſi. Itẽ eſt argumentũ.
C. de. ſumma trinita. et fide. catho. quod ſi
poteſtates videntes rixã vel quod homo in
terficitur vel vulneratur illã nõ impediũt:
poſſunt a principe puniri. idẽ. tenet. Bal. i.
l. j. §. quies. ff. de. officio. pfec. vrbis. ¶ + Qḋ 17
intelligo verũ: dũ modo rixã commode diri
mere potuiſſent: vel rixa ſit talis quod illã
poſſint impedire. Ita inteligit et declarat. fe
li. in. c. j. col. iij. in. princi. de, officio. delega.
¶ + Exeo quod inquit. Hoſtien. in. c. ſolet. 18
de. ſenten. excomu. li. vj. quod quando pre-
latus videt excõmunicationẽ prodeſſe non
poſſe: eo quia ipſi in quos fertur eã minime
timeant: debet a tali excomunicatione et re-
medio ceſſare: et nullatenus eã inferre: et ibi
contra quendã epiſcopum exclamat: eo qꝛ

Col. XLI.

non nulli excomunicati mortui fuerūt. Idē.
tenet. Archi. quē refert et ſequitur. Abbas.
areti. feli. et omnes. in. c. nouit. vbi. Philip.
19 decius. in. x. col. de. iudicijs. ¶ † Alibi dixit.
Bal. in. l. ij. que incipit. ſi ſeruus. ff. de noxa
libus. quod ille qui non impedit ſcandalum
ſeu maleficium quando ad euz expectat pro
hibere videtur ipſum perpetrare. quem re=
fert et ſequitur. Philip. decius. in. regu. cul=
pa caret. col. j. in. princi. ff. de regu. iur. bene=
facit. tex. in. c. qui. poteſt. xxiij. q. iij. et quod
conſuluit. Pau. decaſ. in. conſilio. ccccxxij.
incipi. quia ſcio. col. ij. vol. j. ⁊ quod traddit.
Iaſſon. in. §. ſi minus. col. vij. inſtitu. de ac=
20 tio. ¶ † Alibi ſingulariter dixit. Bar. quez
ibi ſecuntur. Ange. Imol. Alex. et doc. in. l.
quod iuſſit per. glo. ibi. ff. de. re. iudica. quod
ſi duo ad inuicem interſe guerram ſeu ban=
doſitates habuerint: poteſt iudex vt ſcanda
lis obuietur ſub certa pena precipere et ve=
tare ne alter ante portam vel domum alteri
us tranſeat: cuz ſit iuſta cauſa vetandi prop
ter rixas: delicta: ſcandala: et pericula eui=
tanda. allegat. tex. in. l. j. §. fi. ff. de. officio. p=
fec. vrbis. eſt melior. tex. licet ipſi non alle=
gent: in. l. moris. in. princi. ibi nec nō ita quo
q3. ff. de. penis. idem tenet. Ioan. andre. p⁹.
Guido. de ſuſa. in additio. ad ſpecu. in. titu.
de piguo. §. ſequitur. verſi ſed quid ſi timeo.
21 ¶ † Inquiens: quod quando eſt inter ali=
quos inimicitia: poteſt iudex et debet futu=
ris ſcandalis prouidere: et ſub certis penis
ne per certos limittes et fines incedant pre=
cipere: idem tenet. Alex. in. l. qui bona. §. ſi=
quis iuſta. ff. de. damno. infec. Iaſſo. in. l. fi.
22 p. tex. ibi. ff. de officio. pcura. ceſſa. ¶ † Per
quem notabiliter dixit ibi. Alberi. poſt. Ia=
cob. de. arc. quod ſi ſint duo inimici: poteſt
iudex prohibere ne alter ad alterius contrac
tum ſeu viam vadat: quod eſt notanduz ad
declarationem et limittationem eorum que
traddit. Bar. in. l. cum aquiliana. ff. de. trā
ſactio. et. canoniſte. in. c. quintaualis. de. iu=
23 re. iuran. ¶ † Ubi dicunt: arbitrum non poſ
ſe niſi de hijs que in compromiſſo cōmiſſa
ſunt arbitrari: quia illud eſt verum niſi ſcā=
dalum imminere eſperetur. Idem tenet. Al
24 beri. in. l. fi. ff. d. interdic. et. relega. ¶ † Per
quem. tex. inquit: poteſtatem poſſe ſubdito
ſuo ſub pena precipere ne d domo diſcedat.
idem tenet. Alex. in. d. l. quod iuſſit. ff. de. re
iudica. licet in hoc contrariuz teneat ibi. Iaſ

Col. XLII.

ſo. in. v. col. ſecutus opinionem. Bal. in. c.
quintaualis. col. j. de iure. iuran. vbi egregie
inquit: etiam vt ſcandalis obuietur non poſ
ſe iudicem alicui quod ſuam ciuitatem exeat
mandare: nec ſimiliter ne domum exeat pre
cipere: cum tale preceptum ſpeciem ſeruitu=
tis inducat: ſed opinionem. Bal. et. Iaſſo.
alias non tenui: et illam in. Ra. ff. de priua=
tis delic. per plura reprobaui. ¶ † Et licet 25
multa alia ſimilia adducere poteram: hec ſu
ficiāt: et que ponit late. Feli. in. d. c. nihil. de
preſcriptio. et quod propter vitandum ſcan=
dalum generaliter a comunibus regulis re=
cedatur. eſt. tex. in. c. preſ biteros. et. in. c. per
uenit. xcv. diſtinc. et. in. c. aliquantos. li. diſ=
tinc. et. in. c. de hijs vero. l. diſtinc. et. xiij. q.
iij. c. j. §. j. et per plura probat. Roma. in. l. ſi
vero. §. de viro. in. vij. fallen. ff. ſoluto. ma=
tri. facit etiam. tex. in. c. cum teneamur. de. p
ben. et in. c. tua. de. cleri. egrotāte. et. in. c. q2
circa. de. conſangui. et. affi. ¶ Sicut eni pre
dicta propter ſcandalum euitandum permi
tuntur: nimirum ſi propter ſcandalum tam
magnum quod ex eorum tollerantia ſi i ſua
ſecta mahometica tollerarentur in dei eccle
ſia ſuſcitari eſperaretur: ad fidem noſtraz ca
tholicam ſeruandam poſſint et debeant cō=
pelli. E ſi vt diximus de delicto per ſumum
pontificez commiſſo ex quo ſcandalizatur ec
cleſia poteſt ſummus pontifex accuſari: mul
to magis dicendum erit: non poſſe ſummuz
pontificē ſuper dicta paganoꝝ tollerātia ſcā
dalum in eccleſia dei nutriente diſpēſare.
Octauo in noſtre fidei fauorez ac 1
cedat illa vulgatiſſima regula
qua cauetur: quod licet multa
fieri prohibeantur facta tamen
tenent. vt notatur. in. c. ad. ap=
poſtolicam. de. regularibus. ⁊. in. l. ſi fundū.
ff. de. fundo. dota. et. in. l. patre furioſo. vbi.
Iaſſo. latiſſime. per tres. col. multa. notabi=
lia dicta in propoſito adducit. ff. de hijs. qui
ſunt ſui. vel. alie iur. ⁊ multa in propoſito eti
az cōmulauit. feli. in. c. ſin aūt. in. verſiculo. ne
gligētia probatur. de reſcriptis. Hippolitus.
de marſilis. in. l. j. §. cognituꝝ. col. j. cū ſequē
tibus et. in. l. ſi qs ne qſtio. in. xx. col. ff. d. qſ=
tio. et. late dixi. in. cōſilio. meo. pmo. incipiē=
ti memini me al's. ⁊ facit. tex. in. l. j. §. biduū.
ff. quādo. appellādū. ſit. ⁊. in. l. j. cū. ſimilib⁹
ff. de. ferijs. quoꝝ dictoꝝ dicta hic referre ſu=
pfluū videref: ex quo euidenf patet: qd licet

nullus ad fidem violenter ſit cogendus: ta=
men ſi cogeretur baptiſmi ſacramentū̄ ſuſci=
piſſe diceretur: et fidē noſtrā catholicam ſer
uare abſq; dubio compelleretur.

Nono in noſtre chriſtiāe fidei fa=
fauorem etiaȝ accedant iura ma
xime. tex. in. c. vides vt opinor.
xxiij. q. vj. per totam. queſ. ex=
quibus iuribus clariſſime colli=
gitur et probatur: quem ad bonum ab eccle
1 ſia eſſe cogendum. ¶ † Et Auguſtinus pro
vt in. d. capitulo. vides. habetur hec herba
inquit. Jtem mea primitus ſentētia erat ne
minem ad chriſti vnitatem eſſe cogendū: ve
rum verbo eſſe agendū: diſputatione repug
nandum: ratione vincēdum: ne fictos catho
licos haberem quos apertos hereticos noue
ram. Sed hec opinio mea non contradicen=
tium verbis tantum ſed demonſtrantiuȝ ſu
perabatur exemplis. Nam primo oppone=
batur mihi ciuitas mea que cuȝ tota eſſet in
partes donati: ad vnitatem catholicaȝ legū
imperialium timore conuerſa eſt: quaȝ nunc
videmus ita animoſitatis veſtre peruiciem
deteſtari: vt in ea nunquam fuiſſe credatur.
ex quo euidēter oſtenditur: paganos predic
tos ad chriſti vnitatem et ſic ad baptiſmum
ſuſcipiendum cogi potuiſſe: et ad fidem noſ=
traȝ catholicam ſeruandā cōpellendos eſſe.

Nec predictis obſtat ſi dicatur:
2 quod ſicut cathecumini q̄ ſunt
illi qui chriſtiani effici volunt et
infra tempus ſunt probationis:
qui ſi durante tempore. xl. dieꝝ
eiſdeȝ dato per. tex. in. c. ne quod abſit de. cō
ſecratio. diſtin. iiij. deceſſerint non ſaluant.
c. firmiſſime. c. cathecuminum. c. non dubi=
to. ea. diſtinc. et tenet. glo. in. c. peruenit. in.
verbo. pabulo. xxx. q. j. et traddit Philip. d
cius in. c. j. col. iiij. in. ij. lectura. de. conſtitu=
tio. Jta eodem pagani predicti quibus non
ſpectato dicto tempore baptiſmi ſacramen=
tum fuit iniunctum ad fidem compelli non
debent. quia reſpondetur: ideo enim baptiſ=
mum ſuſcipere volentibus predictus termi=
nus aſſignatur: vt appareat an rectā habue
rint intentionem: quo caſu: ſi bonaȝ non ha=
buerint intentionem ⁊ caritateȝ minime ſal=
uabuntur. de quo per ſcribentes ibidē. et in.
c. debituȝ. de baptiſ. ¶ † Si tamen ante dic=
3 tos. xl. dies formaliter baptizarentur: nō eſt
dubiū quod baptiſmi ſacramentū ſuſcepiſſe

viderentur: prout ⁊ dicti pagani ſuſceperūt.
Decimo accedat: nam cum hoc a
romana eccleſia ſit ſtatutum: d
ciſum: et determinatuȝ: ab eccle 1
ſie Romane dterminatiōe non
reſcedere ſed eā ſequi et amplec
ti debemus: et totis viribus defenſare. c. no=
lite errare. c. quis neſciat. xj. diſtinc. c. noli=
te. xj. q. iij. c. noſſe. de conſecra. diſtinc. iij. c.
baſilicas. de conſecratio. diſtinc. j. ⁊ traditur
per. glo. in. c. vir cum propria. xxxiij. q. iiij. p
glo. et. doc. in. c. conſultationi. de. frigidis. ⁊.
maleficiatis. et. in. j. in. verbo. docuit. cum ſi
milibꝫ. de. ſūma. trinita. et. fide. catho. li. vj.
Vndecimo in noſtre chriſtiane fi 1
dei fauorem tale accedat funda
mentū: cū tirani et rebelles pre=
dicti mortē vel aliud detrimen=
tū in dictorum paganoꝝ bonis
ſeu perſonis minarentur: tūc dicti pagani vt
mortē predictam ſeu detrimentum euaderēt
ad eccleſiam recurrerunt: et cuȝ eccleſia pac
tum: conuentionem: et contractuȝ fecerunt:
ſilicet: vt ipſi pagani baptiſmum ſuſciperēt:
et ad noſtram catholicam fidem conuerterē
tur: eccleſia vero a morte et detrimento coſ=
dem liberaret: quo caſu: cum tam ex eccleſie
quam paganorum parte contractus ſit cele
bratus et perfectus: quia ipſi baptiſmuȝ ſuſ=
ceperunt et eccleſia eos liberauit: merito pa
gani predicti nullatenus variare nec a con=
tractu recedere potuerunt. l. d contractu. C.
de reſcin. vendi. l. ſicut ab initio. cū ibi trad=
ditis. C. de. actio. et. obliga. ¶ † Sic et prin 2
ceps ex contractu cum ſubdito facto obliga=
tur: taliter quod poſtea etiā de poteſtatis ple
nitudine contrauenire non pōt. vt ellegan=
ter voluit. Bal. loquendo in ſummo pontifi
ce. in. c. j. §. ad hoc. col. iiij. in. fine. verſi. et eſt
argumentū. de pace. iura ſit. in. vſibus. feu.
Pau. decaſ. in. l. digna vox. C. de legibus.
Alex. in. conſilio. cj. incipi. viſis inſtrumen=
tis. col. ij. vol. j. Philip. decius. in. c. j. col. j.
de. probatio. et in. c. j. in ij. lectura. col. iij. de.
conſtitutio. et. in. conſilio. clv. col. vij. in. pri
cipio. Crotus. de monte ferrato. in. repeti. l.
omnes populi. col. xxj. in. fine. ff. de. iuſticia.
et. iur. ¶ † Adeo quod etiaȝ deus ſi contrac 3
xiſſet ex promiſſione obligaretur. vt inquit
idem. Bal. in. l. j. in. principio. et ibi. Jaſſo.
ff. de pactis. referens magiſtrum ſententiaꝝ
ita dicentē. et Ariſto. qui ad Alexandrū di=

Col. XLV.

cebat: o Alexander obſerua fidē data et fe-
dera confirmata alis malus finis ſequetur:
ſicut et ipſe ponit in libro qui vocatur ſecre-
ta ſecretoꝝ. ſequitur Franciſ. de curte. in. cō
ſilio. l. incipi. in noie ſancte in. xij. col. Phi-
lip. decius. in. d. c. j. et in. cōſilio. lj. incipi. ma
ximi ponderis. col. vij. in principio. vbi re-
fert. Anto. in. c. j. col. ij. vſi. ex quibus patet.
de. conſtitutio. ¶ † Ponentē caſum qui fuit
4 tēpore gregorij duodecimi: qui cum de eius
electione tractaretur: in conclaui ante papa
tum et etiaꝫ poſt pro ſedando ſciſmate quod
per multū tēpus durauerat promiſſit: iura-
uit: et voluit papatui renūtiare: et etiā cardi
nales non creare: qui poſtea promiſſa nolu-
it adimplere: concludit ibi Antonius: quod
tali caſu papa efficaciter obligaretur: de quo
latiſſime ſcripſi. in. d. repetitione mea tituli.
inſtitu. ꝺ. iuſticia. et. iur. §. hijs itaqꝫ. col. xxj.
cum tribus ſequentibus. Si enim papa ⁊ prin
ceps contractum ſeruare tenentur et nulla-
tenus variare poſſunt: quanto magis paga
ni predicti pactum ſeu contractum cuꝫ eccle
ſia dei celebratum ſeruare et adimplere tene
6 buntur: maxime in eccleſie ꝺtrimentū. ¶ † Fa
cit vulgatiſſima regula: quod ſemel placuit
amplius diſplicere non poteſt. c. qꝺ ſemel de
regu. iur. li. vj. c. mutare. c. delictum. eo. titu.
et. l. nemo poteſt cuꝫ ſimilibꝰ. ff. eo. ¶ † Pre
7 maxime quia cū tantum et taꝫ magnū bene
ficiū ab eccleſia pagani predicti habuerunt:
non debet eiſdē permitti contra eccleſiam re
clamare: cum in officijs charitatis primo lo
co illis teneamur obnoxij: aquibus benefici
um nos cognoſcimus recepiſſe. vt inquit tex.
notabilis et ibi traddunt. Moder. in. c. cuꝫ
in officijs. de. teſtamen. benefaciunt que de
remuneratoria donatiōe tradunt. doc. in. l.
frater a fratre. ff. de. conditio. indebi. et. in. l.
ſi tibi. §. ſi pactꝰ. ff. de pactis. et. in. auc. vnde
ſi parens. C. de. inoficio. teſta. ⁊ in. l. ſi dona
tione cū ſimilibus. C. de collatio.

1 DUodecimo principaliter acce-
dat: nam licet verum eſſet paga
nos per vim et tiranorum metu
baptizatos baptiſmi ſacramen
tum non ſuſcepiſſe: nec ad eius ⁊
fidei noſtre catholice obſeruantiam de iure
attenta violentia eſſe compellendos: tamen
quia poſt dictam violentiam ſi aliqua inter
uenerit et poſtquam baptiſmum predictum
dicti pagani ſuſceperunt: per magni tempo-

Col. XLVI.

ris ſpaciū in dicto baptiſmo et fide catholica
eccleſias frequentando: oblationes preſtan
do: diuina officia audiendo: ſacramēta ſuſci
piendo: et alia que ceteri criſtiani faciunt et
fieri ſunt obligati faciēdo perſeuerarunt: vt
ex dicta apparet informatione et omnibꝰ no
toriū eſt: merito ipſos a p̄dicto metu ſeu vio-
lentia ſi aliquis vel aliqua interuenerit re-
ceſſiſſe et baptiſmum per eos receptum fidē
qꝫ catholicam approbaſſe certum eſt. Et li-
cet a principio ſtante dicto metu et violentia
voluntatem et propoſituꝫ accipiendi baptiſ
mi ſacramentū dicti pagani nō habuiſſent:
attenta tamen approbatione ⁊ ratificatione
predicta ſacramentū baptiſmi ſuſcepiſſe nō
eſt dubitandū. argu. tex. in. c. tunc valere in
cipit. ꝺ conſecratione. diſtinc. iiij. ¶ † Sicut 2
enim dicimus quod metus ab initio in matri
monio interueniens ex ſuperuenienti libero
conſenſu purgatur. c. veniens el. j. c. ad id qꝺ
cum ſimilibus. de. ſponſa. Ita eodem modo
metum ſeu violentiam ab initio in baptiſmo
interuenientē per ſuperuenientē liberū con
ſenſuꝫ purgari dicendū eſt. ¶ † Benefacit. 3
tex. nōtabilꝫ. et q̄ ibi per. Bar. Bal. Alex. ⁊
ſcribētes tradunt. in. l. ij. C. de hijs q̄. vi. me
tꝰ ve cauſa. geſta ſunt. vbi ex ſpontanea ſolu
tiōe poſt metū in ꝯtractu adhibitū facta me-
tus q̄ in ꝓmittendo ſeu cōtrahendo interue
nit tollit et purgat. ¶ † Et hoc preſerti pro 4
cedere videtur aliquo interuallo tēporis ac-
cedente: propt quod metꝰ purgari preſumi-
tur. vt ibi. Bal. inq̄t in. ij. col. vſicu. ſed q̄ro
quē ibi. Alex. et doc. ſequntur. et tradit idē.
Bal. in conſilio. ccxl. incipi donatio. vol. j.
et. in. ſuo tractatu ſciſmatis. poſito poſt titu-
lū. C. ſiquis aliquē. teſta. prohi. tradit etiā.
per. glo. in. c. j. in. verbo. p̄iudiciuꝫ. xv. q. vj.
per. dominicū. in. conſilio. xxiiij. incipi. quia
difuſe. in. p̄ncipio. p. Alex. in. cōſilio. cxxvij.
incipi. viſo inſtrumento. col. j. in. fine. per.
Bartholomeū. ſocci. in. conſilio. iiij. incipi.
ſuper queſtione que vertitur. col. vj. in. fine.
vol. iij. facit. tex. in. c. ad audientiam. et. ibi.
glo. et doc. in. verbo. ad reſignationem. de.
hijs. que. vi. metus ve. cau. fiunt.

NEcobſtat ſi dicatur quod ſem- 5
per eadem cauſa metus fuiſſe vi
detur: cum rebelles et tirani per
maius Tempus in Rebelione
quaꝫ pagani predicti in ſuo bap
tiſmo perſeuerarunt. quo caſu eadeꝫ metus

cauſa durante et ſubſiſtente nunquam eti-
az cum temporis interuallo metus purgari
dicitur. vt notant Bal. Alex. et doc. in. d. l.
6 ij. verſi. ſed quero. ¶+Et ideo dixit. Bar.
in. l. ſi obturpem. col. ij. in. fine verſi. et ideo
in q̄ſtione de facto. ff. de. conditio. obturpez.
cauſam. quod ſi maritus vxorem que cuidã
inſtrumento conſentire nolebat verberauit:
licet mulier poſtea ex interuallo conſentiat:
nihilominus metu mariti conſenſiſſe vide-
tur: quia donec durat matrimonium metus
cauſa durare dicit. ¶+Alibi dixit. Abbas.
7 in. c. accedens. in. iij. notabili. de. procura.
quod ille qui alicui libertatem reſtituere te-
netur: non liberatur illum ſimpliciter in eius
territorio relaxando: quia non dicitur eſſe i
libertate qui de facili poteſt retineri. vt no-
tat. Bar. in. l. qui in carcerem. ff. quod. me-
tus. cau. de quo aliquid diximus in ſecundo
fundamento ſuperius in fauorem dictorum
paganoruz adducto. ¶+Hinc dixit. Ange.
8 quem ibi ſequuntur. doc. in. l. qui in aliena. §.
celſus. ff. de. acquiren. here. quod ſi contrac
tus venditionis per metum ſit celebratus: ſi
poſtea durante cauſa metus traditio rei ven
dite facta fuerit: ſemper per metum facta vi-
deretur. ¶+Et dicit. Cynus. in. d. l. ij. quod
9 debitor qui fuit carceratus et cohactus preſ
tare cautionem de ſoluendo communitati il
lud quod creditori ſuo preſtare debebat: li-
cet poſtea ſit liberatus et ex interuallo ſolu-
tionem fecerit: tamen propter metuz excuſa-
tur. quia niſi ſoluiſſet: iterum capi a commu
nitate et ſeuerius tractari potuiſſet. de quo
latiſſime per Jaſſo. et. Moder. in. d. §. cel-
ſus. et. in. d. l. ſi obtupem. ff. de. conditio. ob-
turpem. cau. et traddit. Calde. in. conſilio. j.
in. titulo. quod. metus. cau. Abbas. in. c. ac-
cedens. per illum. tex. de. conuerſio. coniu-
ga. Petrus. de. ancha. in. conſilio. ccix. Car
di. in. conſilio. cxxxvij. incipi. redemptoris
qui rex eſt regum. Francis. de. arectio. in. cõ
ſilio. xiiij. incipi. viſo et diligenter conſidera
to. in. xj. col. Alex. in. conſilio. j. incipi. viſo
proceſſu. col. iiij. vol. iij. ⁊. in. conſilio. xcviij.
incipi. quoniam per excellentiſſimuz. col. ij.
in. fine. eo. vol. et in. conſilio. xlviij. vol. iiij.
Barba. in. conſilio. liij. vol. j. ⁊. in. conſilio.
vltimo. vol. ij. Philip. corneus. in. conſilio.
xlj. incipi. videtur in hac conſultatione. col.
ij. vol. ij. Hippolit9. late. in. l. queſtionis. col.
iij. cum pluribus ſequen. ff. de. queſtio. Phi

lip. decius. in. l. in omnibus cauſis. col. ſi. ff.
de. regu. iur.

QUia predictis reſpondetur: nõ
eſſe verum quod rebelles et tira
ni per maius tempus in ſua re-
belione quaz pagani in ſuo bap
tiſmo et chriſtianitate perſeuera
runt: licet enim aliqui ex popularibus Xati-
ue ⁊ ville Algezire tunc in dicta rebelione eſ
ſent: nullus tamẽ ex paganis ibi habitabat.
Et quod fortius eſt quod iam omne regnuz
ad regis obedientiam erat redductum. Pre
maxime: quia ſi pagani voluiſſent: aufuge-
re potuiſſent. prout multi fecerunt quorum
nonnulli ad huius regni pacifica oppida: nõ
nulli ad affrice partes: alij vero ad loca tuta
ſe contulerunt. quo caſu: non fugiendo cum
fugere potuiſſent: imo cum popularibus co
habitando caſu quo habitaſſent metuz pre-
dictuz purgaſſe viſi ſunt. ¶+Et ideo. ſing. 10
dixit. prepoſitus. in. d. c. ad id quod. col. j. v
ſi. et ſic habetis vnum ellegantiſſimum per
illum. tex. de. ſponſa. quod licet metus a tira
no vel alio ſupperiore incuſſus eatenus du-
rare videatur quatenus tiranitas vel ſupe-
perioritas illa durat vt dictum eſt: tamen ſi
paſſus metũ de manibus tirani vel ſuperio-
ris aufugere potuiſſet et noluit: tunc ſponta
nea cohabitatio metum purguat. quod di-
cit tenuiſſe ibi. hoſtien. et comu. doc. ¶+Et 11
ratio eſſe poteſt: quia que metu periculi con
ceduntur: finito et ceſſante metu periculi ex-
tinguntur. vt Bal. inquit in. l. j. per illum.
tex. C. de nautico. fenore. ¶+Sic et finita 12
cauſa fauoris finitur et fauor: et ceſſante cau
ſa odij odium ceſſare dicitur. vt traddit idẽ.
Bal. in. l. ſi. C. qui. non. poſſunt. ad liber-
peruc. ⁊. in. l. voluntas. la. j. in. j. col. C. de fi
dei commi. et. in. l. ſi. C. de. iniurijs. Roma.
in. conſilio. cccciiij. incipi. in caſu prepoſite.
et. in. conſilio. ccccxvij. incipi. i propoſito ca-
ſu. Jaſſo. et Moder. in. l. eiuſqui. in. iij. col.
ff. ſi certum peta.

DEcimo tertio accedat: nam cuz 1
per baptiſmum dicti pagani do
dedicati ſint: amplius ad profa
nos vſus et ſic ad priores ritus
mahomethicos reddire non de
bent. Argu. tex. in. c. nulli liceat. xij. q. ij. c.
comperimus. xiiij. q. vj. c. que ſemel. xix. q.
iij. c. mancipia. de rex permutatione. et. c. ad
hec cum ſimilibus. de religio. domi.

DEcimo q̄rto in nr̄e chriſtiane fi-
dei fauorē accedat nādicti paga
ni nō meticuloſe et cohacte ſed
volūtarie baptiſmū predictum
ſuſceperūt: cū et ipſi hoc ex dī p
uidentia venire multa et ſimilia v̄ba volū-
tatē coꝝ liberā declarantia ꝓferētes fateren
tur. quo caſu: nemini dubiū ē baptiſmū pre-
dictū validū fuiſſe: et paganos p̄dictos ad fi
1 dē catholicā ſuandā cōpellēdos eſſe. ¶ + Li
cet enī dici poſſit: qḋ quāuis hoc dicti paga-
ni v̄bis manifeſtabāt: aliud in corde habere
potuerūt: hoc ſoli deo q̄ intrinſeca nouit reli
quendū eſt: cū a ſolo deo hominis aīus cog-
noſcat̄. vt inquit. tex. in. c. erubeſcāt. in. fine.
xxxij. diſtinc. c. cōſuluiſti. cū ſimilibus. ij. q.
iiij. tradit̄ per glo. in. l. ij. ff. de. interro. actio.
2 ¶ + Et oīa nuda et apperta ſint occulis eiꝰ.
ij. q. j. c. deus oīpotens. et. ij. q. iiij. c. preſpi-
3 ter. el p̄mo. ¶ + Et oīa ſcire dicitur. c. funda
mēta. §. ꝓinde. ḋ. electio. li. vj. facit. glo. in.
4 l. ij. §. j. i v̄bo cōſtitui. ff. ḋ origine. iur. ¶ + A
deo qḋ nec ḋmones hominū cogitationes ni
ſi per exteriora ſcire poſſunt. vt inquit. Pa-
noꝛ. vbi. Philip. decius. et. moder. in. c. no-
uit in. p̄mo notabili ḋ. iudicijs. et tradit. glo.
5 in. c. ſciendū. xxvj. q. iiij. ¶ + Nec etiā Pau
lau quantūcunq; ſpiritus dei plenus diuina
re potuit. c. beatus. xxij. q. ij. facit. glo. in. c.
et ſi queſtiones. in. v̄bo. intentione. de. ſimo
6 nia. ¶ + Et propterea dicitur quod per teſ-
tes animus minime probari pōt. vt. per. In
nocen. in. c. ſuper hoc. col. j. ḋ. renuntia. quē
refert et ſequitur. Bal. in. l. ſi q̄s filio. §. eiuſ
qui. ff. de. iniuſto. rupto. et. in. tracta. ſciſma-
tis. col. v. v̄ſi. Itē corā quo iudice. et eſt glo.
nōbilis in. §. alie. in. glo. magna. in. medio. ⁊
ibi late. moder. inſtitu. de. actio. tradit. An-
ge. in. conſilio. clx. incipi. pro decaſione. col.
fi. et. in. ꝯſilio. ccxxxv. incipi. ex quo. et. in. cō
ſilio. clxxiiij. incipi. non eſt dubiū. col. j. in. fi
ne. Hippolitus. in. l. j. §. diuus. col. iiij. in. fi-
ne. v̄ſi. et iſte animus. ff. ad. legem. corne. ḋ.
ſicca. ¶ Tamen cū per dicta verba exterius
prolata dictoꝝ paganoꝝ voluntas cōpre-
hendatur: ideo voluntatē ſuſcipiendi baptiſ
mū habuiſſe potius quā aliud attendere de
bemus: per exteriora enī cognoſcimus et cō-
prehendimus ſecreta animi interiora. ¶ + Et
7 ideo dicitur: quod cū ſolo animo hereditas
addeatur. l. ſi. auia. cū ſimilibus. C. de iure
delibe. ex actibus exterioribus animuſ adde

undi colligitur. l. ꝓherede. vbi ꝑ glo. ⁊ doc.
ff. de. acquirē. here. §. fi. cū ſimilibus inſtitu.
de. here. qualita. et differen. de quo. ꝑ Bar.
in. l. gerit. col. ij. ff. ḋ acqui. here. ¶ + Et ani 8
mus non redeundi per exteriora cognoſcit̄.
§. pauonū. cū ſimi. vbi. Ange. ⁊. doc. inſtitu.
ḋ rex diuiſione. tradit. Bar. in. l. aut facta.
§. tēpus. ff. de. penis. Alex. et. doc. in. l. filio
quē pater. ff. de. liber. et. poſthu. ¶ + Sic et 9
an tanquā ſocius quis alicui rē vendendaꝫ
dederit: ex actibus exterioribuſ preſumit̄. vt
notat. glo. in. l. ſi margaritam. ff. pro ſocio.
¶ + Similiter an quis latitet ꝑ coniecturas 10
colligit̄. l. fulcinꝰ. §. q̄d ſit aūt latitare. ff. ex q̄
bus. cau. in. poſſe. eat̄. ¶ + Hinc dicimuſ qḋ 11
an quis donare ſeu animū donandi habere
videatur per coniecturas declaratur: an ali
qua affectio ſubſit. vt notat. glo. in. l. iiij. ff.
ad Velleya. ¶ + Et vt philoſophus inq̄t. ac 12
cidentia exteriora. magnā partē ad eruendā
conferūt veritatē. ¶ + Sic etiā ex actibus et 13
v̄bis exterioribus quē furioſum et dementē
reputamꝰ. vt late tradunt. moder. in. l. furio
ſum. maxime. Jaſſo. in. ij. col. v̄ſi. verū quia
furor vbi multas refert auctoritates. C. qui
teſta. facere. poſſ. Alex. et. doc. in. l. apḋ iuli-
anū. §. fi. in p̄ncipio. ff. de. lega. j. faci. tex. et
ibi. glo. in. l. iſqui. §. diuus. ff. de. tuto. et cura
to. datis. ab hijs. et in. l. quidā in ſuo. ff. ḋ. cō
ditio. inſtitu. ¶ + Per verba eniꝫ exteriora 14
loquentis animus cōprehenditur. vulgata.
l. labeo. §. ceterū. ff. de. ſupelec. lega. l. nepos
proculo. ff. de. verboꝝ. ſigni. et facit tex. in. l.
nominis et rei. §. verbum ex legibus. ff. eo.
¶ + Licet aliquando facta fortiora ſint ad
declarandum mentē et animū quaꝫ verba. 15
vt tradit. Jaſſo. in. l. de quibus. col. viij. v̄ſi-
culo. quarto nota. ff. de. legi. et ſoccinꝰ. in. cō
ſilio. cxcij. incipi. capio difficultatem. col. iij.
vol. ij. ¶ + Alibi dixit. glo. notabilis. quam 16
ibi multū cōmendat. Bar. in. l. apḋ celſuꝫ.
in. p̄ncipio. in. v̄bo. cauſa. ff. ḋ. doli. mali. ex-
ceptio. qḋ ꝑ alicuius ꝑ̄ſuaſiones: admonitio-
nes: et ſuaſiones: animus eiꝰ cognoſcitur. et
illā. glo. dixit notabilē. Jaſſo. in. l. clā poſſi-
dere. §. qui ad nūdinas. col. iij. ff. ḋ. acquirē.
poſſe. ¶ + Et ideo dixit. Bal. in. c. mādatū 17
in p̄ncipio. v̄ſi. Item alia. de reſcript̄. quod
imperator lingue eſt cor. ¶ + Alibi dicit̄: qḋ 18
lingua eſt preco cordis. vt inq̄t idem. Bal.
in. ḋ. tracta ſciſmat̄. in. vj. col. verſi perſpica
citer ergo. videamꝰ. ¶ + Nullū enī eſt maiꝰ 19

mentis teſtimoniū quā qualitas expreſſa ꝟ
boꝝ. vt inquit. idē. Bal. in. l. generaliter. in
ꝑncipio. col. j. ꝟ. Itē nota. C. de. non. nume
ra. pecu. et in. c. j. ad finē. de. contentione int
me et dominū de portione feudi fratris mei
defuncti. in vſibus. feu. dn̄s preceptor meus
Franciſquinus. curtius. in. cōſilio. v. incipi.
facti contingentia. col. vj. circa finē. et dixi
in. d. repeti. mea. titu. inſtitu. de iuſti et iure.
in ꝑncipio. col. ix. in. fine. et tradit. Barba.
in. cōſilio. lxxxvj. incipi. magnus dixit. col.
ij. vol. iiij. et in. cōſilio. lxxxij. incipi. clemen-
20 tiſſimi: in finalibus ꝟbis. eo. vol. ¶ Alibi
dixit. idē. Bal. in. l. qui fidei comiſſaria. C.
de. fidei cōmi. quod intellectus regulat et re
21 git ordinē verboꝝ. ¶ Et ideo illud quod
prouerbioꝝ. capi. xxvij. dicitur: quomodo
in aqua reſplendet vultus inſpicientium: ſic
corda hominū manifeſta ſunt prudentibus:
intelligitur ꝑ aliqua exteriora vt inquit et d
declarat. Ange. in. cōſilio. lxxxxiij. incipi. vi
ſis inſpectis omnibus. col. iiij. circa principi
um. et. in. cōſilio. cclxx[illegible]. incipi primus pun-
ctus. in. ij. col. et. in. cōſilio. cccxiiij. incipi. vi
ſo dicto teſtamento. circa finem. et. in. l. inter
ſtipulantē. §. j. col. ij. ff. de. ꝟboꝝ. obliga. et
in. l. ab executore. in. ꝑncipio. ff. de. appella-
tio. dū ſe remittit ad dictū. l. int ſtipulantē.
22 ¶ Homo eni videt ea que patent: dn̄s au-
tem intuetur cor. vt habetur. j. regū. C. xvj.
23 ¶ Et hinc deſcendit: quod preſidentes et
aſtuti iudices in conſpectu ſuo de crimine dif
famatos venire faciunt: vt qua conſtantia:
qua trepidatione: quo vultu loquātur intel
ligant. Hec eni ſigna qd in corde latet dcla-
rant. l. de minore. §. plurimū quoqꝫ. et ibi la-
te ſcripſi. ff. de. queſtio. ¶ Cū igitur ex paga
noꝝ verbis apperte declaretur: volūtarie et
nō cohacte ipſos baptiſmū ſuſcepiſſe: meri-
to baptiſmū validum eſſe: ſacramentūqꝫ ſuſ
cepiſſe: et ad noſtrā catholicā fidē ſeruandā
24 in poſterū teneri: non eſt ābigendū. ¶ Nō
eni eſt preſumendū quod dicti pagani exte-
rius mentiebantur: ſed potius credendū et
preſumendū eſt: quod per voces conceptū
mentis vt diximus exprimebāt. qꝛ aliter pre
ſumendo: eſſet mendatiū et ſic peccatū pre-
ſummere: quod nullatenus ab eccleſia eſt ꝑ
ſumendū. vt ſanctus. Tho. inquit. in. tertia
25 parte ſumme. queſ. xlvij. arti. vij. ¶ Et de
clerico qui mulierē amplectitur: vt cauſa be
nedicendi illud feciſſe preſummatur et non

aſs. tradit glo. in. c. abſit. in. ꝟbo. ſiniſtrum.
xj. q. iij. de cuius veritate plene ſcripſi. in. cō
ſilio. meo ſexto. Ad illuſtrē ac magnificū do
minū marchionē de velis tranſmiſſo. incipi.
ſcriptū eſt. ꝟſi ſecundo non obſtat quod di-
cebā. ¶ Et quod iſti pagani qui verbis ſe 26
velle baptizari demonſtrabant: licet quid in
corde habuerint ignoretur: ſint ad fidei ca-
tholice obſeruantiā cōpellendi. tenet ſanctꝰ.
Tho. in. iij. parte ſumme. q. xlvj. arti. iiij. in
reſponſione ad primū. ¶ Et de ficte bap- 27
tizato quod ſacramentū ſuſcipiat. eſt. tex. ap
pertus. in. c. ſicut ficti. j. q. j. et. c. ſolent et in.
c. oſtenditur. et in. c. ſicut in ſacramentis. cū
ſimilibus de. conſecra. diſtinc. iiij. inquit eni
tex. in. d. c. ſicut. Nō intereſt cū de ſacramē-
ti integritate tractatur et ſanctitate: qd cre-
dat aut quali fide imbutus ſit ille qui recepit
ſacramentū: intereſt quidē plurimū ad ſalu
tis viā: ſed nihil intereſt ad ſacramenti qſti-
onē. Itē manifeſtū eſt fieri poſſe: vt fide nō
integra quoqꝫ remaneat ſacramentū baptiſ
mi. Ex quo clariſſime patet et concluditur:
potius eſſe conſiderandum illud quod ver-
bis dicti pagani expreſſerunt: quā quod in
corde habere potuerunt.

DEcimo quinto licet queſtio nr̄a 1
indubitabilis videat: tamen cū
hec opinio ab eccleſia Romana
approbetur: i dubio opinioni ab
eccleſia Romāa approbate ſtā-
dū erit: ſicut et in dubio Romane eccleſie tā
quā digniori potius quā alijs eccleſijs parē
dū eſſet. vt. Cardina. Alex. inquit. in. c. oia.
xij. diſtinc. ¶ Illud eni quod dignius eſt: 2
conſiderandū eſt. vt late tractat. feli. in. c. j.
col. ij. cū ſequenti. de preſcriptio. Moder. i.
c. quanto. de iudicijs ꝛ. Iaſſo. latiſſime. mul
ta ſingularia dicta. adducens: que ſuperflu-
um eſſet referre. in. l. imperiū. col. ij. ꝟſi. hijs
ſic premiſſis. ff. de iuriſdic. oīū. iudi. ¶ Et 3
vltra per eos traddita bene facit quod. ſing.
voluit. Anto. in. c. ceterū. col. iij. de. iudicijs
ibi inquit: quod ſi contendatur cuius ſit iu-
riſdictio: an iudicis ſecularis vel eccleſiaſti-
ci: ſemper in cognoſcendo: iudex eccleſiaſti-
cus tanquā dignior: iudici ſeculari erit pre-
ferendus. quod dictū pro. ſing. refert et ſeq-
tur. Iaſſo. in. l. ij. in. iiij. col. ff. ſiquis. in. iuſ.
voca. non. ierit. ¶ Alibi egregie dici ſolet. 4
quod ſi plures propter aliquod delictū ſint
capti: vel a iudice ſeculari inquiſiti: quorum

vnus tantū eſt clericus: et ipſe ad iudicez ec-
cleſiaſticum ſe remitti petat: iuxta.c.ſi iudex
laicū.de ſenten.excomu.li.vj. omnes laici ď
foro et iuriſdictione eccleſiaſtica occaſione il
lius clerici efficiuntur: et ad eccleſiaſticū iu-
dicē iuncti cum clerico remitti debent. vt mi
rabiliter concludit. Anto.de prato veteri.i.
l.j.in fine.ff. que ſententie.ſine.appella. reſ-
cindantur. quod dictū pro multū ſolenni.re
fert et ſequitur. Maria.ſocci.in.c.ij.in.iiij.
col.v̄ſicu.octauo fallit: de mutuis petito. et
pro ſtupendo refert et ſequitur.feli.in.c.pla-
cuit in.iiij.col.de preſcriptio. Hippolitus de
marſilijs. vbi hoc egregio cōprobat funda-
mento. in ſingulari.c.lxxxx.incipi.plura et
plura. Thomas ferrati⁹.in.cautela.x. inci-
pi.ſi contingat plures laicos. ⁊ licet ipſi nō
referant.iſtā opinionem tenuit. Bartholo-
meus. ſocci.in.l. quod ſenatus.in.fine.ff.ď.
rebus. dubijs. vbi dicit ita in practica fuiſſe
obtentū: quod eſt magnū verbuz: et qđ plu-
ries genitor ſuus ita cōſuluit. et licet ipſe cō-
ſiliū patris non referat: reperio patrē eius cō
ſuluiſſe.in. cōſilio.xij.incipi. quoniā in pre-
ſentiarū.col.vj.vol.j.quod eſt mēti tenēdū:
et nunquā obliuioni tradendū. et ita al's in
ciuitate mea oriole fuit i ꝯtingētia facti iudi-
catū.qđ an ſit verū: ſuo loco eſt relinquendū.
1 DEcimo ſexto accedat. nā cū iſta
opinio ſit benignior: merito ali-
js opinionibus eſt preferenda.l.
ſemper in dubijs.cū ibi traditis.
ff.de.regulis. iur.facit.tex.in.l.
proxime.v̄ſicu.quid ergo. ibi ſed i re dubia.
ff.de.hijs.que.in teſtamēto.delen.et.in.l.be
nignius.ff.de.legibus. de quo.late.per.feli.
in.c.auditis.col.antepenul.de preſcriptio.⁊
per Hippolitū. in ſingulari.clj.incipi. ſem-
per in dubijs.
1 DEcimo ſeptimo facit et accedat
illa vulgatiſſima regula: ſilicet
taliter iudicanduz eſſe vt actus
potius valeat quā pereat ď qua
in.l.j.et ibi.notant.doc.ff.ď.eo.
quod.certo.loco.et in.l.iij.ff.de militari. teſ
tō.et in.l.quotiēs in actionibus. et.in.l.vbi
eſt verboꝝ ambiguitas et ibi ſocci. et doc.ff.
de rebus.dubijs.et in.c.Abbate. cuz ſimuli-
2 bus.de.re.iudica. ✝ Et ideo iuris preſūp-
tio potius ad confirmandū quā ad impug-
nandū id quod agitur adaptatur. vt iquit.
Bal.quē.ibi.ſecuntur. Floria. et doc.in.l.

ſi quis a filio. in princi.ff.de lega.j. ✝ Sic 3
ſtipulatio que proprie intelligi non pōt: ad
caſum improprīū trahitur: vt potius valeat
quā pereat. ſecundū. Bar.in.l. ſtipulatio iſ
ta.§.hij qui.ff.de verboꝝ.obliga.facit.tex.i.
l.diuus Adrianus.in.p̄nci.ff.de vſu. et ha-
bita. ✝ Alibi conſuluit. Pau.decaſ.in.cō 4
ſilio.cclxxxiiij.incipi.in facto preſenti. quod
licet in dubio p̄ceps non videatur vti ple-
nitudine poteſtatis: vt traditur.per. Joan.
andre.in.c.innotuit.ď electio.per. Innocē.
et.doc.in.c.dubiū.de decimis.per. Bal.in.
l.bonoꝝ. C.qui.admitti.per.doc.in.l. quā-
quā et in.l.in teſtamēto. cū ſimilibus. C. de
teſtamen.militis. ✝ Tamē quando actus 5
eſſet inutilis: et al's non valeret: niſi p̄ceps
plenitudine poteſtatis vteretur: tunc in du-
bio plenitudine poteſtatis vti princeps intel
ligitur. idē tenet ipſe. Pau.in.l.ex imperfec
to. C.de teſtamē.quē refert et ſeq̄tur. Alex.
in.l.ij.in.ij.col.v̄ſicu. iuxta predicta. C. de
teſtamē.mili. Hippolitus.in.l.j.§.ſi ſeruus.
col.iij.v̄ſicu. Itē pro predictis.ff.ď.queſtio.
et in.ſingulari.lxxxiiij.incipi.p̄ceps in du-
bio. Philip. decius.in.cōſilio.cxl.incipi.et
protenui facul.col.ij.v̄ſi.quarto. et idem vi
detur tenere. Petrus.de.ancha.in. cōſilio.
ccxciij.incipi.vltra alia allegata.et. Bar.i.
l. preſes. C. ſi ſeruus aut libertus ad decu-
rio natū aſpirauerit.li.x. ✝ Sic vt actus 6
valeat ab ordine ſcripture receditur: ꝓ quo
al's preſumeretur. vt in nōbili caſu traddūt
Bal. Ange. et Imol.in.l.cum in teſtamen-
to.§.hec verba.ff.de here.inſtituen.
DEcimo octauo accedat: quia cū 1
per baptiſmū dicti pagani a de-
monij ſuitute ſint liberati: et ad
libertatē redducti: merito in du
bio ꝓ libertate iudicanduz erit.
l.quotiens dubia. cū concordantijs ibi tra-
ditis.ff. de regu.iur. ✝ Cui libertati poti- 2
us quam rei publice fauenduz eſt.l.illud ſci-
endum.la.ij.ff. de appellatio. ✝ Quia li- 3
bertatis cauſa non ſolum dicitur pia.l.j.cir-
ca finem. C.de communi ſeruo.manu.et no
tat. Bar.in.l.proxime.ff.de hijs.q̄ in teſta.
delentur: et in.l.ſi vnus.ff.ď teſtamē. Bal.
in.l.penul. C.de fidei comi.liberta. verū etiā
plus quā pia.l. Papinianus.§.quarta aūt.
et ibi fulgo. Pau. decaſ. et doc.ff. de inoffi-
cio.teſtō.et tradditur.per Jaſſo: in.l.ſicut le
getur.§.hoc autem.ff.de lega.j.

DEcimo nono ⁊ vltimo in noſtre
opinionis fauorē accedat nā cū
per caȝ anime conſulatur: meri=
1 to tenēda eſt. ¶ + In dubio enī
plus anime quā cunctis rebus
fauendū eſt. c. precipimus. xij. q. j. c. ſi habes
xxiiij. q. iij. c. cū infirmitas et ibi. doc. de pe=
niten et remiſſio. l. ſancimus. cuȝ. ſimilibus.
2 C. de ſacroſanct. eccleſijs. ¶ + Adeo quod
anima etiā filijs excepta legitima eſt antepo
nenda. vt. cōcludunt. Bar. et doc. in. l. j. et
in. aūc. ſi qua mulier. vbi. Jaſſo. in. j. col. C.
de ſacroſanct. eccle. doctores in. l. j. §. ad mu
nicipiū. ff. ad. legē. falci. et in. l. ſi funduȝ ſub
conditione. §. ſtichuȝ. vbi. Jaſſo. in. ij. col. ff.
de lega. j. Bar. in. cōſilio. xxxiiij. incipi. maſ
ſius martini. Alex. et Rimmal. in. l. pactuȝ
quod dotali. C. de pactis. idē. Alex. in. cōſi=
lio. xcij. incipi ſuper eo. vol. iij. Anto. in con=
ſilio. xxv. incipi. ad primū. Petrꝰ. ꝺ ancha.
in. cōſilio. xlvj. incipi. prima facie. Areti. in
cōſilio. xij. incipi. in cauſa Nicolai. Barba.
in. l. cū acutiſſimi. C. de fidei cōmi. doc. in
c. in preſentia. vbi Philip. decius. in. xxxij.
col. ꝟſicu. et circa iſtā primā queſtionē. de. ꝓ
batio. Socci. in. l. j. et in. repeti. l. cū auus. in.
xx. col. ff. de rebus. dubijs. Feli. in. c. eccleſia
ſctē marie. col. xxxviij. de. cōſtitutio. Pau.
ꝺ mōte picho. in repeti. l. ticia cū teſtamēto.
§. ticia cum nuberet. col. xlvij. ꝟſicu. decimo
quarto q̄ro. cū ſequentibus. ff. de lega. ij.

EX quibus omnibus ſupradictꝭ et alijs
q̄ ingenioſus adducere poterit conclu
dendū exiſtimo: huius regni paganos quā=
tūcunqȝ violenter et per tiranoꝝ metū bap=
tizatos baptiſmi ſacramentū ſuſcepiſſe: ⁊ ad
noſtrā catholicā fidē ſeruandam cōpellēdos
eſſe: et contra eorum fauctores: defenſores: ⁊
receptatores: ſicut contra fauctores: defenſo
res: et hereticoꝝ receptatores ꝓcedi poſſe.

REſtat nunc ad fundamēta pro
ꝯtraria pte aducta reſpondere.
et primo nō obſtat quod primo
loco dicebā: ſilicet qꝺ ſicut ma=
trimoniū carnale in quo violen
tia etiā non precaiſſa ſed conditionalis vel iuſ
tus metꝰ interuenit eſt ipſo iure nullū: vt la
te dictū fuit: ita codē modo baptiſmus cuȝ ꝑ
ipſum quis ſpiritualiter matrimoniū cōtra=
here videatur: erit ipſo iure nulluȝ. qꝛ reſpō
deri poteſt: magnā eſſe inter matrimoniū et
1 baptiſmū differentiā. ¶ + Nam in matrimo
nio omnimoda requiritur libertas. ꝺ. c. cum
locū de ſponſa. quo caſu: cū matrimoniū ſit
de hijs q̄ liberū requirunt conſenſum: meri=
to metus iuſtus matrimoniū ipſe iure anul=
lat. vt. tradit. per. glo. in. ꝺ. c. Abbas. ꝺ hijs.
que. vj. metuſue. cau. fiunt cū cōcordantijs
ſuperius allegatis. ¶ + Sic etiā procurato= 2
ris cōſtitutio in matrimonialibus debet eſſe
libera. c. accedens. de. ꝓcura. ¶ + Et promiſ 3
ſio dotis per metuȝ facta eſt ipſo iure nulla.
l. ſi mulier. §. ſi dos metu. ff. quod metꝰ. cau.
facit. tex. i. c. ſiue ꝺ coniugij. xxiij. q. ij. ¶ + Et 4
ideo licet cohacta volūtas ſit volūtas. c. me
rito. cū ſimilibus. xv. q. j. no tamen volūtas
libera eſt. ¶ + Et ratio eſſe pōt. quia vis ma 5
trimonij in ſolo libero cōſenſu conſiſtit: quo
caſu: cū metus interueniens liberū conſen=
ſum impediat: neſceſſario dicendū eſt: defici
ente libero cōſenſu ſine quo matrimonium
eſſe nō poteſt: matrimoniū eſſe ipſo iure nul
lū. ¶ + Baptiſmus autē ſeu baptiſmi ſacra 6
mentū ad hoc vt ab aliquo ſuſcipiatur ſeu a
licui imprimatur: nō liber conſenſus ſed ſuſ=
cipientis exterior voluntas ſufficit: vt patet
in ficte baptiſmū ſuſcipiente: qui licet liberū
nō habuerit conſenſum nec deliberatā volū
tatē: quia tamen aliquā voluntatē habuit li
cet fictā: ſacramentū baptiſmi recepit: vt ſu=
perius probatū eſt: Et ideo cū voluntas co=
hacta volūtas ſit: merito dicimus: baptiſmū
cohacte ſeu mericuloſe receptū non eſſe ipſo
iure nullū nec poſtea anullandū: quia cū ſe
mel ſacramentū receptū ſit: non pōt fieri q̄n
receptū ⁊ impreſſuȝ videatur. ¶ + Aliter ſol
uit et declarat. Abbas. in. ꝺ. c. cū locū. in. fi.
col. ꝟſicu. ſed eſt pulcrū. de. ſponſa.

NEc obſtat quod dicebā minorē
metū requiri in matrimonio ſpi
rituali et ſic in baptiſmo ad ip=
ſuȝ anullandū quā in matrimo
nio carnali. per. glo. ſing. in. c. p̄
ſens clericus. in. ꝟbo patreȝ. xx. q. iij. vbi te=
nuit: per ſolū metū reuerentialē in matrimo
nio ſpirituali adhibitū matrimoniū ſpiritu=
ale retractari et anullari: qꝺ non ſic ē in ma
trimonio carnali: niſi verbera patris vel a=
lia precedant vt in pluribus locis ſcribentes
concludūt: maxime. in. c. cū virū. de regula=
ribꝰ et in. c. cauſam matrimonij. de officio. ꝺ
lega. ¶ + Quia licet illa. glo. ab Alexādro. 7
ſequatur et approbetur: in. l. ſi cū dotē. §. co
aūt tempore. col. penul. ff. ſoluto. matri. et. a

Iaſſone.in.§.q̃drupli.in.ix.col.in.fine.inſ=
titu.de actio.opinio tamẽ illius.glo.et p̄dic=
torũ non eſt vera.et contrarium tenuit Ab=
baſ.in.d.c.cum vir.et ludo. Roma.in.d.§.
eo autẽ tempore quos.refert et ſeq̃tur. Phi
lip.decius.dictaꝫ.glo. impugnando in.d.c.
cauſam matrimonij.col.iij.de officio.d̕lega.
p tex.in.c.j.et in.c.cũ dilectus.qđ metꝰ.cau.
8 Preterea quod baptiſmus p̄dictus nõ
ſit ipſo iure nullus patet. metus reue=
rentialis et metus tirani equipparantur.vt.
volunt Bar.in.l.ſi obturpeꝫ.ff.de conditio.
obturpẽ.cauſam. et in.l.ij.C. quod metus.
cauſa.Ange.in.l.metũ.ff.eo.duꝫ concludũt
quod.c.primũ.quod metus.cau.loquens in
tirano habeat locũ in marito.et in ſpecie tra
dit ſingulariter prepoſitus.in.d.c.cũ locuꝫ.
col.iij.ỽſi.tertio.d̕ ſponſa. Sed ſic eſt quod
metus reuerentialis matrimoniuꝫ ipſo iure
non anullat:niſi verbera vel alia precedant
vt dictũ eſt.ergo parimodo tiranorũ metus
abſq; verberibus et alijs matrimoniũ anulla=
re non debet. Si eni matrimonium per tira
noꝝ metũ contractũ non anullatur:et tamẽ
in eo omnimodo libera requiritur voluntas
et conſenſus: multo minus baptiſmus tira=
norum metu receptus anullandus erit.ma=
xime cum per multum tempus poſt dictum
baptiſmum dicti pagani in dicto baptiſmo p
ſeuerarunt vt dictum eſt.

Nec etiã obſtat illud quod dice=
bã: ſilicet quod que per tiranos
et rebelles predictos ſeu eoꝝ me
tu geſta ſunt nullius ſunt valo=
ris nec efficatie. vt tradit. Pa=
noꝛ.in.c.p.et.g.in. finalibus verbis.de.offi
cio.delega. Petrus d̕ ancha.in.c.fundamẽ
ta.col.fi.ỽſicu.venio ad tertiũ. cuꝫ alijs per
me ſuperius adductis de.electio.li.vj. quia
ſi recte doctoꝝ ỽba conſiderentur maxime
Bar.in.dicto tracta de tirania in.ij.col.ma
gnam in hac materia faciunt diſtinctionem.
¶ Alius eni eſt actus per ipſos tiranos fac=
tus qui aliquãdo eſt ipſo iure nullus aliq̃n=
9 do vero retractatur. ¶ † Alius vero eſt ac=
tus non per ipſos tiranos ſed per alios tira
noꝝ metu celebratus: et tunc ille nõ eſt ipſo
iure nullus:et licet in aliquibus caſibus nul
lus videatur:in noſtro vero caſu ſicut et in a
10 lijs ſimilibus ſecus erit. ¶ † Vel ſecundo reſ
pondetur quod licet actus metu tiranoꝝ fac
tus ſit ipſo iure nullus vel ſaltim retractan=

dus:illud eſt verũ niſi in fauorem metũ paſ=
ſi ſit celebratus: vt in reſponſione ad ſecun=
dũ principale fundamentũ inferius dicemꝰ.
Sed cũ baptiſmus metu tiranorum recep=
tus in fauorem et vtilitatem ſit paganorum
quia de ſeruis facti ſunt liberi: merito vali=
dus exiſtimandus erit.

Secundo principaliter non obſ=
tat ſecundũ pricipale fundamẽ
tũ pro contraria pte adductuꝫ:
in quo dicebã:quod cuꝫ lege ſeu
foro huius regni caueatur: non
debere paganos per vi ad baptiſmũ ſuſcipi=
endũ compelli: merito quia contra legis ſeu
fori diſpoſitionẽ dicti pagani ſint baptizati:
baptiſmus erit ipſo iure nullus. vulgata le=
ge.non dubiũ cuꝫ ſimilibus. C. de legibus.
¶ † Quia huic fundamẽto reſpondetur:re= 1
gulã predictã procedere niſi in caſu quo ac=
tus aliqua lege ſpeciali ſuſtineretur: qꝛ tunc
non erit actus ipſo iure nullus. vt concludit
⁊ declarat. Abbas.poſt Ioannẽ.andre.ibi.
in.c.ad appoſtolicã.col.iij.ỽſicu. Sed ꝯtra
hoc.de regularibu.facit.tex.in.l.j.§.biduũ.
ff.quando.appellanduꝫ ſit.et que tradunt.
Bar.et Moder.in.d.l.non dubiũ.Sed ſic
eſt quod per multa iura ſuperius allegata
baptiſmus ſic receptꝰ ſuſtinetur: merito nul
lus ipſo iure non erit reputandus.

Nec obſtat quod etiaꝫ diximus:
quod cũ ſecuritas paganis pre
dictis conceſſa non ſeruabatur:
qui tamquã carcerati et liberta
te ſua priuati dictũ baptiſmum
ſuſceperunt:baptiſmus valere non deberet.
¶ † Quia verũ eſt contractũ a carcerato et 2
ſua libertate priuato factuꝫ non valere: niſi
contractus vtilis et fauorabilis eſſet ipſi car
cerato: et in vtilitatẽ vi inferentis ſeu carce=
rantis non redundaret. vt notatur.in.l.me=
tũ.§.ſed licet.ff.quod metus.cauſa.⁊ tradit.
in ſpecie. Bal.in. Rꝫa. ỽſicu. Itẽ requiritur
quod ille qui contrahit. C.de reſcinden.ve=
di. ¶ † Bene facit vulgatiſſima illa regula 3
qua cauetur:quod licet a lege vel ſtatuto cer
ta ſolẽnitas in aliquo actu requiratur:nihi=
lominus actus abſq; ſolẽnitate factus vale=
bit: quando in fauorẽ illius cuius cauſa lex
vel ſtatutũ factũ fuit actus redundaret. iux
ta quod nõnulla cumulat. Iaſſo.in.l. nõ eo
minus. C.d̕.procura. Sic igitur in caſu noſ
tro dicendũ eſt: quod licet attento metu ſeu

tiranoꝝ violentia: baptiſmus ſic violentꝰ re-
ceptus reprobandus eſſet: tamē quia hoc in
nullā tiranoꝝ vtilitatē ſed in paganoꝝ fa
uorē redundat: cū de ſeruitute demonū ad
libertatē ſint reducti: merito baptiſmus va
lidus iudicandus erit.

Tertio principaliter non obſtat
tertiū principale fundamentū
pro contraria parte adductū: in
quo dicebā: quod non ſolū tira-
ni p̄dictos paganos minime ad
baptiſmū ſuſcipiendū cōpellere potuerunt:
immo nec princeps eos cōpellere potuiſſet:
ſicut nec poſſet eos a regno princeps abſq;
cauſa expellere: nec iniuriā aliquā eis infer-
re. ¶ Quia reſpondeo primo. Nō eni tracta
mus an princeps a regno eos expellere poſ-
ſit: vel aliquā iniuriā eiſdē inferre: quo caſu
ſuperius allegata forte locū habere poſſent:
ſed tractamus an dicti pagani per vi ad bap
tiſmū ſuſcipiendū cōpulſi ſiue tiranoꝝ me-
tu inducti fidē quā ſemel ſuſceperunt ſerua-
re cōpellentur. quo caſu: nemini dubiū niſi
quod cōpelli poſſunt et debent: cū per talē
1 cōpulſionē nulla fiat eius iniuria. ¶ Pre
terea et ſecūdo licet predicta vera eſſent: nō
tamen procedunt vbi ex paganoꝝ tolleran-
tia chriſtianis et ſic fidelibus aliquod dam-
nū ſeu ſcandalū vt diximus venire potuiſ-
ſet: quia tunc bene poſſent per principem a
regno expelli: et ad ſeruandā fidē quā ſemel
2 ſuſceperunt cōpelli. ¶ Et in ſimili inquit
Guilier. de. cun. in. l. nullus. C. de. ſumma.
trini. et fide. catho. vbi dicit. quod patientes
morbū contagioſum puta peſtiferū vel ſimi
le licite ab vrbibus expelluntur. et idē dicit
3 eſſe i heretico vel leproſo. ¶ Per quē tex.
ſingulariter infert ibi Pau. de caſ. poſt. Bal.
et alios: quod ſi aliqua inboneſta mulier ad
habitandū in vicinia venerit: poſſunt vicini
ne alias boneſtas inficiat illa de vicinia ex-
pellere. ide. tenet Jaſo. Claudius. et alij in.
l. iuſticia. ff. de iuſticia. et. iur. Bartholome-
us. cepolla. in. tracta. ſeru. vrbanoꝝ. predi.
c. v. verſicu. ſed in ſpecie. Philip. decius. in. l.
4 ſemp in contractibus. ff. de regu. iur. ¶ Et
ideo dicit. glo. nōbilis in. l. non aliter. ff. de.
vſu. et. habita. qđ ſi plures ſcholares ſimul
in vna domo habitent: non poteſt vnꝰ ex ſo-
cijs vnā meretricē in domo alijs ſocijs inui-
tis introducere. quod eſt limitandū vt intel
ligit et limitat. Bologn̄ꝰ. in. repeti. auc. ha
bita. col. penul. C. ne filius. pro patre. quod
eſt notandū pro ſcholaribꝰ. ¶ Alibi dixit. 5
tex. in. auc. de lenonibus. §. fi. collatio. ij. qđ
lenones et ſimiles inficientes alios debent a
ciuitate expelli: et non ſolū de ciuitate ſed eti
am de ſuburbijs. vt late tradit. Barba. in. c.
Rodulphus. col. xvj. in p̄ncipio. de reſcriptꝪ.
¶ Cū eni dictoꝝ paganoꝝ tollerātia chriſtia
nos et ſic catholicos inficiet ſeu inficere poſſit:
q2 catholici vidētes predictos paganos poſt
baptiſmū ad p̄meuos ritꝰ mahomethicos re
dire et abſq; punitione in eiſdē p̄manere: fa-
ciliter poſſent de baptiſmi viribus dubitare.
Ne igitur ad aliquod malū ppetrandū catho
lici predictoꝝ paganoꝝ occaſiōe inducantur:
et ne a paganis inficiantur: ſine dubio dicēdū ē:
p̄dictos paganos ſic baptizatos ad nr̄ā ca-
tholicā fidē ſeruandā eē cōpellendos: nec nō
a regno et chriſtianitate ſi p̄cipi viſū fuerit
expellēdos. ¶ Preterea et tertio nō credo verū
maxime in caſu nr̄o illud qđ dictū fuit: ſcz:
p̄ncipē non poſſe paganos p̄dictos et in fide
les a regno ſuo expellere: immo veritatē pu
to in ɔtrariū. ¶ Ideo eni infideles inter chri-
ſtianos tollerantur: vt propter eoꝝ conſortiū eos 6
lucrari deo chriſtiani poſſint. c. ad mēſā. cir
ca principiū. xj. q. iij. c. infideles. xxiij. q. iiij.
facit. tex. in. c. q ſincera. ibi. ad ſinū matris ec
cleſie deo poſſimꝰ auxiliante cōuertere. xlv.
diſtic. Sed cū notoriū ſit: cauſam: rationē: et
dictoꝝ iniuriū intentū in iſtis ſic baptizatis ceſ
ſare: q2 expreſſe baptiſmum ſuſceptū nūc cō
tradicunt: et de eoꝝ conuerſione non ſpera-
tur: merito a regno per principē poſſunt ex-
pelli: et ad noſtrā catholicā fidē ſeruandam
cōpelli. facit. tex. notabilis. in. c. quanto. de.
diuortijs. ¶ Hanc partē tenuit. Archi. in. 7
d. c. q ſincera. dicens quod ſi p̄iceps eos vē
dere poteſt multo fortiꝰ expellere. argu. C.
ſi ſeruus exportandus veneat. l. j. et. ij. idē.
Archi. in. c. fraternitatē. liiij. diſtic. ¶ Ubi 8
inquit principem poſſe eiſdem bona aufer-
re: cū ea non habeant niſi in peculium. alle-
gat. tex. in. c. iudei. el. ij. de. iudeis. vbi dicitur:
quod ſi conuertantur non ſunt eis bona au
ferenda: a contrario ergo ſenſu ſi non cōuer
tuntur ſecꝰ erit. facit. tex. in. c. ſicut iudei. eo.
titu. ibi ſine iudicio terrene poteſtatis. vbi a
cōtrario ſenſu probatur quod cū terrene po
teſtatis iudicio bene expelli poſſent. et ſecūdū
hāc opinionē conſuluit. oldra. ſibi ɔtrariꝰ. i.
ɔſilio. lxxxvij. queritur an princeps poſſit.

Col. LXI.

ſub.titulo.de.iudeis.⁊.ſarracenis. de quo a
liquid per. Innocen.⁊.doc.in.c.quod ſuper
hijs.de.voto.et voti redēptione.ꝑ. Panor.
et doc.in.c.que in eccleſiaꝝ.col.iiij.verſicu.et
hec procedunt.de.conſtitutio.per.prepoſitū
in.c.j.ꝑ.diſtinc. Et licet aliqualis ſit int̄ doc
tores dubitatio: omnes tamen vnanimiter
concludunt: qđ quando ex paganoꝝ tolerā
tia chriſtianis periculū immineret vt in ca-
ſu noſtro: ſine dubio per principē a regno ex
9 pelli poſſent. ¶† Tanquā periculuʒ qđ im-
mineret poſſet iuſta cauſa ſit eos expellendi.
vt cōmuniter concludunt doctores in locis
ſuperius allegatis. quo caſu: aliq̄ cauſa exiſ-
tente nullā doctores ponunt dubitationeʒ:
et hanc ſententiā latiſſime cōprobat et ſequi
tur. Petrus.de.ancha.in.regulā.peccatum.
in.iij.q.principali.de.regu.iur.li.vj. Joan-
nes.de.anna.in.c.et ſi Iudeos.de.iudeis.
Franciſcus.de.arectio.in.c.licet vniuerſis.
in.j.notabili.de.teſtibus. Anto.corſetus.in.
dicto tractatu de poteſtate et excellentia re-
gia.in.lxxxiiij.queſtiōe. poſita corrupte ſub
titulo de materia trebellianice.

Quarto principaliter non obſtat
quartū principale fundamētuʒ
pro contraria pte adductum in
quo dicebaʒ: quod licet pagani
predicti per baptiſmū meliores
facti ſint: tamen quia ipſis inuitis baptiſmū
receperunt: nullatenus ipſum baptiſmū ra-
tum habere coguntur. per legē. ſi ex duob⁹.
1 cū ſimilibus.ff.de negocijs geſtis. ¶† Quia
reſpondetur: regulā predictā non procedere
in hijs in quibus publica vtilitas vt in caſu
noſtro verteretur. l. at ſi quis. §. idē labeo.ff.
de.religio.et ſumptibus.funeꝝ. et quia mul
ta in publice vtilitatis fauorē introducta cu
mulauit.feli.in.c.nonnulli. verſiculo. ad eui-
tandos.col.xxiiij.cū ſequenti. de reſcriptis.
ſuperfluū eſſet tacito auctore ſua verba trāſ
plantare. maxime cū ipſe.feli. ibidē de ꝑdic-
tis glorietur: et timeat ne ab aliquo alibi trāſ
plantentur. Aliqua etiā poſuit. Jaſſo.in.l.
ſi filius familias.col.ij.ff. ſi certū petat.idē.
Jaſſo.et. Alex.in.l. ſi ex toto.in.princi.col.
2 penul.et finali.ff.d.lega.j. ¶† Et vltra per
predictos tradita bene faciunt in propoſito
que tradunt. Bal. Pau.de caſ.et ſcribētes.
in.l.fi. C. de.negocijs geſtis. vbi notabiliter
concludunt: quod ſi aliquis ꝓ maleficio cap
tus in periculo perdendi perſonaʒ eſſet: niſi

Col. LXII.

certā pecunie quantitatē ſolueret: ſoluens ꝓ
illo etiā contra eius prohibitionē nihilomi-
nus ab eo recuperare poterit: et hoc propter
publicā vtilitatē que in augendo ꝑſonas im
perij vertitur. de quo late per. Alex.et.doc.
in.l. quāuis.ff.ſoluto. matri. ¶† Alibi dici 3
ſolet: quod licet conſuetudo cōtra ius genti-
um non valeat: valebit tamē vbi publica vti
litas imminere poterit: quia et eo caſu ſtatu-
tū valeret. vt concludunt. Panor.et.doc.i.
c. que in eccleſiarū. vbi latiſſime per.feli.et.
Philip.deciū.in.ix.col.cū ſequentibus.de.
conſtitutio.et.in.c.fi.d.conſuetu.et traditur
per.glo. Bar.et alios.in.l.fi. C. ſi cōtra ius
vel vtilitatē publicam. ¶ Facit quod pulcre
tradit.gemi.poſt Imolā ibi.in.c.j.in.fine.d.
cōſtitutio.li.vj. Cū eni dicti pagani in peri-
culo perdendi animā eſſent: et per baptiſmū
a demonū ſeruitute et captiuitate ſint libera
ti: taliſq; liberatio in publicā redundet vtili-
tatem: merito baptiſmum predictamq; libe-
rationem ratam habere cogentur.

Quinto principaliter non obſtat
quintū principale fundamentū
pro contraria paganoruʒ parte
adductū: in quo etiā dicebā: qđ
cū dicti pagani per tiranorum ⁊
rebelliū violentiā ſua eſſent libertate priuati
et ſpoliati: merito ante omnia erant reſtitu-
endi. Quia reſponderi poteſt: Regulā pre-
dictā ſcilicet ſpoliatū ante oīa eſſe reſtituen-
dū in pluribus caſibus nō procedere: quos
latiſſime retulit et cumulauit. Alex.in.l.na-
turaliter.§.nihil.cōmune.ff.de acquirē. poſ
ſe. Gocci.in. tractatu fallentiaꝝ. in.regula.
cclxxix.ſpecu.in.titulo.d.peti.et poſſe.§.fi.
lanfran.de oriano.in.repeti. Rꝫc.col.v.verſi.
aduertite cū pluribus ſequētibus.de.cauſa.
poſſe.et proprieta. Corſetus.in.dicto tracta
tu. de poteſtate et excellentia regia.in.lxxij.
queſtione.poſita ſub Rꝫa. ſcilicet fallētie ad
regulā ſpoliatus ante oīa.⁊c. ¶† Et in ſpe- 1
cie regula predicta locū non habet: vbi ex ta
li reſtitutione ſcandalū imminere poſſet vt
in caſu noſtro imminere ſperatur: quo caſu
ſpoliatus non erit ante oīa reſtituendus vt
inquit.glo.notabilis.in.c. in primis.in.glo.
j.ſecunda.q.j.et in.c.ad petitionē.in verbo.
reſtituendus. de. accuſatio.et tradit.feli.in.
c.nihil.col.ij. verſicu. ſexto. de.preſcriptio.
¶† Et ideo conſuluit federicus de ſenis.in. 2
conſilio.cclxxxiiij.incipi.conſiliū latum per

venerabilẽ. quod cum monaſteriũ quoddã
ageret poſſeſſorio recuperande ad quaſi poſ
ſeſſionẽ iuris quã habebat i monacho: quia
dicebat aſe dictũ monachũ eſſe poſſeſſum: ⁊
monachus ac alius Abbas dicebant ipſum
non eſſe monachũ illius monaſterij: merito
quia ſi ante oĩa reſtitutio monaſterio conce=
deretur magnũ ſcandaluʒ reſultare poſſet:
quia monachus deberet mutare habitum ⁊
recipere habitũ monaſterij agentis poſſeſſo
rio recuperande: et deinde iterũ mutare ⁊ re
cipere habituʒ monaſterij agentis petitorio:
concludit d̃negandã eſſe monaſterio agenti
poſſeſſorio recuperande ante oĩa reſtitutio=
nẽ. bene facit q̃ ſupius de ſcandalis late dixi
mꝰ. Sed ſic eſt: quod ſi dicti pagani ſic bap
tizati ad prineuos ritꝰ et mahomethicas ce
rimonias reſtituerentur: alij fideles vt ſupra
dixi ſcãdalizarenẗ et ad d̃ debaptiſmi viribꝰ
dubitandũ inducerentur: qđ nullomodo eſt
concedendũ iuxta illud qui ſcãdalizauerit
vnũ de puſillis iſtis qui in me credunt: vt ha
betur Mathei. c. xviij. et in. c. niſi cũ pridẽ.
⸿ſicu. pro graui quoqꝫ ſcandalo. de. renun=
tia. ¶ Preterea et ſecundo: cũ talis reſtitu=
tio ſpoliatis tantũ cõcedatur: merito iſtis pa
ganis ſic baptizatis qui nõ ſpoliati et grana
ti immo premiati: remunerati: honorati: ⁊ co
modum aſſecuti fuerunt concedi non debet.
3 ¶ + Tertio: tale reſtitutionis priuilegiũ ſolũ
per vi ablatiuã vel expulſiuã ſpoliato nõ ve
ro ſpoliato per vi cõpulſiuaʒ conceditur. ſe=
cũ. Bal. Jmol. Alex. et. doc. in. d. §. nihil cõ
mune. allegant. c. ſup hoc. cũ ibi notatis. de.
renuntia. et tenet. Bar. in. l. ſi ob turpẽ. col.
j. ff. de. conditio. ob turpeʒ. cau. et. in. l. ij. C.
quod metꝰ cauſa. Bal. in. l. iij. eo. titu. Sed
cũ dicti pagani non ſint per vi ablatiuã nec
expulſiuã ſed per vi cõpulſiuã inducti: quia
tirannoꝝ metu ad baptiſmũ recipiendum fue
4 rũt cõpulſi: ceſſare debet ꝓuilegiũ. ¶ + Pre
maxime et quarto: q̃a dicti pagani poſtquã
baptiſmũ receperunt p magni tẽporis ſpaci
um in dicto baptiſmo et fide catholica perſe=
uerarunt: eccleſias frequentando: oblatiões
preſtando: diuina officia audiẽdo: ſacramẽ=
ta ſuſcipiendo: et alia q̃ ceteri chriſti fideles
faciunt faciendo: vt oibus notoriũ eſt: pque
a violentia ſeu ſpoliatione ſi aliqua interue=
nerit receſſerũt: et baptiſmũ per eos receptũ
fidẽqꝫ nraʒ catholicã aprobarunt: quo caſu
etiã ſi ſpoliati forent nullatenus eſſent reſti=
tuendi. vt late ſuperius dictuʒ fuit: facit. tex.
in. c. veniens. el. j. et in. c. ad id quod. cũ ſimi
libus. de. ſpõſa. et. in. l. ij. et ibi. doc. C. d̃ hijs
q̃ vi metus ve cauſa geſta ſunt. ¶ + Quinto 5
dici ſolet: quod vbi ex reſtitutione peccatum
immineret ceſſare debet reſtitutio: vt notabi
liter voluit. Abbas. i. c. litteras. col. j. ⸿ſicu.
ex hoc vltimo collige. de. reſtitu. ſpolia. Sed
cũ ad prineuos ritus poſt baptiſmũ predic=
tũ redire: ſit peccatũ appoſtaſie et hereſis cri
men cõmittere: vt. in. d. c. cõtra chriſtianos.
de. hereticis. li. vj. merito nõ erunt reſtituen
di. ¶ + Ultimo: licet multa in ꝓpoſito et ca= 6
ſui noſtro adaptari poſſent q̃ breuitatis cau
ſa omitto: facit: nã predicta regula locũ ha=
bet: quãdo ſpoliati aduerſus ſpoliantẽ peti=
tio dirigeretur: ſecus vero vbi tertiꝰ pro ſuo
intereſſe cõpareret: quo caſu ꝓpter tertium
cõparentẽ exceptionẽqꝫ dñij opponentẽ reſ=
titutio ſpoliato denegatur: cũ contra tertiuʒ
ratio non militet q̃ contra ſpoliantẽ milita=
re poſſet. l. bona fides. cũ ſimilibus. ff. depo=
ſiti. et cõmuniter concludunt. doc. in. d. §. ni
hil cõmune. et. in. c. in litteris. de. reſtitutio.
ſpolia. Ange. et. doc. in. l. ſi quis ad ſe fundũ.
C. ad. l. iuliam de vi. Sed licet dicti pagani
ſint p rebelles ſpoliati ſeu ſua libertate ꝓua=
ti: tamen qꝛ in caſu noſtro non de rebeliũ iu=
re ſed de intereſſe ſancte matris eccleſie ⁊ ſic
tertij tractatur: non crederem illos aduerſus
eccleſiã reſtituendos. ¶ + Et ideo multũ no 7
tabiliter dixit. Bal. in. l. j. col. j. ⸿ſicu. ⁊ facit
ad queſtionẽ. C. cõmunia. delegatis. qđ ſtã=
te ſtatute qđ inſtrumenta guarentigiata ha=
beant executionẽ paratã vel aliud priuilegi=
um: illud ꝓcedit quando actione perſonali
vel hippothecaria contra ipſum principaleʒ
debitorẽ actũ fuerit ſecus vero ſi contra ter=
tiũ poſſeſſorẽ ageretur. qđ dictuʒ pro valde
ſingulari refert et ſeqtur. Petrus. d̃. ancha.
in. c. j. ⸿ſicu. circa iſtã extentionẽ. de cõſtitu=
tio. Alex. i. l. j. §. ſi heres. col. j. ff. ad trebelia
et. in. cõſilio. lxxxiij. incipi. viſo themate. vbi
ad notabilẽ infert queſtionem. col. fi. vol. iij.
Jaſſo. in. l. ij. col. fi. C. de. edicto. diui. adria.
tollen. et. in. l. iuriſgentiũ. §. pretor ait. col. ij.
ff. de. pactis. Franciſ. de arectio. in. conſilio.
lxxxvj. incipi. diligenter. col. fi. in fine. Phi
lip. decius. in. c. ſupereo. col. iij. ⸿ſicu. et ex iſ
to notabili. de officio. delega. ⁊ in. c. cũ tenea
mur. col. ij. in fine. de. appellatio. et. in. conſi
lio. cxcviij. incipi. et protenus facultate mea.

in.v.col.in.principio. Idēvoluit ipſe. Bal.
in.l.ij.C.ſi aduerſus creditorē. Ange.in.l.ſi
vnus.§.ante oia.ff.de pactis.⁊ Imola.in.l.
8 ſi.col.viij.ff.a qbus.appella nō licet. ¶ †A
libi notabiliter dixerunt ſenēſes.et poſt eos.
Jaſſo.in.l. cū filius.col.ij.ff.de. verborum.
obliga.quod ſtante dicto ſtatuto:inſtrumen
tū inquo filius eſt obligatus non habebit e=
xecutionē paratā contra patrē ꝺ peculio: ex
quo pater eſt quidā tertius non nominatus
in inſtrumento facto per filiuꝫ ſuper peculio
profecticio: et ita dicunt fuiſſe in contingētia
9 facti iudicatū. ¶ †Hic notabiliter dici ſolet:
quod ſicut dictū ſtatutū non habet executio
nē paratā contra tertiū: ita codeꝫ modo ter=
tio non nominato in inſtrumento etiā ſi ſibi
interſit prodeſſe non poteſt. vt notabilit̄ vo=
luit. Bal.in.l.ſi prote.C.de. dotis ꝓmiſſio
ne. ¶ †Sic etiā clauſula appellatione remo
10 ta ſuū effectū reſpectu partiuꝫ non vero re=
ſpectu tertij pro ſuo intereſſe cōpatentis ope=
ratur.ꝺ.c.ſuper eo.et ibi late.doc.de.officio.
delega.et notat. Bar.in.l.j.§.interdū.verſi
cu.q̄ro imperator.ff.a quibus.appella. non
licet.facit quod notat. Ange.in.l.quidā con
11 ſulebat.in.fine.ff.de.re iudica. ¶ †Et ex iſ=
tis notabiliter dixit. Abbas.quē ibi moder=
ni ſecuntur.in.ꝺ.c.ſuper eo.quod ſi ſtatutuꝫ
remouet appellationē in inſtrumento guarē
tigiato:non cenſetur remota appellatio quo
ad tertiū. quod dictū pro valde notabili re=
fert et ſequitur Peruſin⁹.in.c.paſtoralis.i.
princi.col.penul.verſicu.ſeptimo q̄ritur.de
appellatio. Imola.in.clemēti.j.col.iiij.v̄ſi=
12 cu.nota bene p̄dicta.de.re iudicata. ¶ †Sic
executio ſententie regulariter contra tertiuꝫ
poſſeſſorē fieri non poteſt: vt notatur.i.l.ad
iuo pio.§.ſi ſuper rebus.vbi late per.doc.ff.
de.re.iudica.et per. Bal.in.l. ob maritoruꝫ
in.pricipio.C.ne vxor pro marito.facit.tex.
in.l.ſi.cū ſimilibus.C. ſi per vi vel alio mo=
do. ¶ †Et titulus nil nouari appellatiōe pē
13 dente non habet locū reſpectu tertij.vt inq̄t.
glo.ſingu.in.l.creditor.in.principio.in ver=
bo poſſe.ff.mandati. ¶ †Et p̄dictorū ratio
14 eſt:quia ſtatuta debent ſemꝑ interpretari vt
tertio minime preiudiciū inferatur: etiā ſi ex
tali interpretatione ſuperflua redderentur ⁊
nihil operarentur. vt eſt.glo.ſing.in.l.ſi.§.i
cōputatione.in.glo.magna ad finē.C.ꝺ.iu=
re.ꝺlibe.vbi. Bar. Pau.decaſ. Alex. ⁊ alij
ſecuntur. Imola.et moderni.in.l.iiij.§. p̄tor

ait.ff.de.dāno infecto. ¶ †Et idē in reſcrip= 15
tis.vt tenet. Bal.et doc.in dicto.c.ſuper eo.
de.officio delega. idē. Bal.in.conſilio.cxc.
incipi.ius.verſiculo.ix. Oldra.in. conſilio.
cclxviij.incipi.queſtio eſt.in. principio.⁊.in.
cōſilio.cccxxv.incipi.thema queſtionis.in fi
ne. Cardi.in.cōſilio.lxv.incipi.pro diſcuſſi=
one.col.penul. vbi allegat tex. et ibi.glo.in.
c.ij.de.religio.domi. Calderi.in. cōſilio.xij.
in.titulo.de.priuilegijs. Pano.in.conſilio.
xciij.incipi.queſtio heredū.col.iiij. in tertio
dubio.vol.ij. Imola.in. cōſilio.cxxj.incipi.
in cauſam.col.ij. Alex.in. cōſilio.cclxvij.in
cipi.viſo proceſſu.col.j.vol.ij.et in.conſilio.
tertio.incipi.ex his q̄ in themate. col.ij.vol.
v. Philip.decius.in.cōſilio.xxiij.in.iij.col.
⁊ in.cōſilio.xj. ¶ †Et ideo dici ſolet quod ſi 16
princeps cū clauſula motu proprio reſcripſe
rit:eius intentionis eſſe non preſumitur vt a
licui grauamen et preiudiciū inferatur.ſecū.
Bal.in.c.ad aures de reſcrip.et eſt.glo.no=
tabilis.in.clementi. ſi Romanus. in verbo
validā.de.preben.⁊ tradunt. Joan. Andre.
⁊ doc.in.c.ſi motu proprio.co.titu.li.vj. Ab
bas.et doc.in.c.j.col.viij.de.iudicijs.⁊.in.c.
cauſam.cl.ij.de.teſtibus. Anto.in.c.manda
tū.col.penul. poſt calderi.ibi.de. reſcriptis.
idē. Calderi.in.c.cū dilectus.de.iurepatro=
natus.dominic⁹.in.c.ſi propter.col. antepe
nul.de.reſcrip.li.vj. Franciſ.de curte.in. cō
ſilio.xxxv.incipi.ſtatuto.col. penul.in.fine.
Philip.decius.in. conſilio.xxxiij.in.ſi.col.
¶ †Et ex iſtis ſingulariter dixit. Cōpoſtel= 17
la.in.c.cauſamq̃ꝫ.de.reſcriptꝭ.quod ſi papa
alicui de beneficio prouideri mādauerit non
obſtante collatione alteri facta: intelligitur
de collatione inualida:ne videatur papa illi
ius queſitū tollere et ſic tertio preiuditiū in=
ferre. qꝺ dictū ibi Imola et cōmuniter. doc.
ſecuntur.dominicus.in.c. ſi poſtquā.col.ſi.
de.preben.li.vj. Alex.in.cōſilio.cclxvij.inci
pi.viſo titulo queſtionis.col.j.vol.ij.⁊.in.cō
ſilio.xxiij.incipi. viſo proceſſu. col.ſi.vol.v.
Socci in.cōſilio.clxiiij.icipi. viſa bulla.col.
vij.in.princi.vol.ij. Philip.decius.in.ꝺ.cō
ſilio.xxxiij.incipi. viſo puncto.i. penul.col.
et.in.cōſilio.xj.col.iiij.et in.cōſilio.cxcj.inci
pi.in cauſa.per totū.vbi copioſe illud dictuꝫ
examinat.et.in.ꝺ.c.ſuper eo. dn̄s preceptor
meus Franciſquinus curtius.in.cōſilio.pri
mo.incipi.facti contingentia.col.xvj. lancel
lotus galiaula.in.repeti.l.centurio.vbi dixi

D.

Ferdi.de loazes. J.U.doctor.

in eius appoſtillis.col.xxiiij.ff.de.vulga.et
pupi.ſubſti.et dixi late.in.d.repeti mea. titu
li.inſtitu.de iuſticia.et iure.in.princi.col.vj.
cũ ſequenti facit.tex.in.c.audita verſicu. qr
18 tamen de reſtitu.ſpolia. ¶+Benc facit qđ
inquit Archi.in.c.licet.viij.q.j.qđ ſi papa
mandat epiſcopo vt alicui prebendã confe-
rat: intelligitur cuz conſenſu canonicorum.
19 ¶+Et ideo notabilit̃ dixit. Imol.pº. Car-
di.ibi.in.c.tue.circa finẽ vſi: an autẽ habẽs
priuilegiũ.de.clericis non reſiden.quod ha
bens priuilegiũ quod fructus beneficiorꝫ dũ
eſt in ſtudio percipere poſſit: dbet intelligi cũ
licentia p̃lati. Sequit̃. Ioãnes de annania.
in.fi.col.penul.vſicu.quid autez.de. magiſ-
20 tris. ¶+Ali etiã dicitur: quod licet papa ac
tũ ex certa ſcientia cõfirmaret: non videtur
actũ in preiudiciũ tertij confirmaſſe.c. quã-
uis de.reſcrip.li.vj.et voluit. Bal.in. prelu
dijs feudorꝫ.col.xiiij.vſicu. itẽ dicit Andre-
as de yſer.quẽ ſequit̃.areti.in.cõſilio.xv. in
cipi Reuerẽdiſſime pater. in.v.col. Paor.
et doc.ꝛ ibi late p. Philip.deciũ.in.c.fi.col.
ij.de.cõfirmatione.vtili.vel.inutili. et i pul-
cro caſu traddit Barba.in.clementi. ꝛ ſi p̃n
21 cipalis.col.xiiij.de.reſcriptꝭ. ¶+Sic et pac
tũ inter principes de rebus hinc inde depre-
datis factũ: finita guerra in ſubditorũ preiu
diciũ et ſic tertij non valebit. vt notabiliter i
quiunt.hoſtien. Antonius.et alij.in.c.j.col.
ij.de iure.iurã.vt latius dici et qualit̃ proce-
dat declaraui ſupra in ſeptimo p̃ncipali fun-
damento in fauorez fidei adducto folio.xij.
col.xxxix.verſicu. et ad predicta bene facit.
22 ¶+Hinc dici ſolet qđ quando reſcripta pri-
cipis tertiũ lederent: per importunitatẽ ob-
tenta fuiſſe preſumerentur.l. reſcripta vbi.
Pau.de caſ.et.doc.C.de pecibus. impera.
offerẽ.l.j.cũ ſimi.C.de petitis bonorꝫ ſubla-
tis.li.x.et tradit. Ange.i.cõſilio.xxxvij.col.
ij.Alex.in.cõſi.xxxvij.incipi. in cauſa mota.
vol.j.Riminal.in.l.cauſas.et ibi.doc.in p̃n
23 cipio.C.de tranſactio. ¶+In oi eni caſu et
diſpoſitione ius illeſum tertio reſeruatur.l.
j.§.merito.et.§.ſi quis a principe.ff. neqđ in
loco publico.c.ex tuarꝫ tenore.de auctorita-
te et vſu palij.c. licet in corrigendis. de. offi-
cio ordinarij.facit.tex.in.c. cũ ſuper cũ ſimi-
libus.de.re iudicata quinimo cõtra mentez
principis eſt ius alterius tollere. vt inqt.tex.
notabilis in.l.nec auus.C.de emancipatio-
nibus liberorꝫ.ꝛ traddit. Barba.in.cõſilio.

xxiij.incipi. ſcripſit propheta. col. x. vol.j.
¶+Et ideo pulchre dixit. Antonius.in.c.j. 24
de.cõſtitutio.quod illa vba facias ſecunduz
voluntatẽ tuã non important voluntatẽ nõ
regulatã a iure reſpectu tertij.allegat lapuz.
allegatione.cxxv.quẽ refert et ſequit̃. Bar-
ba.alia ſimilia adducẽs.in.cõſilio.xliij. inci
pi. p̃clare ſcribitur.col.xvj.vol.j. Que ſunt
bene notanda pro intellectu.l.iiij.incipi.mã
damos q̃ contra las obligaciones.et.l.quin
te.incipi. por eſcuſar malicias delos deudo-
res titulo.viij.li.iij. in ordinamentis regali-
bus vulgarit̃ dictis las ordenãças reales de
caſtilla. Ex quibus clariſſime patet: predic-
tos paganos licet violent̃ et tiranorꝫ metu
baptizatos aduerſus eccleſiã et ſic aduerſus
tertiũ pro ſuo intereſſe cõparentẽ nullaten⁹
eſſe reſtituendos. ¶Et ideo cũ ipſi propria
auctoritate ad primeuos ritus mahomethi-
caſqꝫ cerimonias redierunt in magnuz fidei
nr̃e catholice vilipendiũ: heretici iudicandi
ſunt et tãquã heretici priuiendi. vt in.d.c. cõ
tra chriſtianos. de. hereticis.li.vj.eſt deciſ-
ſum. ¶Immo qđ peius eſt: quod ad predic-
tũ hereſis et appoſtaſie crimen perpetrãdũ:
ſuaſqꝫ mahomethicas cerimonias faciendũ:
nouas meſquitas ſeu ſinagogas audacter ꝛ
abſqꝫ aliqua correctione (qđ dolendum eſt)
prout fert̃ edificarunt: quod nullomodo eis
facere licuit.c.iudei.cũ ſimilibus.de.iudeis.
¶+Sunt tamen q̃ dicunt: qđ nõ nouas meſ 25
quitas et ſynagogas dicti pagani edificarũt:
immo veteres et antiquas repararunt: qđ il
lis a iure permiſſum eſt: vt ibi dicitur: et tra-
dit latiſſime. Iaſſo.in.l.ius autez ciuile.col.
ij.cũ ſequenti.ff.de.iuſticia.et. iure.et.in.l.j.
§.ſi quis edificiũ.ff.đ. noui operis nuntiatio
ne.feli.in.c. cũ acceſſiſſent.col. penul.i.glo.
fi.de.conſtitutio. Quia cum iam dicte vete-
res meſquite ſi aliquando fuerunt quod ne-
gatur penitus eſſent deſtructe et pro derelic
tis habite: nullatenus poterant redificari:
vt communiter. doc.in dictis locis conclu-
dunt: quidquid dicant moderni allegantes
dictum. Ange.in. aũcten.de non alienãdis
aut permutandis. verſicu. tex. itaqꝫ. colla-
tio.ij. Et quia latiſſime. Iaſſo.et.feli. mul-
ta notabilia dicta in propoſito adducunt: eo
rum dicta in propoſito referre non curo: ma
xime cum predicti pagani immo verius chriſ
tiani nec veteres nec nouas meſquitas habe
re poſſ.nt.

Col.LXIX.

SExto principaliter non obſtat
ſextum principale fundamentū
in fauorem dictorum paganorū
adductum: in quo dicebā quod
cum dicti pagani nō propria au
toritate ſed ſummi pontificis diſpenſatione
ad primeuos ritus redierunt: merito tanquā
diſpenſati per ſummi pontificis patientiaꝫ:
1 tollerandi ſunt. ¶ + Quia reſpōdetur. licet
enim verum ſit nonnunquam ſummi pon-
tificis patientiam ſeu tollerantiam vim diſ-
penſationis habere: illud non procedit vbi
ſcandalum ſeu peccatum ex tali diſpenſatio
ne in dei eccleſia inſurgere potuiſſet: qꝛ tunc
non eſt credendum ſummum pontificem diſ
penſare voluiſſe. vt late tradunt. Anto. pre-
poſitus. ⁊ omnes. in.c. quia circa de conſan-
gui. ⁊ affinitate. ⁊. feli. poſt alios. in.c.j.ď. tre
gua ⁊ pace. ¶ + Immo ⁊ quod fortius eſt qꝛ
2 etiam ſi hoc caſu diſpenſare voluiſſet mini-
me potuiſſet: vt latiſſime diximus in ſexto ⁊
ſeptimo principali fundamento in fidei fa-
uorem ſuperius adducto: cum ex tali diſpen
ſatione peccatum induceretur: ⁊ ad delinq̄n
dum ⁊ peccandum homines inuitarentur.
Et vltra ibi dicta quod in talibus ſcanda-
lum ⁊ peccatum nutrientibus nullam papa
diſpenſandi habeat facultatem: tenēt expreſ
ſe. Hoſtien. Anto. ⁊ omnes. vbi. Panor. in.
ſi. col. in.c. magne. de voto. Cardi. in. conſi-
lio. cxlvij. incipi. Redemptoris. col. ſi. circa
finē. ⁊. in. conſilio. cl. incipi. itaqꝫ redempto
3 ris. col. ſi. verſicu. ſexto quero. ¶ + Sicut ⁊
papa vbicunqꝫ eccleſie ſtatus decoloraretur
diſpenſare non poſſet: vt inquit. tex. notabi-
lis. in.c. ⁊ ſi illa. j.q. vij. ⁊ tenet. glo. in.c. req-
ritis. §. niſi rigor. in. verbo. vt pleriſqꝫ. ea-
dem queſtione. ⁊ tradit. ſpecu. in. titulo. de.
diſpenſa. §. nunc breuiter. verſicu. xij. ludo.
Roma. in. conſilio. cccxlv. incipi. circa pri-
mum conſultationis articulum. col. iij. verſi
co. quinimo. Egidius de bella mera. in. con
ſilio. xvj. incipi. factum eſt tale. col. penul. ꝟ-
ſicu. quarto probatur. ⁊. in. conſilio. xxviij.
incipi. in facto. col. penul. verſicu. tertiū mo-
tiuum. Et ideo inquit. tex. in.c. ſunt quidaꝫ.
ꝟſicu. vbi vero. xxv.q.j. Ubi vero apperte
dominus vel eius appoſtoli ⁊ eos ſequentes
ſancti patres ſententialiter aliquid diffinie-
runt: ibi non nouam legem Romanus pon
tifex dare: ſed potius quod predicatuꝫ alias
quod iudicatum eſt vſqꝫ ad animam ⁊ ſan-

Col.LXX.

guinem confirmare debet. Si enim quod do
cuerunt appoſtoli ⁊ ꝓphete deſtruere (quod
abſit) niteretur: non ſententiā dare ſed ma-
gis errare conuinceretur: ⁊ tradit etiam la-
te. Barba. in. conſilio. xvj. incipi. viſo pun-
cto. col. ij. ⁊. iij. vol. iiij. Quia cum dominus
corporis ⁊ ſic papa vel princeps iubet ea que
deo ⁊ ſanctis ſcripturis contraria ſunt: tunc
deo ⁊ ſic domino ſpiritus ⁊ non domino cor-
poris ⁊ ſic pape ſeu principi parendum eſt.
c. non eſt. c. ſi dominus. c. Julianus. cū plu-
ribus ſequentibus. xj.q.iij. ¶ Premaxime 4
quia in caſu quo talis diſpenſatio fieri poſ-
ſet: non eſſet in dubio preſumendum Sum-
mum pontificem in eccleſie ⁊ ſic tertij preiu-
dicium diſpenſare voluiſſe: vt latiſſime di-
xi in ſupraproxima quinta principali reſpō-
ſione ad quintum principale fundamentuꝫ
in paganorum fauorem adductum. verſicu.
vltimo licet multa. ¶ + Nec in dubio a dic- 5
torum iurium ſilicet. c. de iudeis. ⁊. c. maio-
res. ⁊. c. contra Chriſtianos diſpoſitione pa
pa recedere videretur. Cum in dubio talis
principis preſumatur eſſe voluntas qualis
de iure eſſe debet. vt. Bal. inquit. in. l. om-
nes populi. col. xix. ff. de. iuſticia. ⁊ iure. ⁊. in.
l. ex. facto. in. quarto notabili. ff. de. vulga. ⁊
pupila. ⁊. in. preludijs. feu. in. xij. col. ⁊. in.c.
j. col. ij. apud quem controuerſia feudi diffi-
niatur. ⁊. in.c. licet in corrigendis. de. officio.
ordi. quem ſoleo referre. in. repeti. §. diui. l. ſi
luis fami. in. xxiiij. charta. col. j. ff. de. lega. j.
Philip. decius. in. conſilio. xj. col. iiij. ⁊. in.
conſilio. xxxiij. col. penul. ⁊. in. ꝯſilio. xlviij.
col. ſi. ¶ + Sic ⁊ verba in reſcriptis appoſi- 6
ta debent ſecundum ius commune intelligi
⁊ equitati conformari licet hoc verba nō pa-
tiantur. c. cauſam qꝫ. ⁊ ibi. doc. cum ſimilibꝰ.
de. reſcriptis. ⁊ eſt. glo. ſing. in.c. paratus. in.
verbo ſi verba. xxiij.q.j. ⁊ tradit. Oldra. in.
conſilio. cclxviij. incipi. queſtio eſt. ad finē.
Hoſtien. in ſumma de reſcriptis. Bal. in. l.
oēs peregrini. C. cōmunia de ſucceſſio. ⁊. in.
l. vxor. C. qui accuſare non poſſunt. Fulgo.
in. cōſilio. lxij. incipi. ſtante ſtatuto. in. ij. col.
Calderi. in. cōſilio. ij. in. titulo. de reſcriptis.
Jaſſo. in. l. iuſticia. ff. de. iuſti. ⁊ iur. Barba.
in. d. conſilio. xliij. col. xvj. circa finē. vol. j.
ſicut dicimus in priuilegio. l. ſi quando. C.
de. inoficio. teſta. Et in ſtatuto. l. ſerui veſtri.
C. de. noxalibus. c. ex parte. el final. de. ver
borum. ſignific. Et in conſuetudine. c. cum

dilectus.ꝺ.conſuetu. Et in iuramento.c.ad
noſtram.el tertio.de.iure iurando. Et in in=
dulgentia.c.dilecto filio. ꝺ verboꝝ.ſigni.
Et quia.feli.poſt alios in.c.poſtulaſti de.reſ
criptis.⁊ in.dicto.c.j. de tregua ⁊ pace ponit
an ⁊ quando ſummus pontifex poſſit ⁊ i qui
bus caſibus tacite videatur diſpēſare: ad ei⁹
dicta recurrendum eſt.

Alia etiam ratione predictis pa
ganis diſpenſatio nō prodeſſet:
quia cuꝫ ⁊ ipſi data opera dolo
ſe ac affectate ad priſtinos rit⁹
⁊ mahomethicas cerimonias p⁹
predictum baptiſmum redierunt: vt poſtea
dictam tacitam diſpenſationeꝫ allegare poſ
ſent: merito in ſui fauorem ſilicet cuꝫ ipſis ta
cite fuiſſe diſpenſatum allegare nō poſſunt.
† Uulgatiſſima enim regula eſt: nemineꝫ
ex ſuo delicto comodum reportare debere.l.
j.in.principio.ff.ꝺ dolo.l.iij.§.ſi mecū.ff.ad
exhibendū.l.ſedet ſi per pretorē.§.ait ꝑtor.
ff.ex quibus cauſis maiores.l.itaq; fallo.l.
cū qui.§.is aūt.l.qui re.§.ſiquis alteri.ff.de
furt.l.non fraudanẽ.§.nemo.cū ſimilibus.
8 ꝺ regu.iur. † Et ideo dici ſolet: quod licet
regulariter cuilibet debitori vt bonis cedere
poſſit ſit beneficiū indultuꝫ: vt per totum ti=
tulum.ff.de ceſſione bonoꝝ.⁊.C.qui bonis
cedere.poſſ.⁊ ceſſio ſic facta plures effectus
operetur: tamen beneficium predictuꝫ ceſſio
nis non competit nec prodeſt ei qui in credi=
torum ſuoꝝ fraudem bona taliter diſſipauit
quod apparere non poſſint: ⁊ hoc ne ex ſuo
ꝺlicto inquitare dolo ⁊ improbitate comodū
conſequaẽ.tex.eſt vnicus et.ſing.iuncta pri=
ma expoſitione.glo.quaꝫ ibi ſecunẽ.Bar.⁊
Ange.in.l.fi.§.fi.ff.de hijs que in fraudē cre
ditoꝝ.idem tenet.Bal.in.l.j.in.ij.col.in q̄n
ta queſtione.C.ſi in fraudem.patro.⁊.in.l.
j.col.ij.C.qui.bo.cedere.poſſ.⁊.i.§.fi.⁊.ibi.
doc.maxime.Jaſſo.in.ij.col.in.fine.inſtitu.
ꝺ.actio.Ange.in.conſilio.cccxxix.incipi.be
neficium.in.fine.Pau.decaſ.in.l.etiam.§.
9 licet.ff.ſoluto matri. † Bene facit.tex.in.
d.§.licet.⁊ ibi doctores.vbi maritus q̄ prop=
ter eius delictum pauper factus fuit ex eo qꝺ
doloſe res dotales diſſipauit: beneficiuꝫ ſibi
a lege indultum ne conueniatur niſi in quā=
tum facere poſſit perdit.ad ideꝫ eſt.tex.in.l.
ſiquis dolo.in.princi.ff.de.re.iudica. Fa=
cit tex.ſing.in.l.penul.ff.de iure dotiū.per=
quem.tex.inquiunt.Bal.⁊ ſcribentes.in.c.

que in eccleſiarum.de.conſtitutio.quod be=
neficium ne quis vltra quā facere poſſit con
ueniatur: non competit ei qui doloſe ⁊ frau=
dulenẽ cauſam dedit ſue paupertati. † Et 10
per illum.tex.dixit.Bal.in.c.ſedes.de reſ=
criptis.quod paupertas que alicui captioſe
obuenit ſibi prodeſſe non poteſt. † Alibi 11
notabiliter conſuluit.Petrus de ancha.in.
conſilio.ccccviij.incipi.probata tanti viri ſe
uitia.quod ſtante ſtatuto quod mortua vxo
re in matrimonio vir dotem ſeu certam par=
tem dotis lucretur: ſi maritus malitioſe ⁊ da
ta opera vxorem in aliquam ciuitatem miſ=
ſit: vel ſi ꝟberibus ⁊ minis cauſam vxori ad
fugiendum dedit: quaꝫ poſtquam aufugit ⁊
in eius abſentia de adulterio accuſauit: ⁊ q̄a
non comparuit ⁊ propter eius contumatiaꝫ
fuit bannita: quamuis poſtea ſtante ſtatuto
hoc permittente eaꝫ occidat: non poterit dic
tam dotem ſeu dotis partem lucrari: cum ip
ſe hoc procurauerit ſeu tali rei cauſam dede=
rit.⁊ illud dictum tanquam peregrinuꝫ ⁊ ſin
gulare refert ⁊ ſequitur Auguſtinus arimi=
nenſis.in appoſtillis ad.Ange.in.tracta.ma
leficioꝝ.in verbo.che may adulterato la
mia dona.in.vj.col.verſicu.tu auteꝫ in hac
materia adde.⁊ Joannes lupus de palaci=
os Riuios.in.repeti.Rubrice.de.donatio.
inter virum ⁊ vxoreꝫ.folio.x.verſi.habet ali
um ⁊ quartum effectum.Hippolitus ꝺ mar=
ſilijs.in.l.j.§.cum quis latrones.col.ij.vbi
non nulla ſimilia ponit licet non ita copioſe.
ff.de.queſtio. † Facit.tex.in.l.ij.§.fi.ibi 12
nam ſi ipſe hoc affectauerit vel cauſam preſ=
titerit ⁊ que ibi tradunt.doc.ff.ſi quis cau=
tio.vbi venienti ad iudicium non ſuccuritur
quamuis a magiſtratu fuerit ꝺtentus ſi hoc
ipſe affectauerit ſeu procurauerit.facit etiaꝫ.
tex.in.l.⁊ qui data opera.ff.ex quibus.cau.
maiores.vbi affectanti ⁊ procuranti minime
ſuccurrendum eſt. † Et ex iſtis ſingulari= 13
ter.Bar.in.l.ſi vero.in.principio.ff.qui.ſa
tiſ.cogantur. Reprobat cautelam qua qui=
dam bononienſis doctor vſus fuit: qui cum
ſcholarem poteſtati repreſentare promitte=
re: ⁊ ſcholaris fugam arriperet: ipſum ſcho=
larem de alio delicto accuſauit ⁊ eum ex con
tumacia baniri fecit: credens ſe hac via a fi=
de iuſſione propter bannum ⁊ ſic proptẽ mor
tem ciuilem liberatum.vt.in.l.ſi deceſſerit.
eo.titulo.concludit tandem ibi.Bar.cau=
tellam predictam nullius fuiſſe valorijs: nā

Col. LXXIII.

licet per mortem ciuilem rei fide iuſſor q̄ eũ
repreſentare promiſſit ſit liberatus: hoc ta=
men non procedit quando fide iuſſor illud
affectauerit ⁊ procurauerit: ⁊ illud dictum.
Bar. ſecũtur ibi. doc. maxime. Alex. ⁊. Jaſ=
ſo. qui nonnulla ſimilia adducit. Idem te=
nent. Alberi. Ange. Sali. ⁊. doc. in. d. l. ſi de
ceſſerit. ⁊. Pau. decaſ. in. l. ſedet ſiquis. in.
principio. ff. ſi quis. cautio. facit. tex. in. l. ſi
cum. §. homo ſiſti. eo. titulo. ⁊ totus titulus
C. ⁊. ff. de. dolo. ⁊ totus titulus maxime. l. a=
pud celſum. in. principio. de doli mali ⁊ me=
tus exceptione. ⁊. tex. in. c. quoniam frequen
ter. §. porro. ibi ſed quia malitioſe ſe ipſũ oc
cultat ſeu quia impedit ne poſſit ad eum ci=
14 tatio peruenire. vt lite nõ conteſta. ¶ † Per
quem. tex. notat. Innocen. in. c. ad petitio=
nem. verſicu. ſinautem. de. accuſatio. quod
qui malitioſe procurat ne ad eum citatio per
ueniat: non eſt amplius etiam ad diffinitiuã
15 ſententiam citandus. ¶ † Alibi multum no
tabiliter tenet. Bar. in. l. ſiue autẽ. §. ſi duo
bus. ff. de. publiciana. quod licet publiciana
non detur contra titulo poſſidentem vt ibi:
tamen ſi titulus affectatus ⁊ procuratus fu=
iſſet: nihilominus aduerſus titulo poſſiden=
dem daretur. ⁊ propterea inquit ibi. Bar.
errare illos aduocatos qui videntes aduer=
ſarios habere publicianam: titulum habere
procurant vt ſic illum aduerſarium exclu=
dant: quod nihil eis prodeſt. Idem tenet.
Bal. in. l. cogi. verſicu. iuxta hoc quero. C.
de. petitio. here. ⁊. in. l. quotiens. verſicu. iux
ta iſtam partem. C. de. rei. vendica. ⁊. in. l. j.
col. fi. verſicu. ſed hic dubitatur. C. ſi plures
vna ſententia. condem. ſue. Joannes. An=
dre. i. additio. ad ſpecu. in. titu. de. cauſa. poſ
ſe ⁊ proprieta. §. nunc videndum. i fine. Jaſ=
ſo. in. §. ſed iſte quidem. in. v. col. verſicu. vl=
timo habetis. ⁊ in. §. actionum. col. xxxviij.
verſicu. Item pro alia. inſtituta. de. actio.
16 ¶ † Facit etiam. tex. in. l. vniuerſi. ſecundũ
vnam lecturam. glo. ibi. C. de legationibus.
li. x. perquem. Bar. ⁊. doc. concludunt: qd
officia publica ſeu dignitates que alias im=
munitatem ab oneribus preſtant: ſi tamen
ſint affectata ⁊ procurata vt tota die fit: im=
17 munitatem aliquã non preſtabunt. ¶ † Ad
predicta bene facit. tex. ſing. in. l. ſi ſeruꝰ plu
rium. §. ſi quis ante. ff. de. lega. j. vbi heres q̄
procurauit ⁊ cauſam prebuit vt ab eo tãquã
ab indigno bona auferantur: non per hoc ab

Col. LXXIIII.

oneribus hereditarijs excuſatur. ¶ † Per 18
quem. tex. inferunt ibi. Bal. Ange. Flora.
⁊ communiter alij quod ſi delinquens pcu=
rauit ſe coram officiali minoris curie vbi mi=
nor pena pro dlicto imponitur conueniri: ta
lis preuentio nihil operatur nec ſibi opitula
tur: quin proceſſus contra eum corã officia=
li maioris curie poſtea factꝰ valeat ⁊ teneat:
vt ei maior pena imponat̃. Et ſimiliter infe=
runt ibi: qd ſi delinquens ſe accuſari procu=
rauit ne iudex per iquiſitionẽ procedere poſ
ſet: talis affectatio ⁊ procuratio ſibi non pro
deſt nec iudicis inquiſitionẽ tollit. idẽ tenet.
Bal. i additio. ad ſpecu. in. titu. de. inqſitio.
in. ỽſicu incipienti quidã denũtiauit. ⁊ Bar
tholomeus cepolla. in. cautela. v. icipi. quã=
do quis delinqt. vbi limittat ⁊ declarat q̄ p.
Ange. ⁊. ſali. tradunt̃ in. l. q. de crimine. C.
d accuſatio. ¶ † Alibi. dixit. glo. notabilis. i. 19
clementi. j. in. ỽbo. ſcient̃. in. pnci. de. conſan
gui. ⁊ affinita. qd ignorantia affectata vel p
curata pdeſſe non debet cũ ſit pars ſcientie.
ad idẽ eſt. glo. in. c. ad falſarioꝝ. de crimie fal
ſi. ⁊. in. c. fi. §. vt aũt. in. ỽbo. ſcient̃. d. officio.
delega. li. vj. ⁊. in. c. cos. in. ỽbo. affectata. de
tẽpo. ordina. eo. li. ¶ † Per quã glo. dicti. c. 20
fi. notabilit̃ infert ibi. geminianus. qd ſtatu=
tũ ſeu diſpoſitio actũ ſcient̃ factũ puniens: af
fectatã ſeu procuratã ignorantiam includit.
quã decifionem pro valde notabili refert ⁊
ſequit̃. Jaſſo. in. d. l. ſi ſeruus pluriũ. §. ſiqs
ante circa finẽ. ff. de. lega. j. ⁊. feli. in. c. a no=
bis. in. pncipio. de. exceptio. ⁊ hoc eſt qd vol
uit. Bal. in. c. j. circa mediũ. qbus. mo. feu.
amittatur. in. vſibus. feu. ¶ † Alibi etiã dici 21
tur: quod licet per negligentiã capituli actus
ad epiſcopum deuoluat̃. c. irrefragabili. §. ex
ceſſus. de. officio. ordina. tamen ſi epiſcopus
hoc procurauerit nullatenus ad eum deuol
uitur. ſecun. Innocen. ⁊. doc. in. d. §. exceſſus
⁊. in. cum in cunctis. de. electio. ⁊. in. c. ij. de.
conceſſio. preben. Cardi. in. clementi. j. in. j.
nota. de. celebra. miſſarum. Et ad predicta
facit. tex. in. l. ſpadonem. §. fi. ff. de. excuſa. tu
torum. ⁊ in. §. Item tria onera ibi non affec=
tare. inſtitu. eo. titu. ¶ Hinc dixit. Anto. in.
c. propoſuiſti. in. vltima. col. de. foro. com=
pe. quod ille qui fuit cauſa et procurauit a
ſuperiore vocari: talis vocatio eum non ex=
cuſat. ¶ † Et ideo dixit. Bal. in margarita 22
ſua in ỽbo citatio. verſicu. citatus a rege. qd
citatꝰ a papa excuſat̃ licet nõ cõpareat corã

inferiore corã quo erat citatus: niſi taliter citatus ab inferiore ſe a papa citari ꝓcurauerit: quia tunc nullatenus excuſatur. ¶ Et
23 ad predicta benefacit quod volũt domini de Rota. deciſione. iiij. incipi titius et meuius. in antiquis. ſub titulo d teſtamentis. quod ſi curator prodigi ⁊ alij forte conſanguinei qui fuerunt ſolicitatores ad obtinendũ interdictũ contra illũ qui aſſerebatur prodigus: poſtea ipſi ſolicitatores fuerunt ab ipſo prodigo heredes inſtituti: ⁊ venientes ab inteſtato hereditatẽ prodigij volebant dicentes prodigũ non poſſe facere teſtamẽtũ. per. l. iſcui. ff. de. teſtamen. curator vero ⁊ ſolicitatores volebant probare quod non erat prodigus ⁊ ꝑ conſequens quod potuit teſtari et quod interdictio adminiſtrationis bonorũ fuit nulla: nullomodo dici curator et ſolicitatores ſunt audiẽdi: quia non poſſunt contra illud quod ſolicitarunt procurarunt et cauſaz derũt venire. quod dictum pro. ſingu. refert et ſequit. Franciſ. cremenſis. in. ſingu. xcvj.
24 incipi. curator prodigi. ¶ Alibi notabiliter dixit. Bar. in. l. ſi ſeruus. §. quod vero. ff. de furtis. quod ſi ambaſiator fuit cauſa et procurauit habere ambaſiatã ⁊ poſtea fuit in itinere derrobatus: non debent ſibi refici damna per cũ qui illũ miſit: licet ſi hoc ipſe non procuraſſet ſed requiſitus miſſus fuiſſet ſecus eſſet. ¶ Bene facit. tex. in. l. ſi mulier. in. princi. ff. quod metus cauſa. vbi ſi ille q̃ contra patronũ ſuũ fuit ingratus ne forte periclitaretur et in ſeruitutẽ redduceretur aliquid patrono dederit vel promiſerit: non poteſt poſtea metũ allegare cum et ipſe ad hoc cau
25 ſam dederit et procurauerit. ¶ Bene etiã facit que tradunt. Bar. Ange. Imol. ⁊ doc. in. l. mulier. §. cuz proponeretur. ff. ad trebelia. de filia malitioſe fructus fidei cõmiſſi. diſſipante quod debeat eos in dotez cõputare. ¶ Alibi dixit. Bar. in. d. l. j. §. cum quis latrones. ff. de queſtio. quod ſi duo erant littigantes et reus videns quod actor non habebat niſi vnũ teſtem ad ſuã intentionem probandã: malitioſe tali teſti alapam dederit: et poſtea cũ ille teſtis contra cuz produceretur quod erat ſuus inimicus oppoſuit: non. ꝓpterea teſtis a teſtimonio ferendo repellit ſed iudicis arbitrio relinquitur cũ ipſe reus talem inimicitiã procuraſſet. Idem tenet Abbas. in. c. repellantur. circa finẽ. et ibi. feli. de accuſatio. Bal. in. l. ſedet ſiquis. §. illud. et ibi. Alex. ff. ſi quis cautio. et in. l. ij. §. ſed et ſi agãt. et ibi lanzelotus decius. ff. de. iudicijs. et. in. aũc. ſi dicatur. ẜſicu. modo queritur. C. de teſtibus vbi loquitur in accuſante malitioſe teſtẽ contra eum productũ. ideꝫ tenet ipſe. Bal. in. l. athelete. §. amplius. per. tex. ibi. ff. de. excuſa. tutoꝝ. Romana. in. l. ſemel mora. in. penul. col. et in. l. facere poſſe. in. ſ. notabili. ff. ſoluto. matri. Joan. andre. in. c. ſi. de. teſtibus. ⁊ in. additio. ad ſpẽ. in. titulo. de. arbitris. §. finitur. verſi. itez ſi capitales. Floria. in. l. iij. in. princi. col. ij. ff. de teſtibus. Barba. in. c. j. col. iiij. de. iudicijs. Philip. decius. in. conſilio. clxiij. incipi. in cauſa matrimoniali. col. viij. circa principiuz. ¶ Et 27
de tali fraude et malitia conſtare videtur q̃ndo teſtis fuit ꝑcuſſus ſeu accuſatus poſtquã in iudicio fuit productus. vt inquit. Bal. in. d. §. illud. ſuppra allegato. Et idem ſi in iudicio nõ fuit productus ſed lis fuit mota vel iaz preparata. vt tradit Franciſ. de arectio. in. l. ad teſtũ. in. principio. col. iiij. circa finẽ. ff. de. teſtamen. vbi ſequitur dictã opinionẽ. Bar. ¶ Et in ſimili inquit: quod ſi patro 28
nus fraudulenter famulum expulſit vt eum poſtea in teſtẽ producere poſſet: fraus ſua ꝓdeſſe ſibi non debet. refert. Bal. ita tenere: in. l. nihil. in. ꝑnci. ff. d inoficio. teſta. ¶ Et 29
ex iſtis dici ſolet: quod licet teſti qui iuratus dixit ſe inimicũ illius contra quẽ producitur non ſit credenduz nec de eius dicto ſeu teſtimonio curandũ: tamen ſi hoc in fraudem et malitioſe dixiſſet: parti non prodeſſet: et nihilominus teſtimoniũ eius valeret. Crimen enim vel pecatũ in fraudẽ euitendi teſtimonij comiſſum nullatenus teſtẽ a teſtificando repellit. vt tradunt. doc. et ibi late. feli. in. c. inquiſitionis. §. tertie dubitationis. in tertio notabili. de. accuſatio. ¶ Hinc dicitur: q̃d 30
licet quando per iudicem maleficioꝝ contra aliquẽ abſentem proceditur: ſi aliquis excuſator tẽpore citationis abſentis compareat dicendo citatũ adeo in longinquis partibus fore abſentẽ quod citationis noticia ad eum peruenire non poteſt: et requirendo vt non volit iudex contra ipſum procede: offerendo ſe in continenti probaturũ citatũ in dictis lõginquis partibus eſſe: ſi iudex talẽ probationez non admiſſit proceſſus poſtea factus ſit nullus: et in caſu quo excuſator non ſe obtulit in continenti probaturũ valeat proceſſus et tamen debet in integrũ reſtitutio ex cauſa

inſte abſentie ſi petatur concedi. vt multum notabiliter decidit. Bar. in. extrauagāti. ad reprimendū in. glo. in. ꝟbo. neglexerit. quē refert et ſequitur Maria. Socci. exclamās et dicens eſſe menti tenendū et per doctores non tactū ſed quotidie in practica venire. in repeti. c. veniens. in. lix. col. ꝟſicu. item quero quid ſi infra terminū citationis. de. accuſatio. ſubiungens procedere et locū ſibi vindicare etiā ſi ex forma ſtatuti contumax pro confeſſo haberetur: Hoc tamen nō procederet vbi talis abſentia affectata et procurata fuerit. Ita notabilit limittat et dclarat. Thomas. ferratins. in. cautela. xviij. incipi. iudex
31 maleficioꝝ. ¶ † Alibi etia dicitur: quod ſi aliquis quendā mortifere vulnerauerit: et vt a pena homicidij excuſaretur vt ab alio ille mortifere vulneratus exanimaretur procurauerit: licet poſtea ab alio fuerit exanimat? nihilominus primus vulnerans de homicidio tenebitur: quia malitia ſua ⁊ cū hoc ipſe procuraſſet ſibi prodeſſe non debet. vt notabiliter iquit. Bal. in. l. ita vulneratus. ff. ad legē aquiliā. vbi inquit quod quidē vulnerantis aduocatus dedit ſibi conſilium quod mortifere vulneratū faceret in totū per aliū exanimari ex eo quod poſtea non teneretur niſi de vulnere: et dicit ibi. bal. quod dignū premiū aduocati fuiſſet laqueus. quē refert ⁊ in hoc ſequitur. feli. in. c. decetero de. homicidio. bartho. Cepolla. in. cautela. v. incipi. quando quis. Hippolitus de marſilijs. in. l. j. in. xj. col. in. princi. ꝟſicu. decimo quinto. ff. ad. l. Corne. de ſicca. de qua queſtione an et quando primus mortifere vulnerās de homicidio teneatur ſi alius poſtea vulneratū exanimauerit ⁊ primus vulnerans hoc non affectauerit nec procurauerit: q̄ eſt notabilis ⁊ ardua queſtio videnda ſunt ſi deo licuerit ea que latiſſime per plures. col. ſcripſi. in. l. ſi. in diſtinctione. bar. ff. ad. l. Corne. de. ſicarijs. bene etiā faciunt in propoſito q̄ copioſe eſcripſi in. l. itaq̄ fullo. ff. de. furtis. ⁊ in. l. j. ff. de penis vbi dixi de illo qui data opera ⁊ fraudulent vt penā delicti euitare poſſet ſe clericū fecit. ¶ Deo tamen fauente aliquādo ſcripta mea ſuper nono ⁊ decimo. ff. noui. a titulo de priuatis delictis vſq̄ ad titulū de appellationibus mandabunt impreſſioni. quoꝝ libroꝝ iura interpretatus ſumdū eſſē per rebelles ⁊ tiranos tēpore ſue rebelionis perſecutus: ⁊ delictoꝝ materiā practicabilē

ac quotidianā in varijs diuerſiſq̄ locis diſperſam talit quod laborioſe vel fortuito inueniebat quod in ea querebatur cōprehenſo manipulo recolegi: ⁊ talit ordinare ⁊ i ſuo proprio loco ponere cōnatus fui: quod querentibus facilis inuentio dabit. Ex quibus patet quod cum predicti pagani data opera doloſe ⁊ affectate ad primeuos ritus ⁊ mahomethicas cerimonias redierunt: talis affectatio eis prodeſſe non debet.

ET ſic ex predictis ⁊ alijs que pro nunc omittere decreui cū tēpus maiora nō patiat: Illuſtriſſime ac Reuerendiſſime preſul ſatis remanet enucleata ⁊ defenſata hec mea immo verius Reuerēdiſſime dominationis veſtre opinio: ſuper qua q̄ſtione licet pleriq̄ canonū ac legū interpretes quoꝝ calciamenta minime ſoluere dignus eſſē: in ſancta ac generali cōgratione ſuper hoc facta ⁊ celebrata rectiſſime ſubtilit ⁊ miraculoſe prout audiui locuti ſunt. Ego tamen omniū dotoꝝ minimus prout ſemper tenui nūc teneo ⁊ cōcludo: huius regni valentie paganos quantūcunq̄ per vi ⁊ tiranoꝝ metu baptizatos baptiſmi ſacramentū ſuſcepiſſe: ⁊ ad noſtrā fidē catholicā infuturū ſeruandā cōpellendos eſſe: a qua opinione vſq̄ in hodiernū diē neminē reperio iniure noſtro diſcreparre. Et ſi aliq̄ in hoc noſtro valētie regno cōtrariū tenere nitunt: iura ignorare vel in diabolica recitate eos viuere credendū eſt. ¶ † Et hanc noſtrā opinionē in ſpecie tenuit, hoſtienſis. in. ſumma. tituli. de. baptiſmo. ꝟſicu. quid ſit eius forma. col. iiij. ibi. quid d̄ hijs qui baptizant inuiti. ⁊ tituli. de. iudeis ⁊ ſarracenis ꝟſicu. et inquibus grauentur. ibi. quāuis autē non cogantur. Petrus. de ancha. ⁊ omnes. in. d. c. contra chriſtianos. de. hereticis. li. vj. Panor. ⁊ omnes in. d. c. maiores. de. baptiſmo. Archi. prepoſitus. ⁊ alij in. d. c. de iudeis. xlv. diſtinc. Archiepiſcop? Floren. in. iij. parte ſumme. titulo. xiij. §. ix. ſilueſter. in. ſua ſumma ſummaꝝ. in. verbo. baptiſmus. in. iiij. parte. verſicu. ſeu. §. xiij. Angelus de clauaſio in ſua ſumma in. ꝟbo. baptiſinus. vj. verſicu. vj. ⁊ multi alij hanc ſententiam tamquam indubitatam tenuerunt. premaxime Panor. ⁊ doc. in. c. ſacris. de hijs que vi metuſue cauſa fiunt ⁊. in. c. cū locum. cum ſimilibus. de. ſponſa. taliter q̄d nō reperio doctorem aliquem ab hac opinio

2 ne diſcrepaſſe. ¶ + Et vt nihil ommitaꝝ ideꝫ
tenerunt theologi. ſignanter ſanctus Tho-
mas. ſuper quarto ſententiarum. diſtinctio-
ne quarta. queſtione. tertia. articulo. ſecun-
do. verſicu. reſpondeo dicendum ad primaꝫ
queſtionem: vbi inquit. quod idiſpoſitio vo
luntatis characteris impreſſionem non im-
pedit: dum modo aliqualis ſit voluntas ſuſ
cipiendi ſacramentum. Idem ſanctus Tho
mas. diſtinctione. ſexta. in. j. q̄ſtione. articu-
lo ſecundo. circa finem. verſiculo ad tertiam
queſtionem dicendum. loquendo de illo qui
mortis timore vel ſupplicijs baptiſmi ſacra-
3 mentuꝫ ſuſcepit. ¶ + Idem etiam tenet ſan-
ctus Bonauentura ſuper quarto. in articu
lo ſecundo. queſtiōe prima. vbi inquit quod
ſi aliquis vult circa ſe fieri illud quod eccle-
ſia facit magis quaꝫ perire: recipit ſacramē
tuꝫ: nulla habita conſideratione an credide
rit vel ne: ſiue gratiam habere voluerit vel
non: quia licet in illo non ſit voluntas meri-
toria: eſt tamen conſenſus ⁊ voluntas. nec ta
lis eſt ſimpliciter inuoluntarius: quia cum
talis exteriꝰ velit ſacramentuꝫ recipere: vult
aliquid in ſe fieri. ⁊ ponit exemplum in ponē
te thura timore mortis ad idola: vt ⁊ ipſe q2
conſentit ⁊ peccat ſacrificare dicatur. ¶ Hāc
etiam ſententiam tenuit ſubtilis Scotus. ſu-
per quarto ſententiarum. diſtinctione quar
ta. i quarta queſtione. verſicu. hic diſtiguo.
ibi. de tertio membro. vbi inquit. quod ſunt
quidam diſſentientes qui baptizari nolunt
ſub conditione vel ſecundum quid: ſilicet ſi
aſſequi poſſent ſine baptiſmo quod per bap
tiſmuꝫ aſſequntur: vt qui baptizantur vt vi
taꝫ redimant: nolent tamen baptizari ſi abſ
qꝫ baptiſmo vitam poſſent conſeruare. ⁊ tali
bus licet quantum ad deum ⁊ baptiſmi veri
tateꝫ nulla ſit dubitatio: quia cuꝫ animo pe-
nitus diſcentiant licet exteriori ſigno recla-
ment ſiue non: baptiſmum minime ſuſcipi-
unt. Tamen quantum ad eccleſie iudicium
que de manifeſtis iudicat: ⁊ taceteꝫ preſum
mit conſentire: aliter dicendum eſt. ⁊ conclu-
dit tales ad fidei obſeruantiam eſſe cogen-
dos: nec propꝫ hoc vt ipſe dicit redargui po-
teſt eccleſia: quod talibus nolentibus nec ta
men reclamantibus fieret iniuria. minꝰ eniꝫ
malum ſecundum cum eis eſt: quod inuiti le
gem ſeruent chriſtianam: quam quod impu
ne contra eam eiſ agere permitatur: quia mi
nus malum eſt aliqua bona agere ⁊ mala fu

gere: quam libere ⁊ impune mala perpetra-
re ⁊ bona omittere. ¶ Eandem opinionem
eius verba referendo tenuit. Gabriel Biel.
in quarto ſententiaruꝫ. diſtinctione quarta.
queſtione ſecunda. quaſi ad principiuꝫ. ver
ſiculo. alij ſunt diſſentienteſ. ¶ Hoc etiam te
nuit Ricarduſ de media villa ſuper dicto q̄r
to ſententiarum. diſtinctione ſexta. articulo
tertio. in ſecunda queſtione. verſicu. reſpon-
deo quod duplex eſt cohactio. vbi iquit: qꝺ
ille qui terroribus atqꝫ ſupplicijs violenter
trahitur: ⁊ ne detrimentum incurrat baptiſ-
mi ſuſcipit ſacramentum: talis ſicut ⁊ is qui
ficte ad baptiſmum accedit: characterem ſuſ
cipit chriſtianitatis impreſſum: ⁊ ipſe tāquā
conditionaliter volens licet abſolute non ve
lit: ad obſeruantiam fidei chriſtiane cogen-
dus erit. Immo plus dicit: quod ſi ille qui
cogitur non cōſentiat interius quod aliquid
fiat in eo: nec in generali: nec in ſpeciali: nec
in actu: nec in habitu: ſed ſolum de eius locu
tione conſtet: ſemper eccleſia taleꝫ preſumit
interius conſenſiſſe: ⁊ per exteriorem conſen
ſum concludit illud ad fidei chriſtiane obſer
uantiam eſſe cogendum. ¶ Idem tenuit Io
annes de maioris. in quarto ſententiarum.
diſtinctione quarta. queſtione ſecunda. i ter
tia ⁊ quarta propoſitione. ⁊ alij multi theo-
logi idem tenuerunt ſuper dicto quarto ſen-
tentiarum. Et quia non ſum theologus ſa-
tis eſt predicta vidiſſe. cetera viri docti ⁊ in-
genioſi per ſe videre poterunt. Ex quibus p̄
dicta noſtra opinio ſatis remanet fundata ⁊
defenſata.

Sed quia abſurduꝫ eſt quod dic 1
ti pagani ſic baptizati amplius
in ſuis mahomethicis erroribuſ
⁊ cerimonijs tollerentur: quia
quatenus diutius tollerantur:
⁊ diutius in ſua praua ſecta viuere permitū-
tur: eatenus deus indignatur: ⁊ grauiꝰ pec-
catum committitur: grauiorqꝫ pena inde ſpe
ratur. c. ſi. cum concordantijs ibi per docto-
res traditis. de conſuetu. c. non ſatis. c. cum
eccleſie corpore. de. ſimonia. ⁊ in. extrauagā
ti qui ſint rebelles poſt principium. c. j. ꝺ cle-
rico. percuſore. c. ad abolendam. de. hereti.
l. vnica cum ſimilibus. C. de. exactoribuſ. li.
x. ⁊ traditur per. glo. in. c. hoc veſtre. xj. diſ-
tinc. per. tex. in. c. hij qui. xv. q. viij. per. glo.
in. c. vnum operarium. §. criminiſ. in. verbo.
criminale. xxv. diſtinc. ⁊ i. c. immitare. vj. q.

Col. LXXXI.

j.ꝛ.in.l.quicunq;.C.de ſeruis.fugiti.p. Pa
nor.ꝛ.doc.i C acrapula.ď.vita.ꝛ honeſta.
cleri.per.Bar.ꝛ doc.in.l.nunquam plura.
vbi late ſcripſi.ff.de.priuatis.delic.ꝛ in.l.
vulgaris.ff.de.furtis.per.doc.in.l.iij.C.de
epiſcopa audien.per.feli.ꝛ doc.in.c.at ſi cle=
rici.§.de adulterijs.col.ſi.de iudicijs. Jdeo
neſceſſarium eſt: vt cum celeritate ꝛ tempe=
2 ramento ſuper hoc prouideatur. ✝ Debẽt
enim iudices in correctione peccantium feſti
nare: ne propter delinquentium peccata de=
us omnipotens flagella ꝛ peſtes mittat. vt i=
quit tex.notabilis.in.c.ſiquis igitur violen=
3 tos.xxiij.q.iiij. ✝ Quia ſummum remedi
um in peccatoribus eſt accelerata correctio.
vt tradit practicus papienſis in forma inqui
4 ſitionis.col.j.in.ſine. ✝ Nec valeret ſtatu
tum diſponens quod exceſſus non corrigan
tur.ſecunduz. Jnnocen.in.c.ad noſtraz.in.
fine.de.appellatio.quem refert ꝛ ſequitur.
Bal.in.l.de quibus.col.xij.verſicu.ex pre=
dictis.ff.de.legibus. Joannes. Franciſcus.
Balbus.in.tractatu preſcriptionum.in q̄r
ta parte quarte partis principalis.verſicu.
5 ſecundo quero.col.ij.in medio. ✝ Jmmo
iudex.qui exceſſus corrigere diſſimularet:
mortaliter peccaret.vt traditur per.feli.i.c.
j.col.ij.v̾ſicu.i dignitatib⁹.ď tregua ꝛ pace.

Fertur enim publice in hac velẽ
tinenſi ciuitate. Ceſaream ac ca
tholicam Maieſtatem Caroli
imperatoris ꝛ regis noſtri inuic
tiſſimi ꝛ chriſtianiſſimi: determi
nationem ſeu tantorum patrum reſolutionẽ
ſuper hoc in tam ſancta congregatione per
illuſtriſſimam dominationem veſtram con=
gregata: magnanime cum magno fidei fer=
uore prout ſolitus eſt: approbaſſe: laudaſſe:
ratamq; ꝛ firmam habuiſſe: exequendamq;
6 iuſſiſſe. ✝ Regum enim eſt: eccleſiam ca=
tholicam defendere hereſeſq; repellere.c.q̄n
do.c.ſi eccleſia.verſicu.quomodo.xxiij.q.
7 iiij. ✝ Et ideo omnipotens deus ſemper in
omnibus imperatori ꝛ regi noſtro propicius
fuit: vt per experientiam quotidie in multis
demõſtratuz fuiſſe cognoſcimus. Maxime
hijs proximis lapſis diebus: quando hoc p̄
ſenti anno milleſimo quingenteſſimo viceſſi
mo quinto in illo continuo ac aſpero italie
bello prope Papienſem Lombardie ciuita

Col. LXXXII.

tem vbi litteris operam dedi: deuictis: truci=
datis: debellatis: mortuiſq; gallis in magna
multitudine: per Jmperatoris Caroli ꝛ do=
mini regis noſtri viceregem: capitaneoſ: ſiue
belli ꝛ ſui exercitus duces: magna cum victo
ria ꝛ abſq; noſtre Hiſpanie exercitus leſione:
Franciſcus ille francorum rex captus fuit: ꝛ
hodierno die lõbardie cuz infinitis regni ſui
magnatibus atq; nobilibus captus detine=
tur: res enim miranda. Nec abſq; miſterio ꝛ
dei iudicio hoc factum fuiſſe credendum eſt.
Ex eius enim captione magna pax ꝛ tranq̄=
litas inter chriſtianos principes deo ducen=
te ſperatur. quod ꝛ d̄us concedere dignetur.
Nam ex bello arduo ſemper pacem ſuccede
re videmus. ✝ Quia pax non queritur vt 8
bellum exerceatur: ſed belluz geritur vt pax
acquiratur. vt.inquit tex.in.c.noli exiſtima
re.xxiij.q.j. Et cum iſtis cum laude omni
potentis dei eiuſq; ſacratiſſime matris virgi
nis marie huic queſtioni ſeu tractatui finem
impono. Et q̄a ſcio vel lapſu lingue vel mul
tiloquio aliquando etiam viros excelſos de
feciſſe. Hoc opus emendandum ꝛ corrigen=
duz omnibus traddo. in quo ſiquid maledic
tum reperiatur: etati ꝛ ingenij mei paruitati
imputetur: ſi vero bene: non mihi ſed omni=
potenti deo atribuendum eſt. aduertendum
tamen rogo quod licet per impreſſorum cul
pam ꝛ errorem in quibuſdam meis repetitio
nibus communiter impreſſis ſcriptum repe
riatur: me ciuez ciuitatis Murtie fuiſſe: veri
tas tamen eſt: non murtie ſed Oriolenſis ci=
uitatis ex Valentie regno habitatorem fuiſ=
ſe ꝛ eſſe: origineq; ex Galicie regno ex mi=
litibus ď loazes habuiſſe. Vale illuſtriſſime
ac Reuerendiſſime preſul Hiſpaniarum de
cus. meumq; preſidium.

Finis.

Explicit ſingularis ꝛ perutilis queſtio ſeu
tractatus ſuper noua paganoruz huius reg
ni Valentie conuerſione: editus per accutiſſi
mum. J. V. doctorem dominum ferdinan=
duz de Loazes Oriolenſis ciuitatis habita
torẽ: ſancteq; inq̄ſitionis dicti regni aduoca
tũ fiſcalem: impreſſus Valentie per Joannẽ
Jõfredũ: expenſis dicti d̄ni Ferdinãdi ď loa
zes. die. xxix. mẽſis Ap̄lis. Anno. d̄ni. 1525.

¶ Repertoriū accutiſſimi. J. U. doctoris. dñi Ferdinandi deloazes eorumque ī ſuo tractatu ſeu queſtione noue conuerſionis paganorum huius Ualentie regni continentur.

¶ Actus.

¶ Quod de aliquo actu iudicatur: debet de re iudicari ſine qua actus expediri nō poteſt. col. iiij. nu. xiiij.

¶ Actus contra legis diſpoſitionem factus nullus eſt. col. ix. nu. j. niſi aliqua ſpeciali lege ſuſtineretur. col. lviij. nu. j.

¶ Taliter iudicandum eſt vt actus potius valeat quam pereat. col. liij. nu. j. cum ſequentibus.

¶ Affectatio.

¶ Affectanti ꝛ procuranti aliquid: ſua affectatio ſibi prodeſſe non d̄bet. col. lxxj. verſi. alia etiam ratione cum pluribus ſequētibus. columnis.

¶ Animus.

¶ Animus hominis a ſolo deo cognoſcitur. col. xlix. nu. j.

¶ Demones niſi per exteriora animos ꝛ hominum cogitationes ſcire non poſſunt ibidem. nu. iiij.

¶ Animus hominis per teſtes minime probari poteſt. ibidem. nu. vj.

¶ Ex actibus exterioribus animus adeundi hereditatem colligitur. ibi. nu. vij.

¶ Animus non redeundi per exteriora cognoſcitur. col. l. nu. viij.

¶ Animus donandi per coniecturas declaratur ibi. nu. xj.

¶ Per verba exteriora loquentis animus comprehenditur. ibi. nu. xiiij.

¶ Facta fortiora ſunt ad declarandum animum quam verba. ibi. nu. xv.

¶ Per alicuius prefationes: admonitiones: ꝛ ſuaſiones aīus eiꝰ cognoſcit̄ ibi. nu. xvj.

¶ Nullum eſt maius animi teſtimoniū quā qualitas expreſſa verborum ibi. nu. xix.

¶ Anima.

¶ In dubio plus anime quam cunctiſ rebus fauendum eſt. col. lv. nu. j.

¶ Anima etiaʒ filijs excepta legitima eſt anteponenda. ibi. nu. ij.

¶ Apellatio.

¶ Clauſula appellatione remota ſuuʒ effectum operatur reſpectu partium: nō vero reſpectu tertij pro ſuo intereſſe comparentis. col. lxv. nu. x.

¶ Si ſtatutū remouet appellationē in iſtrumento garentigiato: non cenſetur remota appellatio quo ad tertium. ibi. nu. xj.

¶ Titulus nil nouari appellatione pendēte non habet locum cōtra tertiū. ibi. nu. xiij.

¶ Baptiſmus.

¶ Per baptiſmuʒ quis ſpiritualit̄ matrimoniū contrahere dicitur. col. iij. nu. xj.

¶ Per baptiſmū quis ſpiritualiter renaſcit̄: ꝛ membrū chriſti efficitur: et originale ꝛ actuale peccatum remittitur. ibi. nu. xij.

¶ Babtiſmus fundamentum et ianua eſt aliorum ſacramentorum: et abſqʒ baptiſmo matrimonium carnale contrahi non poteſt. col. iiij. nu. xiij.

¶ Contra baptizatos per metū ad primeuos ritus redeuntes tanquam contra hereticos. et ſicut contra fautores hereticorum ita contra fauctores et talium defenſores erit procedendum. col. xvj. nu. j.

¶ Minus malum eſt quod per vim et metum baptizati: inuiti et per penas legem ſeruent chriſtianam quam ſuſceperunt: quaʒ quod impune contra eam eis agere permittatur. col. xxj. nu. iij.

¶ Papa quod non poſſit diſpenſare cū paganis violenter et per metū baptizatis vt ad primeuos mahomethicos ritus redire poſſint in. ſexto fidei fundamento. col. xx. per totū illud fundamentū. cū ſequenti.

¶ Cathecumini ſi durante tempore. xl. dierum baptizati fuerint ſacramentum baptiſmi ſuſcipiunt. col. xliij. nu. iij.

¶ Violenter ſeu meticuloſe baptizati ſi poſt violentiā et poſt baptiſmum in baptiſmo perſeuerarunt: baptiſmum ratum habuiſſe viſi ſunt. col. xlv. nu. j. cum ſequenti.

¶ Ficte baptizatus baptiſmi ſuſcipit ſacramentum. col. lij. nu. xxvij.

¶ Ut baptiſmi ſacramentum alicui imp̄ma

tur nō liber cōſenſus ſuſcipientis reqritur ſed exterior volūtas ſufficit.col.lvj.nu.vj.

¶Ad baptiſmū ſuſcipiendum infideles per principē cogi poſſunt.col.lix.cū ſequēti.

¶Cum per baptiſmum infideles meliores facti ſint ꝛ publica vertatur vtilitas: cogēdi ſunt vt baptiſmum etiam violenter receptum ratum habeant.col.lxj.nu.j.

¶Baptiſmus per violentiaꝫ conditionaleꝫ et ſic metu mortis receptus quod ſit validus et ſeruendus: et quod taliter baptizati ſacramentum baptiſmi ſuſceperint: et fidem catholicaꝫ ſeruare cōpellantur: multi doctores theologi et canoniſte communiter hoc tenuerūt: quos refero.in.lxxviij. et.lxxix.col.

¶Indiſpoſitio volūtatis in baptizato caracteris impreſſionē nō impedit. col.lxxix.nu.2.

¶Beneficium.

¶Baptizati violenter et metu mortis cū per eccleſiam ſint a morte liberati: et ab eccleſia tantū beneficiū aſſecuti: non debēt cōtra eccleſiā reclamare.col.xlv.nu.vij.

¶Habens priuilegium qđ fruct⁹ beneficiorū dū eſt in ſtudio pcipere poſſit: debet intelligi cū licentia prelati.col.lxvij.nu.xix.

¶Beneficium ceſſionis bonorum non prodeſt ei qui in ſuorum creditorum fraudeꝫ bona diſſipauit.col.lxxj.nu.viij.

¶Marit⁹ qui doloſe res dotales diſſipauit beneficium ne conueniatur vltra quaꝫ facere poſſit amittit.ibi.nu.ix.

¶Citatio.

¶Qui malitioſe affectauit et procurauit vt ad eum citatio non perueniſſet: non ē amplius etiam ad difinitiuam ſententiam citandus.col.lxxiij.nu.xiij.

¶Citatus ab inferiore licet poſtea a papa citatus fuerit non excuſatur ſi corā inferiore non cōparuerit: quādo malitioſe a papa citari pcurauerit.col.lxxiij.nu.xvij.

¶Conſuetudo.

¶Conſuetudo ſeu ſtatutum per quod quis ad delinquendū inuitatur quod non valeat pleniſſime ſcripſi: ꝛ multa egregia dicta adduxi in ſexto fidei fundamento.col. xx. cum pluribus ſequen. et. vide.īfra. in verbo delictum.

¶Licet conſuetudo rationabilis et iniuſta non teneat: poteſt tamen ſi ſcandaluꝫ immineret tollerari.col.xxxvj.nu.j.

¶Conſuetudo contra ius gentiuꝫ licet non valeat: valebit tamen vbi publica vtilitas immineret.col.lxij.nu.iij.

¶Confirmatio.

¶Papa licet actum ex certa ſcientia confirmet: non videtur actum in preiudiciuꝫ tertij confirmaſſe.col.lxvij.nu.xx.

¶Contractus.

¶Non valet contractus per carceratos celebratus: qui a carceribus extrahuntur ꝛ ſtatim facto contractu retrodūtur et practica aduocatorum ſimilia facientium dānatur.col.ix.nu.iij.

¶Princeps ex contractu cum ſubdito facto obligatur: taliter quod poſtea de poteſtatis plenitudine contrauenire non poteſt. col.xliij.nu.ij.

¶Deus ſi contraxiſſet: ex premiſſione obligaretur.ibi.nu.iij.

¶Licet contractus factus per carceratū nō valeat: valebit tamen vbi fauorabilis et vtilis erit carcerato.col.lviij.nu.ij.

¶Cor.

¶Lingue imperator eſt cor.col.l.nu.xvij.

¶Lingua eſt preco cordis.ibi.nu.xviij.

¶Preſidentes ꝛ aſtuti iudices in conſpectu ſuo de crimine difamatos venire faciunt: vt qua conſtantia: qua trepidatione: quo vultu loquantur intelligāt: hec eni ſigna qđ in corde latet dclarant.col.lj.nu.xxij.

¶Homo videt ea que patent: deus autem intuetur cor.ibi.nu.xxij.

¶Per exteriora dclarantur cordis ꝛ animi ſecreta interiora. ff. J. in ꝟbo exteriora.

¶Damnatus.

¶Damnatus ad mortem ſi dū laqueo ſuſpenderetur effracto laqueo cecidit i terrā: credenduꝫ eſt hoc miraculoſe fuiſſe factū: et ideo liberandus erit.col.xix.nu.xj.

¶Delictum.

¶Delicta puniuntur etiam ſi ex delicto bonus ſit ſecutus effectus.col.xvj.i. quarto fundamēto cū duobus.col. ſequentibus.

¶Si capitaneus cui a pncipe mandatū fuerat vt cū hoſtibus non preliaretur: ſpreto pncipis mādato ſit preliat⁹: quāuis res bene ſucceſſerit puta qꝛ rūpiſſit hoſtes: dbet

tamen qꝛ hoc faciendo delinqͭ d̄bet penā
mortis vel capitis pati.col.xviij.nu.iiij.

¶ Si aliquis domū mercatoris animo furā-
di ſit ingreſſus: ⁊ ſcrineuꝫ ſiue capſam ſit
furatꝰ: ⁊ credens in ea fore pecunias appe
ruit: in qua litteras ꝓditionis ciuitatis in-
uenit. hoc ꝑ ipſuꝫ furē pateſfacto penā fur
ti nullatenꝰ euitabit.col.xvj.nu.ij.

¶ Judei attenta eoruꝫ mala intentione gra-
uiter Redemptorem noſtrum perſequen
do delinquerunt.col.xviij.nu.vij.

¶ Quando actus: lex: cōſtitutio: ſeu diſpoſi
tio materiam preſtat delinquēdi: talis diſ
poſitio nulliꝰ eſt valoris nec efficatie.col.
xx.nu.j.

¶ Papa quando per ſuā diſpenſationē ma
teria delinquēdi ⁊ pecandi preſtatur diſ-
penſare nō poteſt.col.xx.in ſexto fidei fū-
damento. per totū illud fundamentū.et.
col.lxix.nu.j.cum ſequentibus.

¶ Si aliquis ꝓmittat ſe non denuntiaturuꝫ
maleficiū et iuret: nō valebit tale iuramē-
tū. quia iniquitatis via ad delinquenduꝫ
apperiri non debet.col.xxj.nu.iiij.

¶ Si conſtitutio habilitat filios illegitimos
ad beneficia: nō itelligiꝰ d̄ illegitimis futu
rj ne d̄liquēdi materia deꝰ.col.xxij.nu.v.

¶ Nō valet ſtatutū vel cōſuetudo ꝑ qd̄ quis
ad delinquēdū induceretꝰ.ibi.nu.vj.

¶ Non valet ſtatutū nec conſuetudo diſpo-
nēs qd̄ filijs ſpurijs aliquid puta quarta:
quita: vel alia pars hereditatis relinqui
poſſit.ibi.nu.vij.et.nu.viij.quod eſt notā
dum pro quadam lege caſtelle in legibus
de toro. qꝛ delinquendi occaſio daꝰ.

¶ Nō valet ſtatutū ſeu cōſuetudo diſponēs
qd̄ tēpus et locus contractus in inſtrumē
to non apponatur: ne d̄linquēdi materia
detur: cum per hoc facultas docendi d̄ fal
ſitate tollatur.ibi.nu.ix.

¶ Non valet ſtatutuꝫ ſeu conſuetudo diſpo
nens quod liceat patris interfectorem in-
terficere quia delinquendi materiam preſ
tat.col.xxiij.nu.x.

¶ Non valet ſtatutū diſponēs qd̄ pꝰ ꝓbatū
delictū ꝑ teſtes idoneos libereꝰ deliquēs
ſi vellet negatiuā.ſ.ſe nō deliquiſſe ꝑ iura
mentū vel leuē famā probare. quia ſic de
linquēdi materia preſtatur.ibi.nu.xj.

¶ Facilitas venie incentiuum tribuit delin-
quendi.ibi.nu.xij.

¶ Reſcriptum dans remiſſionem pene ante
delictum commiſſum non valet: quia ad
delinquendum inuitat.ibi.nu.xiij.

¶ Non valet ſtatutū ſeu conſuetudo diſpo-
nens quod indiſtincte proſe et contra ſe li
bris mercatorum credatur: quia ſic eſſet
dare materiam falſum fabricandi et deli-
quendi.col.xxiiij.nu.xiiij.

¶ Nō valet pactū qd̄ ꝑuate vniꝰ ſcripꝰe ſte
tur ne deliquēdi deꝰ occaſio.ibi.nu.xv.

¶ Nō valet cōſuetudo diſponēs qd̄ contra
ꝓbationē teſtiū alia teſtiuꝫ probatio fieri
non poſſit: qꝛ per eam via ad veritatē de-
tegendā impeditur.col.xxv.nu.xvj.

¶ Non valet conſuetudo diſponens nō eſſe
neceſſe teſtes eſſe in conſpectu teſtatoris:
ne materia fraudādi detur.ibi.nu.xvij.

¶ Non valet ſtatū diſponens qd̄ quis pecu
nialiꝰ ꝓ homicidio puniatur: qꝛ propter
paruitatem pene eſſet delinquentibus vi
am apperire.ibi.nu.xviij.

¶ Non valet ſtatutum pro vitio ſeu crimine
ſodomie penam pecuniariam imponens.
contra Petrum de ancha. et Philipum
decium.col.xxvj.nu.xix.

¶ Grauius delictum eſt ſodomie quaꝫ cum
propria matre peccare.ibi.nu.xx.

¶ Si fiat ſtatutū qd̄ qlibet bānitus ſoluēdo
decē extrahatur de bāno: tale ſtatutū nō
habebit locū in eo ꝗ poſt ſtatutū cōditum
fuerit bānitus: ſed in preteritū iā bānitis:
quia ſi ad futura traheretur materiaꝫ da-
ret delinquendi.ibi.nu.xxj.

¶ Non valet ſtatum permittens conſangui
neis mortem ſuorum conſanguineorum
vindicare.col.xxvij.nu.xxij.

¶ Nullatenus delinquendi licētia preſcribi
poteſt: licet preteritoꝝ d̄lictoꝝ regulariter
accuſatio preſcribatur.ibi.nu.xxiij.

¶ Si aliquis alicui promiſſionem pro delic
to committendo fecerit: taliꝰ promiſſio eſt
ipſo iure nulla.ibi.nu.xxiiij.

¶ Si princeps locū in quo furcaſ ad terrorē
maloꝝ erigere poſſit nō habuerit: pōt ha
bentē locū cōmodū cōpellere vt ipſum ei
vendat et ibi erigantur: vt homines a de-
linquendo ſe abſtineant.ibi.nu.xxv.

¶ Quemadmodū teſtator in creditoꝝ preiu
diciū heredi confectionē inuentarij remit
tere nō pōt: ita in legatarioꝝ preiuditium
nō valebit talis remiſſio. ne malignandi
materia detur.ibi.nu.xxvj.

¶ Non valet diſpoſitio teſtatoris diſponen

tis tutores et curatores rationem adminiſtrationis reddere non debere: etiam ſi eis per teſtatorem ſit relictum totuꝫ illud iquo illos occaſione adminiſtrationis cōdemnari contingerit. ne delinquendi materia preſtetur. col. xxviij. nu. xxvij.

¶ Statutum ſeu conſuetudo duellum fieri permittens tamquam quid iniuſtū et peccandi occaſioneꝫ preſtans nullius eſt momenti: imo principes qui talia tollerāt peccare videntur. col. xxx. nu. xxviij.

¶ Non valet ſtatutum diſponens homicidium non poſſe puniri niſi per decem teſtes probetur tamquam occaſionem delinq̄ndi preſtans. ibi. nu. xxx.

¶ Ne ad delinquendum et peccandum homines inuitentur: non obſtante ludendi conſuetudine nihilominus ludens illud quod in ludo lucratus fuerit reſtituere tenebitur. ibi. nu. xxxj.

¶ Papa nō poſt cum rege vxorem ſterilem habente vt concubinam teneat diſpēſare: ne pecandi materia detur. ibi. nu. xxxij.

¶ Ut delictis ⁊ ſcandalis obuiet a regulis iuris recedim⁹. U. infra in ṽbo ſcandaluꝫ.

¶ Poteſtates videntes rixam vel quod homo interficitur et vulneratur: ſi illam nō impediunt: debent a principe puniri. col. xl. nu. xvj. et. nu. xvij.

¶ Qui non impedit delictum ſeu maleficiuꝫ quando ad eum eſpectat prohibere: videtur ipſum perpetrare. col. xlj. nu. xix.

¶ Si duo interſe guerram et bandoſitates habuerint: poteſt iudex vt delictis obuietur ſub pena precipere et vetare ne alter ante portam vel domum alterius trāſeat. ibi. nu. xx. cum ſequentibus.

¶ Preſidentes et aſtuti iudices in conſpectu ſuo de delicto diffamatos venire faciunt: vt qua conſtantia qua trepidatione: quo vultu loquantur intelligant: hec enī ſigna quid in corde latet declarant. col. lj. nu. xxiij.

¶ Si plures propter aliquod delictum ſunt capti vel a iudice ſeculari inquiſiti: quorū vnus tantum eſt clericus: et ipſe ad iudicem eccleſiaſticum ſe remitti petat: omnes laici occaſione illius clerici de iuriſdictione et foro eccleſie efficiuntur: et ad eccleſiaſticum iudicem iunctim cuꝫ clerico remitti debent. col. lij. nu. iiij.

¶ Ex ſuo delicto ⁊ dolo maxime affectato ⁊ procurato nemo commodum reportare d̄bet. col. lxxj. nu. vij. cū pluribus ſeq̄ntib⁹.

¶ Delinquens ſi procurauit ſe coraꝫ officiali minoris curie vbi minor pena imponitur conueniri: talis preuentio ſibi non opitulatur: et idem ſi procurauit ſe accuſari ne iudex per inquiſitionem procedere poſſet. col. lxxiiij. nu. xviij.

¶ Si contra delinquentem et abſentem proceditur et aliquis excuſator tempore citationis abſentis compareat dicendo citatū eſſe in taꝫ longinquis partibus taliter q̄d citationis noticia ad eum peruenire non poteſt: et requirendo vt contra ipſuꝫ non procedatur: proceſſus erit ipſo iure nullus vel ſalti retractandus. col. lxxvj. nu. xxx.

¶ Quatenus quis diutius in delicto tolleratur eatenus delictum agrauatur et maior pena inde ſperatur. col. lxxx. nu. j.

¶ Debēt iudices i deliquētiū correctiōe feſtinare ne ,ppt delinquētiū pecata de⁹ oīpotēs flagella ⁊ peſtes mittat. col. pēul. nu. ij.

¶ Summum remedium eſt in pecatoribus accelerata correctio. ibi. nu. iij.

¶ Non valet ſtatutum diſponens q̄d exceſſus ⁊ delicta nō corrigant̄. ibi. nu. iiij.

¶ Iudex q̄ exceſſus et delicta corrigere diſſimularet: mortaliter peccaret. ibi. nu. v.

¶ Demon.

¶ Demones niſi per exteriora animos ⁊ hominum cogitationes ſcire nō poſſunt. col. xlix. nu. j.

¶ Deus.

¶ Noſtrum non eſt immo dei futura preſcire. col. xviij. nu. ix. verſi. et licet.

¶ Deus multotiens ad aliquod bonū faciendum populos excitauit: et quia populi mala intentione iudicia dei executioni mādarūt: eos caſtigauit. col. xix. nu. xiij.

¶ Deus ſi contrariſſet expromiſſione obliretur. col. xliiij. nu. iij.

¶ Quod ſemel deo dedicatum eſt: amplius ad profanos vſus redire non debet. col. xlviij. nu. j.

¶ Quid in corde latet: deo qui intrinſeca nouit relinquendum eſt. col. xlix. nu. j.

¶ Omnia nuda et apperta ſunt occulis dei. ibi. nu. ij.

¶ Deus omnia ſcire dicitur. ibi. nu. iij.

¶ Quatenus peccator i peccato tolleratur:

E.

catenus deus indignatur.col.lxxx.nu.j.

¶ Deus mittit flagella et peſtes ex eo quod delicta et pecata non corriguntur.col.penul.nu.ij.

¶ Deus ſemper in omnibus propicius et fauorabilis fuit imperatori ⁊ regi noſtro Carolo inuictiſſimo et chriſtianiſſimo. ex eo quod ſemper catholicam fidem defenſauit: maxime his proximis lapſis diebus q̃ndo p̱ eius duces ⁊ capitancos ꝓpe papienſem ciuitatẽ franchorum rex debellatis gallis captus fuit.ibi.nu.vij.

¶ Homo videt ea que patent: deus autez intuetur.col.lj.nu.xxij.

¶ Diſpenſatio.

¶ Multa ꝺ hac dictione vide in ꝟbo papa.

¶ Dolus.

¶ Dolus ad hoc vt ad reſcindendum actuz ſit ſufficiens: requiritur quod ſit talis qꝺ in conſtantem viruz cadere poſſit.col.iiij.nu.xv.

¶ Doctor.

¶ Ubi non agitur ꝺ articulis fidei ſed ꝺ moribus et integritate vite: magis profeſſoribus canonum quam theologis eſt credẽdum.col.xxxvij.nu.iij.

¶ Dignior.

¶ Opiniõi ab eccleſia Romana approbate ſtãdũ eſt: ſicut ⁊ in dubio Romane eccleſie tamquam digniori potius quã alijs eccleſijs parendum eſſet.col.lij.nu.j.

¶ Illud quod dignius eſt conſiderandum eſt.ibi.nu.ij.

¶ Si contendatur cuius ſit iuriſdictio an iudicis ſecularis vel eccleſiaſtici: ſemper in cognoſcendo iudex eccleſiaſticus tãquaz dignior iudici ſeculari erit p̃ferendus.ibi.nu.iij.

¶ Si plures propter aliquod delictum ſunt capti vel a iudice ſeculari inquiſiti: quorum vnus tantum eſt clericus: et ipſe ad iudicem eccleſiaſticuz ſe remitti petat: omnes laici occaſione illius clerici de iuriſdictione et foro eccleſie efficiuntur: et ad eccleſiaſticum iudicem tamquam ad digniorem iunctim cuz clerico remitti debẽt. col.lij.nu.iiij.

¶ Duelum.

¶ Conſuetudo ſeu ſtatutum duelum fieri p̱mitens: tamquam quid iniuſtum et illicitum occaſionem delinquendi et peccandi preſtans nullius eſt momenti. Immo p̃ncipes qui talia tollerant pecare videntur. col.xxx.nu.xxviij.

¶ Qui duelum acceptauit licite illud recuſare poteſt.ibi.nu.xxix.

¶ Eccleſia.

¶ Ubi ex precepto pape ſtatus eccleſie p̱turbari preſumeretur vel forte alia mala fuiſſe vẽtura: non erit pape obediendũ: imo obediẽtes peccarẽt. col.xxxiiij.nu.xlviij.

¶ Pagani per vim vel tiranoꝝ metu baptizati contractũ cum eccleſia feciſſe dicunt: ſilicet vt ipſi baptiſmuz ſuſciperent: eccleſia vero a morte violentia ſeu detrimento eos liberaret: ideo contractum ſeruare cõpellũtur.col.xliij.ꝟſicu. vndecimo.nu.j.

¶ In dubio opinioni ab eccleſia Romana approbate ſtandũ eſt col.lij.nu.j.

¶ Papa vbicunqꝫ ſtatus eccleſie ꝺcoloraretur diſpenſare non poteſt. col.lxix.nu.iij.

¶ Diſpenſatio pape taliter eſt interpretanda vt eccleſie preiudicium non inferatur. col.lxx.nu.iiij.

¶ Executio.

¶ Stante ſtatuto quod inſtrumenta garentigiata habeant executionem parataz vel aliud priuilegium: illud eſt verum et procedit quando actione perſonali vel hipothecaria contra ipſum principalem debitorem actum fuerit: ſecus vero ſi cõtra tertiũ poſſeſſorẽ ageretur.col.lxiiij.nu.vij.

¶ Stante dicto ſtatuto: inſtrumentũ in quo filius eſt obligatus non habebit executionem paratam contra patrem de peculio. col.lxv.nu.viij.

¶ Sicut tale ſtatutum non habet executionem paratam contra tertium: ita non prodeſt tertio non nominato in inſtrumento etiam quod ſibi interſit.ibi.nu.ix.

¶ Excomunicatio.

¶ Quando prelatus videt excomunicationẽ prodeſſe nõ poſſe: eo quia ipſi in quos fertur eam minime timeant: debet a tali remedio ceſſare et nullatenus eam inferre.col.xl.nu.xviij.

¶ Exteriora.

¶ Per v̄ba exteriora a paganis tēpore baptiſmi violenter recepti prolata: voluntatem ſuſcipiendi baptiſmum habuiſſe potius quã aliud attendendū eſt. col. xlix. nu. vi.

¶ Ex actibus exterioribus animus adeundi colligitur. ibi. nu. vij.

¶ Animus non redeundi per exteriora cognoſcitur. col. l. nu. viij.

¶ An quis tamquam ſocius alicui rem vendendam dederit: ex actibus exterioribus preſumitur. ibi. nu. ix.

¶ An quis latitet per exteriora et coniecturas colligitur. ibi. nu. x.

¶ An quis donandi animum habere videatur per exteriora declaratur an aliqua affectio ſubſit. ibi. nu. xi.

¶ Accidentia exteriora magnã partem ad eruendam conferunt veritatem. ibi. nu. xij.

¶ Ex actibus et verbis exterioribus quē furioſum et demētē reputamus. ibi. nu. xiij.

¶ Per verba exteriora loquentis animus comprehenditur. ibi. nu. xiiij.

¶ Quod prouerbiorũ. c. xxvij. dicitur: quomodo in aqua reſplendet vultus inſpicientiũ: ſic corda hominum manifeſta ſunt prudentibus: intelligitur per aliqua exteriora. col. li. nu. xxi.

¶ Factum.

¶ Licet multa fieri prohibeantur: facta tamen tenent remiſſiue. col. xlij. nu. i.

¶ Facta aliquando fortiora ſunt ad declarandum mentem et animum quam verba. col. l. nu. xv.

¶ Furtum.

¶ Si aliquis domum mercatoris animo furandi ſit ingreſſus: et ſcrineum ſeu capſam ſit furatus: et credens in ea fore pecunias apperuit: in qua litteras proditionis ciuitatis inuenit: hoc per ipſum fuerẽ patefacto nullatenus penã furti euitabit. col. xvi. verſicu. quarto. nu. ij.

¶ Futura.

¶ Si conſtitutio habilitat filios illegitimos ad beneficia: non intelligitur de illegitimĩ futuris. col. xxij. nu. v.

¶ Si fiat ſtatutum quod bannitus ſoluendo decem extrahatur de banno: tale ſtatutum non habebit locum in eo qui poſt ſtatutum conditum fuerit bannitus ſed in preteritum iam banitis. col. xxvi. nu. xxi.

¶ Delinquendi licētia preſcribi non poteſt: licet delictorum preteritorum regulariter accuſatio pſcribatur. col. xxvij. nu. xxiij.

¶ Noſtrum non eſt immo dei futura preſcire. col. xviij. nu. ix. verſicu. et licet.

¶ Homicidium.

¶ Si potens mihi madauit vt ticium occidam alias me interficeret: ſi ego propter eius timorem ticium interfeci: ſecuto homicidio venio excuſandus: quia aliter vitam meam ſaluare non poteram. col. vi. nu. xxij.

¶ Non valet ſtatutum diſponens quod qs pecũialiter pro homicidio puniatur. col. xxv. nu. xviij.

¶ Non valet ſtatutum diſponens homicidium non poſſe puniri niſi per decem teſtes probetur. col. xxx. nu. xxx.

¶ Si aliquis quendam vulnerauit: et affectauit ſiue pcurauit vt poſtea ab alio exanimaretur: licet ab alio fuerit exanimat⁹: primus vulnerans de homicidio tenebitur. col. lxxvij. nu. xxxi.

¶ Ignorantia.

¶ Ignorantia affectata vel procurata prodeſſe non debet: cum pars ſcientie ſit. col. lxxiiij. nu. xix.

¶ Statutum ſeu diſpoſitio actum ſciēter factum puniens: affectatam ſeu procuratam ignorantiam includit. ibi. nu. xx.

¶ Imperator.

¶ Imperatori Charolo et regi noſtro chriſtianiſſimo ſemper deus propitius et fauorabilis fuit: ex eo quod ſemper Catholicam fidem defenſauit: hereſeſq; repulſit: vt cotidie per experientiam demonſtratur maxime his proximis lapſis diebus quando per eius duces et capitaneos prope papienſem lombardie ciuitatem francorum ille rex debellatis gallis captus fuit. col. penul. nu. vij.

¶ Inuentarium.

¶ Quemadmodum teſtator in creditorum preiudicium heredi confectionem inuentarij remittere non poteſt: ita in legatoriorum preiudicium non valebit talis remiſſio. col. xxvij. nu. xxvi.

Legatum.

Si pater filie centũ ſi religionẽ ingrederetur relinquerit: ⁊ mille ſi matrimonũ contraheret: ſemper filia licet religionẽ ingrediatur mille conſequetur. col. ij. nu. iij.

Libertas.

In dubio pro libertate iudicandũ eſt. col. liiij. nu. j.

Libertati potius quam rei publice fauendum eſt. ibi. nu. ij.

Libertatis cauſa non ſolum dicitur pia verum plus quam pia. ibi. nu. iij.

Ludus.

Non obſtante ludendi conſuetudine nihilominus ludens illud quod in ludo lucratus fuerit reſtituere tenebitur. col. xxx. nu. xxxj.

Malum.

Mala non ſunt fienda vt bona ſuccedere poſſint. col. xvj. in quarto fidei fundamento. nu. j.

Bonus effectus ex malo facto proueniẽs validus et laudandus eſt. ibi per totum illud fundamentum.

Quod a malis bene fit: diuina prouidentia factum fuiſſe credendum eſt. col. xix. nu. x.

De duobus malis minus eſt eligendum col. xxj. nu. iij.

Maleficia.

De hac dictione. vide late ſupra in verbo delictum.

Mãdatum

Mandans fieri delictum excuſatur quando mandatarius alias erat facturus. col. xix. nu. j.

Si potens mihi mandauit vt ticium occidam alias me interficeret: ſi ego propt eiꝰ timorẽ ticiũ interfeci: ſecuto homicidio venio excuſandus: quia aliter vitam meam ſaluare non poteram. col. vj. nu. xxij.

Matrimoniũ.

De matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt argumentum. col. ij. nu. j.

Magis matrimonio ſpirituali quã carnali tamquã digniori eſt fauendũ. ibi. nu. ij.

Si pater filie centum ſi religionem ingrederetur relinqueret: et mille ſi matrimonium contraheret: ſemper filia licet matrimonium non contrahat ſed religionez ingrediatur mille conſequetur. ibi. nu. iij.

Statutum dſiponens aliquid contra cognoſcentem mulierem nuptam habet locũ contra cognoſcentẽ nominalẽ. ibi. nu. iiij.

Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum etiam ſi contrahens cauſam metui dediſſet. col. iij. nu. vij.

Matrimonium ſpirituale vi vel metu cõtractum eſt ipſo iure nullum ſicut et matrimonium carnale. ibi. nu. viij.

An faciliꝰ matrimonium ſpirituale vi vel metu contractuz anulletur quã matrimonũ carnale. ibi. nu. ix. et. col. lvj. nu. vij.

Metus reuerentialis an et quando tam Matrimonũ carnale ꝙ ſpũale ipediat ⁊ anullet. col. iij. nu. x. et. col. lvij. nu. viij.

Papa põt diſpenſare vt vxorem patrui defuncti poſſit Nepos et ſic fratris filius in vxorem accipere. et econtra patruus neptem ſuam in vxorem ducere. col. xxxj. nu. xxxv. et. xxxvj.

Papa poteſt cum monacho vt matrimonium contrahat diſpenſare. col. xxxij. nu. xxxvij.

Papa poteſt cum Rege vxorem ſterilem habente vt aliam Vxorem ducat relicta prima ſterili diſpenſare. ibi. nu. xxxviij.

Melius eſt generationi quam religionis ingreſſi ſtudere. ibi. nu. xxxix.

Papa in matrimonio contracto per verba de preſenti diſpenſare poteſt etiam carnali copula conſumato. ibi. nu. xxxix. et. nu. xl.

In matrimonio omnimoda requiritur libertas: quia matrimonium eſt de his que liberum requirunt conſenſum. col. lvj. nu. j.

Procuratoris conſtitutio in matrimonialibus debet eſſe libera. ibi. nu. ij.

Vis matrimonij in ſolo libero conſenſu cõſiſtit. ibi. nu. v.

Metus.

Per violentiam ſeu iuſtum metum in matrimonio carnali adhibitum: matrimonium eſt ipſo iure nullum. col. ij. nu. v.

Spiritus ſanctus in ore pretoris poſſuit: quod metu geſtuz eſt ratum non habebo. col. iij. nu. vj.

¶ Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum: etiam ſi contrahens cauſam metui dediſſet. ibi. nu. vij.

¶ Matrimonium ſpirituale vi vel metu cõtractum eſt ipſo iure nullum ſicut ⁊ matrimonium carnale. ibi. nu. viij.

¶ An facilius matrimonium ſpirituale vi vel metu contractum anulletur quã matrimonium carnale. ibi. nu. ix. et. col. lvj. nu. vij.

¶ Metus reuerentialis an et quando tam matrimonium carnale quã ſpirituale impediat ⁊ anullet. col. iij. nu. x. et. col. lvij. nu. viij.

¶ Quilibet metus ad reſcindẽdũ actũ non eſt ſufficiens: ſed requiritur quod ſit talis quod in conſtantem virum cadere poſſit. col. iiij. nu. xv.

¶ Que ſunt que faciunt metum eſſe iuſtum col. v. nu. xvj.

¶ Edictum quod metus cauſa non fuit tam verbum hominis quam verbum dei. ibi. nu. xvij.

¶ Mulier que propter vim ⁊ metum tiranni rem cum tirano habuit: filij inde nati non erunt ſpurij. col. vj. nu. xx. verſicu. alibi dici ſolet.

¶ Si tiranus cum magno exercitu ad liberam iuit ciuitatem: ⁊ propter exercitus timorem ciuitas dictum tiranum in dominum elegerit: non valebit quod tali tempore actum fuerit. ibi. nu. xix.

¶ Si francorum rex tiranice facit confiteri aliquam ciuitatem eſſe ſuam et ſibi fidelitatem iurare cum ſua non ſit: talis confeſſio et iuramentum metu factum non valebit. ibi. nu. xx.

¶ Qui homini potenti ⁊ tirano propter eius metum obtemperat: talis optemperatio ſibi nocere non debet. ibi. nu. xxj.

¶ Si potens mihi mandauerit quod titium occidam alias me interficeret: ſi ego propter eius timorem ticiũ interfeci: ſecuto homicidio venio excuſandus. ibi. nu. xxij.

¶ In materia metus et violentie: qualitas minantis et minati eſt conſideranda. col. vij. nu. xxiij.

¶ Minor metus in muliere ſufficit quam in maſculo. ibi. nu. xxiiij.

¶ Plura que per metum contracta impediuntur vide remiſſiue. ibi. nu. xxv.

¶ Eo ipſo quod alicui vis: moleſtia: vel metus infertur: ſecuritas eidem non preſtatur. col. ix. nu. ij.

¶ Non valet contractus per carceratos celebratus qui a carceribus extrahuntur: ⁊ ſtatim facto contractu retroduntur: et in hoc practica aduocatorum ſimulia facientium damnatur. ibi. nu. iij.

¶ Metus ab initio in matrimonio interueniens: ex ſuperueniente libero ꝯſenſu purgatur. col. xlvj. nu. ij.

¶ Ex ſpontanea ſolutione poſt metum in contractu adhibitum facta: metus qui in promittendo ſeu contrahendo interuenerit tollitur ⁊ purgatur. ibi. nu. iij.

¶ Ex interuallo temporis metus purgari ꝑſumitur. ibi. nu. iiij.

¶ Eadem cauſa metus ſubſiſtente ⁊ durante: nunquam etiam cum temporis interuallo metus purgari dicitur. ibi. nu. l.

¶ Si maritus vxorem que cuidã inſtrumẽto conſentire nolebat verberauit: licet mulier poſtea ex interuallo cõſenſiat: nihilominus metu mariti conſenſiſſe videtur: qꝛ donec durat matrimonium: metus cauſa durare dicitur. col. xlvij. nu. vj.

¶ Ille qui alicui libertatem reſtituere tenetur: non liberatur illum ſimpliciter in eiꝰ territorio relaxando: quia non dicitur eſſe in libertate qui de facili poteſt retineri. ibi. nu. vij.

¶ Si contractus venditionis per metum ſit celebratus: ſi poſtea durante cauſa metus traditio rei vendite facta fuerit: ſemper ꝑ metum facta videretur. ibi. nu. viij.

¶ Debitor qui fuit carceratus et coactus preſtare cautionem de ſoluendo communitati illud quod creditori ſuo preſtare debebat: licet poſtea ſit liberatus et ex interuallo ſolutionem fecerit: tamen propter metum excuſatur: quia niſi ſoluiſſet: iterũ capi a communitate et ſeuerius tractari potuiſſet. ibi. nu. ix.

¶ Licet metus a tirano vel alio ſupperiore incuſſus eatenus durare videatur quatenus tiranitas vel ſuperioritas illa durat: tamen ſi paſſus metum de manibus tirani vel ſupperioris aufugere potuiſſet ⁊ noluit: tunc ſpontanea cohabitatio metum purgat. col. xlviij. nu. x.

¶ Que metu periculi conceduntur: finito ⁊ ceſſante metu periculi extinguntur. ibi. nu. xj.

¶ Promiſſio dotis per metum facta eſt ipſo iure nulla.col.lvj.nu.iij.
¶ Metus reuerentialis ⁊ metus tirani cõp parantur.col.lvij.nu.viij.
¶ Contractus per metum factus non eſt ipſo iure nullus nec retractãdus quãdo i fauorem metũ paſſi ſit celebratus.ibi.nu.x.
¶ Qui mortis timore thura ad idola poſuit: idolis dicitur ſacrificaſſe.col.lxxix.nu.iij.

¶ Meretrix.

¶ Eccleſia cum meretricibus diſſimulat vt maius malũ euitetur.col.xxxv.nu.l.
¶ Meretrix mulier ſeu inhoneſta ſi ad habitandum in vicinia venerit: poſſunt vicinie alias honeſtas inficiat: illam de vicinia expellere.col.lix.nu.iij.
¶ Si plures ſcholares ſimul in vna domo habitent: non poteſt vnus ex ſocijs vnaz meretricem alijs ſocijs inuitis in domo introducere.ibi.nu.iiij.

¶ Miraculum.

¶ Quod raro contingit miraculum eſt.col.xix.nu.xj.
¶ Damnatus ad mortem ſi duz laqueo ſuſpenderetur fracto laqueo cecidit in terrã: credendũ eſt illud miraculoſe fuiſſe factũ: et ideo liberandus erit.ibi.nu.xij.

¶ Paganus.

¶ Pagani ⁊ alij infideles ideo inter fideles tollenterantur: vt propter eorum conſortiuz eos deo lucrari chriſtiani poſſint col.lx.nu.vj.
¶ Pagani an poſſint per principẽ ad fidem compelli.col.lix.cum ſequentibus.
¶ Paganis ⁊ infidelibus de iure naturali ⁊ ex charitate in neſceſſitatibus ſubuenire ⁊ elemoſinam facere tenemur. col.x.nu.v.
¶ Paganis quiete degentibus nulla eſt ſienda iniuria.col.xj.nu.vj.
¶ Pagani ideo inter chriſtianos tollerãtur vt eos chriſtiani deo lucrari poſſint.col.lx.nu.vj.

¶ Papa.

¶ Papa cum Rege vxorem ſterilem habẽte vt concubinam teneat diſpenſare non poteſt.col.xxx.nu.xxxij.
¶ Papa cum rege vxorem ſterilem habẽte vt aliam vxorem ducat relicta prima ſterili diſpenſare poteſt.col.xxxj.nu.xxxiij.⁊.col.xxxij.nu.xxxviij.
¶ Papa ex cauſa poteſt contra ius diuinuz diſpenſare.col.xxxj.nu.xxxiiij.
¶ Papa in omnibus preterquam in articulis fidei diſpenſare poteſt.ibi.nu.xxxv.
¶ Papa poteſt ex cauſa diſpẽſare quod patruus neptem ſuam in vxorez ducere poſſit.col.xxxij.nu.xxxvj.
¶ Papa poteſt cum monacho vt matrimonium contrahat diſpẽſare.ibi.nu.xxxvij.
¶ Si filius regis religionẽ ingrediatur põt papa quod ille profeſſus fauore regni monaſterium exeat diſpenſare: quia melius eſt generationi quam religionis ingreſui ſtudere.ibi.nu.xxxix.
¶ Papa in matrimonio per verba ꝺ preſenti contractio etiam carnali copula conſumato ex cauſa diſpenſare poteſt.ibi.nu.xxxix.⁊.col.xxxiij.nu.xl.
¶ Papa ex cauſa ſuper vſuris diſpẽſare poteſt.ibi.nu.xlj.
¶ Papa ſuper iuramento poteſt diſpenſare.ibi.nu.xlij.
¶ Papa contra irregularitatez ex bigamia prouenientẽ diſpenſare põt.ibi.nu.xliij.
¶ Papa poteſt cum clerico circa moduz dicendi officiuum diſpẽſare: licet ex toto illud tolli non poſſit.ibi.col.xliiij.
¶ Quod a papa ſit: a deo factuz reputatur: quia ipſe non puri hominis ſed vicem dei gerit in terris.ibi.nu.xlv.
¶ Papa omnia poteſt que deus claue non erante.ibi.nu.xlvj.
¶ Papa cum paganis iſtius regni violẽter ⁊ per metuz baptizatis vt in ſua mahomethica ſecta tollerentur: tamquam metus ſit iuſta cauſa tollerandi diſpenſare non poteſt.col.xx.in ſexto fidei fundamento ꝑ totũ illud fundamentũ.⁊.col.xxxiiij.vſ.q; predictis.⁊.col.lxix.nu.ij.⁊.iij.
¶ Papa diſpenſare non poteſt quando eiꝰ diſpenſatio peccatum induceret.ibi.nu.xlvij.⁊.col.lxix.nu.ij.⁊.nu.iij.
¶ Licet pape ſit obediendum etiam ſi eius preceptuz graue ⁊ intollerabile videatur: tamen vbi ex eius precepto malum imminerer: vel ſtatus eccleſie perturbari preſumeretur: vel forte alia mala ventura: non eſſet pape obediendum: imo obedientes peccarent.col.xxxiiij.nu.xlviij.
¶ Papa diſpẽſare nõ poteſt quãdo eiꝰ diſpenſatio ſcandaluz induceret.col.xxxvj.

in ſeptimo fidei fundamento per totum.

¶ Papa licet ab aliquo accuſari nõ poſſit: quia nullius cogitur ſtare iudicio: tamen de crimine notorio dequo ſit incorregibilis: et inde ſcandalizetur eccleſia: põt ſine dubio accuſari. ibi. nu. ij.

¶ Papa ex contractu ſeu promiſſione p eũ facta obligatur. col. xlv. nu. iiij.

¶ Papa ſi alicui de beneficio prouideri mãdauerit cum clauſula non obſtante collatione alteri facta: intelligitur d collatione inualida: ne videatur papa ius tertio queſitum tollere. col. lxvj. nu. xvij.

¶ Papa ſi cum clauſula motu proprio reſcripſerit: eius intentionis eſſe non preſumitur: vt tertio grauamen et preiudicium inferatur. ibi. nu. xvj.

¶ Patientia ſeu tollerantia principis vel pape vim diſpenſationis non habet: vbi ſcãdalum et peccatuz ex tali diſpenſatione inſurgere poſſet. col. lxix. nu. j.

¶ Papa vbicunq; ſtatus eccleſie decoloraretur diſpenſare non poteſt. ibi. nu. iij.

¶ Diſpenſatio pape taliter eſt interpretanda vt eccleſie et ſic tertio preiudicium non inferatur. col. lxx. nu. iiij.

¶ Patientia.

¶ Stante ſtatuto quod banniti poſſint impune offendi: non poterit offendi bannitus qui per ciuitatez a ſuperiore tolleratur: quia talis ſuppeiorꝭ patientia ſeu tollerantia conſenſuz ſupiorꝭ inducit. col. xij. nu. j.

¶ Si quis pro locumtenente alicuius ſuperioris ſciente et patiente ipſo ſuperiore ſe geſſit: hoc ex mandato domini feciſſe videtur. ibi. nu. ij.

¶ Procurator facit dominum in penam incidere licet ſpeciale mandatuz non habuerit: quando dominus ſcit et patitur: quia patientia et tollerantia loco mandati habetur. ibi. nu. iij.

¶ Patientia ſeu tollerantia pape ſeu principis vim diſpenſationis non habet: vbi peccatum et ſcandalum ex tali diſpenſatione inſurgere poſſet. col. lxix. nu. j.

¶ Paupertas.

¶ Paupertas que alicui doloſe obuenit: ſibi prodeſſe non debet. col. lxxij. nu. x. et ibi multa ſimilia.

¶ Pax.

¶ Licet pactum inter principes factũ de rebus hinc inde ꝑredatis: finita guerra nõ valeat in ſubditorum preiuditium: tamẽ quando pax aliter haberi non poteſt: tũc tale pactum etiam in foro conſcientie valebit. col. xxxix. nu. xij.

¶ Ciuitas pro habenda pace poteſt res priuatorum donare. col. xl. nu. xiij.

¶ Pax non queritur vt bellum exerceatur: ſed belluz geritur vt pax acquiratur. col. ſi. nu. viij.

¶ Peccatum.

¶ Pactum: actus: lex: conſtitutio: ſeu diſpoſitio materiã ſeu occaſionez peccandi preſtans: nullius eſt valoris et efficatie. col. xx. nu. j. et col. xxxiiij. nu. xlvij.

¶ Pape obediendum non eſt: quando ex eius precepto peccatum ſeu aliud malum imineret quia immo tunc obedientes peccarent. ibi. nu. xlviij.

¶ Peccatum ab eccleſia non preſumitur. col. lj. nu. xxiij.

¶ Si clericus amplectitur mulierem: non peccatum preſumere debemus: ſed quod cauſa bene dicendi illud fecerit credendũ eſt. ibi. nu. xxv.

¶ Patiẽtia ſeu tollerãtia principis vi diſpẽſationis non habet: vbi peccatũ ex tali diſpẽſatione inſurgere poſſet. col. lxix. nu. j.

¶ In nutrientibus peccatum papa nullam diſpenſandi facultatez habet. col. xxxiiij. nu. xlvij. et col. lxix. nu. ij. et iij.

¶ Quatenus quis diutius in peccato tolleratur catenus deus indignatur: et grauior pena inde ſperatur. col. lxxx. nu. j.

¶ Debent iudices in peccatum correctione feſtinare: ne propter delinquentium peccata deus omnipotens flagella et peſtes mittat. ibi. nu. ij.

¶ Summum remedium in pecatoribus eſt accelerata correctio. ibi. nu. iij.

¶ Ubi ex reſtitutione pecatum imineret: ſpoliatꝰ non erit reſtituendꝰ. col. lxiiij. nu. v.

¶ Princeps.

¶ Princeps que vult ſibi iuſte fieri: eadem alijs facere debet. col. x. nu. j.

¶ Princeps ſicut ſe ipſum ita paganos et infideles ex toto corde ſuo diligere debet inquantum ſunt ſue nature participes. ibi. nu. iij.

¶ Princeps in dubio non videtur vti pleni
dine poteſtatis niſi quando alias actꝰ inu
tilis redderetur. col. liiij. nu. iiij. ⁊ v.
¶ Princeps poteſt paganos ⁊ infideles in
ſuo regno ad fidem compellere. col. lix. cū
ſequenti. ⁊ ibi an poſſit eos vendere ⁊ eiſ-
dem bona auferre: ⁊ a regno expellere.
¶ Principis tollerantia ⁊ patientia viz diſ-
penſationis non habet: vbi ex tali diſpen-
ſatiōe peccatuz inſurgere poſſet. col. lxix.
nu. j.
¶ Principis talis preſumitur eſſe volūtas
qualis de iure eſſe debet. col. lxx. nu. v.

¶ Rebelis.

¶ Que per rebelles facta ſunt nullius ſunt
valoris ⁊ efficatie. col. vj. nu. xviij. et vide
infra in verbo tiranus.

¶ Religio.

¶ Si pater filie centum relinqueret ſi religio
nem ingrederetur: et mille ſi matrimoniū
contraheret: ſi filia religionem ingredia-
tur ſemper mille non obſtante patris diſ-
poſitione conſequetur. col. ij. nu. iij.
¶ Sponſa violenter cognita poteſt religio-
nem inuito ſponſo ingredi quia virginita
tem non perdit. col. vj. nu. xx.
¶ Statutum diſponens aliquid contra cog
noſcentē mulierē nuptā: habet locuz con-
tra cognoſcētez religioſam. col. ij. nu. iiij.

¶ Reſcriptum.

¶ Reſcripta ita debent interpretari vt ter-
tio preiudicium non inferatur: etiam ſi ex
tali interpretatione ſuperflua redderētur.
col. lxvj. nu. xv.
¶ Reſcripta principis quādo tertiuz ledūt:
per importunitatem obtenta fuiſſe preſu-
muntur. col. lxvij. nu. xxij.
¶ Verba in reſcriptis apposita ſecundū ius
commune intelligi debent et equitati con
formari: licet hoc verba non patiantur.
col. lxx. nu. vj.

¶ Rex.

¶ Regum officium eſt nemini malum infer-
re: immo vi oppreſſis auxilium prebere:
et de calumniantium manibus ipſos libe
rare. col. x. nu. iij.
¶ Rex ſicut ſe ipſum ita paganos et infide-
les regni ſui ex toto corde ſuo diligere de
bet: in quantum ſunt ſue nature partici-
pes. ibi. nu. iiij.
¶ Regum officium eſt: catholicam eccleſi-
am defenſare: hereſeſq; repellere. col. pe-
nul. nu. vj.
¶ Regi noſtro Carolo imperatori inuictiſſi
mo ſemper deus propitius et fauorabilis
fuit: eo quod ſemper fidem catholicam de
fenſauit: hereſeſq; repulſſit. vt quotidie p
experientiam cognoſcimus. maxime his
proximis lapſis diebus quando per eius
duces ⁊ capitaneos prope papienſem lom
bardie ciuitatem. Francoꝝ ille rex debel-
latis gallis captus fuit. col. penul. nu. vij.

¶ Reſpublica.

¶ Quando reſpublica per aliquos inquieta
ri timetur: debent diſcordantes per iudi-
cem ad faciendam concordiam compelli.
col. xl. nu. xv.
¶ Patientes morbum contagioſum puta
peſtiferum vel ſimile: licite ab vrbibus
propter publicam vtilitatem expelluntur
col. lix. nu. ij.
¶ Ratione publice vtilitatis eſt introductū:
quod ſi aliqua inhoneſta mulier ad habi
tandum in vicinia venerit: poſſunt vicini
ne alias honeſtas inficiat: illaz de vicinia
expellere. ibi. nu. iij.
¶ Lenones et ſimiles inficientes alios prop
ter publicam vtilitatem a ciuitate ⁊ ſubur
biis expelli debent. col. lx. nu. v.
¶ Multa in fauorem publice vtilitatis itro
ducta vide remiſſiue. col. lxj. nu. j.
¶ Si aliquis pro maleficio captus in peri-
culo perdendi perſonam eſſet niſi certam
pecunie quantitatem ſolueret: ſoluēs pro
illo etiam contra illius prohibitionem ni-
hilominus ab eo recuperare poterit: ⁊ hoc
rei publice fauore que in augendo perſo-
nas imperij vertitur. ibi. nu. ij.
¶ Licet conſuetudo contra ius gentium nō
valeat: valeret tamen vbi rei publice vtili
tas iminere poterit. col. lxij. nu. iij.

¶ Scandalum.

¶ Plus permittitur ſcandalum naſci quaz
veritas occultetur. col. xiiij. nu. iij.
¶ Licet conſuetudo irrationabilis ⁊ iniuſta
non teneat: poteſt tamē ſi ſcandalum imi
neret tollerari. col. xxxvj. nu. j
¶ Licet papa non poſſit ab aliquo accuſari:
quia nullius cogitur ſtare iudicio: tamen

de crimine notorio de quo ſit incorregibi=
lis et inde ſcandalizetur eccleſia poterit ſi
ne dubio accuſari.ibi.nu.ij.

¶ Si inter aliquos eſt contentio de poſſeſſio
ne: poteſt iudex ne ad rixam partes veni=
ant: vt ſcandalis obuietur vtrique ingreſ=
ſũ poſſeſſiõis pꝓhibere. col.xxxvij.nu.iiij.

¶ Si inter duos eſt de poſſeſſione fundi con
trouerſia et vterque vult colligere fructus:
poteſt iudex ex officio vſuz poſſeſſionis ſe
creſtare: et etiam partibus vt ſcãdalis ob
uietur interdicere.col.xxxviij.nu.v.

¶ Si plures in aliquo caſtro iuriſdictionem
habuerint: et in vſu iuriſdictionis diſcor=
dent: vt ſcandalis obuietur ſunt per iudi=
cem compellendi vſum per tempora diui
dere.col.xxxix.nu.vij.

¶ Si ſint due electiones de diuerſis perſo=
nis per ſummum pontificem facte: poteſt
conſilium vt ſcandalis obuietur vtramque
caſſare.ibi.nu.viij.

¶ Licet pactum inter principes factum d̃ re
bus hinc inde depredatis finita guerra in
preiudicium ſubditorum non valeat: ta=
men quando pax aliter haberi nõ poſſet:
vt tranquillitati ſtudeatur et ſcandalis ob
uietur: etiam in foro conſcientie valebit.
ibi.nu.ix.conſequentibus.

¶ Iudex vt ſcandalis obuietur: poteſt de re
vnius detrahere et alteri tribuere. col.xl.
nu.xiiij.

¶ Quando reſpublica per aliquos inquie=
tari timetur: debent diſcordantes vt ſcan
dalis obuietur per iudicem ad concordiaz
faciendam compelli.ibi.nu.xv.

¶ Poteſtates videntes rixam ſeu ſcandala
& nõ impediẽtes puniri debẽt. ibi.nu.xvi.

¶ Qui non impedit ſcandalum ſeu malefi=
cium quando ad euz expectat prohibere:
videtur ipſum perpetrare.col.xli.nu.xix.

¶ Si duo inter ſe guerram ſeu bandoſitates
habuerit: poteſt iudex vt ſcandalis obuie
tur ſub certa pena precipere et vetare ne
alter ante portam vel domum alteri⁹ trã
ſeat.ibi.nu.xx.et.nu.xxi.et.xxij.

¶ Licet arbiter non poſſit niſi de his que in
compromiſſo commiſſa ſunt arbitrari: il=
lud eſt verum niſi ſcandalum imminere eſ
peretur.ibi.nu.xxiij.

¶ Ratione ſcandali euitandi poteſt iudex
ſubdito ſuo ſub pena precipere ne de do=
mo diſcedat.ibi.nu.xxiiij.

¶ Propter ſcandalum euitandum genera=
liter a communibus regulis receditur. col.
xlij.nu.xxv.

¶ Papa diſpenſare non poteſt: quando ex
eius diſpenſatione ſcandalum inſurgere
poſſet. in ſeptimo fidei fundamanto ꝑ to=
tum et.col.lxix.nu.ij.et.iij.

¶ Securitas.

¶ Ille dicitur ſecurus qui inexpugnabilem
habet ſecuritatem: et eo ipſo quod moleſ=
tia vel metus alicui infertur: ſecuritas ei=
dem non ſeruatur.col.ix.nu.ij.

¶ De ſecuritate vide remiſſiue.ibi.nu.iiij.

¶ Synagoga.

¶ Veteres ſynagogas reficere et reparare li
citum eſt.niſi penitus eſſent deſtructe vel
pro derelictis habite. col.lxviij.nu.xxv.

¶ Spoliatus.

¶ Si aliquis fuerit bonorum poſſeſſiõe ſpo
liatus cum ipſe proprietatem haberet: li=
cite poterit poſſeſſionem vacantem pro=
pria auctoritate occupare. col.xi.nu.i.in
quinto paganorum fundamento.

¶ Ubi ex reſtitutione ſcãdalum imminere poſ
ſet: ſpoliatus non erit ante omnia reſtitu=
endus.col.lxij.nu.i.

¶ Priuilegium reſtitutionis ſolum conceedi
tur ſpoliato per vim ablatiuam vel expul
ſiuam non vero ſpolito per vim compul=
ſiuam.col.lxij.nu.ij.

¶ Spoliatus non reſtituitur quando poſt
ſpoliationem ſpoliatus tacite ſpolium ap
probauit.ibi.nu.iiij.

¶ Quando ex reſtitutione peccatum immi=
ret ceſſare debet ſpoliati reſtitutio. col.
lxiiij.nu.v.

¶ Spoliatus tunc ante oĩa reſtituitur quan
do aduerſus ſpoliantem petitio dirigere=
tur. ſecus vero ſi aduerſus tertiuz vel vbi
tertius pro ſuo intereſſe compareret.ibi.
nu.vj.

¶ Statutum.

¶ Statutum diſponens aliquid contra cog
noſcentem mulierem nuptam: habet locũ
contra cognoſcentem mulierem monialẽ.
col.ij.nu.iiij.

¶ Statutum diſponens quod inſtrumenta
publica habeant executionem paratam:
non habet locum repectu tertij. col.lxiiij.

nu.vij.cum pluribus ſequentibus vbi nō nulla ſingularia dicta referuntur.

¶ Statuta taliter debent interpretari. vt tertio preiudicium non inferatur: etiam ſi ex tali interpretatione ſuperflua rederētur. col.lxv.nu.xv.

¶ Tertius.

¶ Abſurdum eſt quod princeps per ſuam renuntiationez auferat ius tertij.col.xxxix. nu.x.

¶ Spoliatus ante omnia non reſtituitur q̄n do tertius pro ſuo intereſſe compareret. col.lxiiij.nu.vj.

¶ Stante ſtatuto quod inſtrumenta garentigiata habeant executionem parataz vel aliud priuilegium: illud intelligenduz eſt quando actione perſonali vel hippothecaria contra ipſuz principalem debitorez actum fuerit: ſecus vero ſi contra tertium poſſeſſorem ageretur. ibi. nu.vij., et ibi alia ſimilia ponuntur.

¶ Sicut tale ſtatutum non habet executionem paratam contra tertium: ita eodem modo non prodeſt tertio non nominato in inſtrumento. etiam ſi ſibi interſit.col. lxv.nu.ix.

¶ Clauſula appellatione remota reſpectu ꝑtium non vero reſpectu tertij ſuum effectum operatur.ibi.nu.x.

¶ Si ſtatutum remouet apellationem in inſtrumento garentigiato: nō cenſeť remota appellatio quo ad tertium.ibi.nu.xj.

¶ Executio ſententie contra tertiuz poſſeſſorē regulariter fieri non poteſt.ibi.nu.xij.

¶ Titulus nil nouari appellatione pendēte non habet locū̄ reſpectu tertij.ibi.nu.xiij.

¶ Statuta taliter debent interpretari vt tertio preiudicium non inferatur: etiam ſi ex tali interpetratione ſuperflua rederentur. ibi.nu.xiiij.et idem in reſcriptis. col.lxvj. nu.xv.

¶ Si papa cum clauſula motu proprio reſcripſſerit: eius intentionis eſſe non preſumitur: vt tertio grauamen et preiudicium inferatur.ibi.nu.xvj.

¶ Si papa alicui de beneficio prouideri mādauerit cū̄ clauſula non obſtante collatione alteri facta: intelligitur ď collatione inualida ne videatur papa ius tertio queſitum tollere.ibi.nu.xvij.

¶ Si papa mandat epiſcopo vt alicui ꝓben dam conferat: intelligitur cum canonicorum conſenſu vt minus tertio preiudicetur.col.lxvij.nu.xviij.

¶ Habens priuilegium quod fructus beneficiorum dum eſt in ſtudio percipere poſſit: debet intelligi: cum licentia prelati vt minus tertio preiudicium inferatur. ibi. nu.xix.

¶ Papa licet actum ex certa ſcientia confirmet: non videtur actum in preiudiciuz tertij confirmaſſe.ibi.nu.xx.

¶ Pactum inter principes de rebus hinc inde depredatis factum: finita guerra i ſubditorum et ſic tertij preiudicium non valebit.ibi.nu.xxj.

¶ Reſcripta principis quando tertium ledunt: per importunitatem obtenta fuiſſe preſumuntur.ibi.nu.xxij.

¶ In omni caſu et diſpoſitione ius illeſum tertio reſeruatur. quinimo contra mentem principis eſt ius alterius tollere. ibi. nu.xxiij.

¶ Clauſula facias ſecundun voluntatem tuam: non importat voluntatē non regulatā a iure reſpectu tťij. col.lxviij.nu.xxiiij.

¶ Teſtis.

¶ Iuramentum in ſupplementuz probationis deferri non debet: quando teſtis ſuper eo quod veriſſimile non eſt deponit.col. viij.nu.xxviij.

¶ Teſtis non veriſſimilia deponens ſuſpectus de falſo eſſe dicitur.ibi.nu.xxxj.

¶ Teſtis eo quia inimicus repelli non debet: quando a repellente inimicitia fuerit procurata. col.lxxv.nu.xxvj. et de tali affectata inimicitia preſumitur: quando teſtis fuit factus inimicus poſtquam in iudicio fuit productus: vel lis fuit mota vel iā preparata.col.lxxvj.nu.xxvij.

¶ Si patronus fraudulenter famulum expulſit vt eum poſtea in teſtem producere poſſet: fraus ſua ſibi prodeſſe non debet. ibi.nu.xxviij.

¶ Si teſtis malitioſe dixerit ſe inimicum illius contra quez productus eſt: nihilominꝰ teſtimonium eius valebit.ibi.nu.xxix.

¶ Tiranus.

¶ Si tiranus per vim rem cum aliqua muliere habuerit: filij inde nati non erūt ſpurij.col.vj.nu.xxj.

¶ Que per tiranos facta ſunt: nullius ſunt valoris nec efficatie.ibi.nu.xviij.

¶ Si tiranus cum magno exercitu ad liberam iuit ciuitatem: et propter exercitus timorem dicta ciuitas dictum tiranum i dominum elegerit: non valebit quod tali tẽpore actum fuerit.ibi.col.xix.

¶ Si francorum rex tiranice faciat cõfiteri aliquam ciuitatem eſſe ſuam ⁊ ſibi fidelitatem iurare cum ſua non ſit: talis confeſſio et iuramentũ nihil valebit. ibi.nu.xx.

¶ Qui homini potenti ⁊ tirano propter eius timorem obtemperat: talis obtemperatio ſibi nocere non debet.ibi.nu.xxi.

¶ Licet metus a tirano incuſſus eatenus durare videatur quatenus tiranitas durat: tamen ſi paſſus metum de manibus tirani aufugere potuiſſet et noluit: ſpontanea cohabitatio tunc metũ purgat.col.xlviij.nu.x.

¶ Metus tirani et metus reuerẽtialis aquiparantur.col.lvij.nu.viij.

¶ Veriſſimile.

¶ Quod veriſſimile eſt atendendum ẽ.cl.viij.nu.xxvj.

¶ In teſtibus et probationibus id quod veriſſimile eſt conſideratur: ⁊ ideo probatio non veriſſimilis non eſt admitenda. ibi.nu.xxvij.

¶ Iuramentum in ſupplementum probationis deferri non debet quando teſtis ſuper eo quod veriſſimile non eſt deponit. ibi.nu.xxviij.

¶ Ad probandum quod veriſſimile nõ eſt: clariores probationes requiruntur. ibi.nu.xxix.

¶ Non veriſſimilibus iudex fidem dare nõ debet et allegans non veriſſimilia nõ eſt audiendus.ibi.nu.xxx.

¶ Teſtis non veriſſimilia deponens ſuſpectus de falſo eſſe dicitur.ibi.nu.xxxj.

¶ Quod longe a veriſſimile eſt: quedam falſitatis imago eſt.ibi.nu.xxxij.

¶ Maior veriſſimilitudo minorẽ vincit.ibi.nu.xxxiij.

¶ Confeſſio non veriſſimilis aliquando cõfitenti minime nocet.ibi.nu.xxxiiij.

¶ Veritas.

¶ Magna eſt vis veritatis: que omnia ingenia aſtucias ⁊ caliditates ſupperat: que contra ficta ſimulataqꝫ ficmenta ſe ipſam defendit: que deniqꝫ poſt deum collenda eſt.col.xiij.nu.j.

¶ Qui veritatem manifeſtare tenentur: illam occultando falſum commitere dicuntur.col.xiiij.nu.ij.

¶ Plus permititur ſcandalum naſci quam quod veritas occultetur.ibi.nu.iij.

¶ Melius eſt pro veritate pati ſupplicium: quã pro adulatione beneficiũ.ibi.nu.iiij.

¶ Sanctum eſt prehonorare veritatem.ibi.nu.v.

¶ Vis..

¶ Que ſit vis preſciſſa ⁊ que vis conditionalis pulchre declaratur.col.xiiij.verſicu. ⁊ pro hac mea opinione.nu.j.et.ij.

¶ De materia violentie vide ſupra in verbo metus.

¶ Finis Repertorij ſupra ſcripti tractatꝰ

¶ Laus deo.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANA[DA]